

Министарство привреде

ИЗВЕШТАЈ
О МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА
И ПРЕДУЗЕТНИШТВУ
2018.

Београд, мај 2020. године

ИЗВЕШТАЈ О МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА И ПРЕДУЗЕТНИШТВУ ЗА 2018. ГОДИНУ

ИЗДАВАЧ:

МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ

Сектор за развој малих и средњих предузећа и предузетништва

Београд, Кнеза Милоша 20.

<http://www.privreda.gov.rs>

Аутори: Марко ДАНОН, Немања ШОРМАЗ

Израда база података: Аутори, на основу података добијених на захтев од Републичког завода за статистику и Агенције за привредне регистре

Штампа и дистрибуција:

Министарство привреде

Умножавање Публикације и делова дозвољено је уколико се наведе извор и копија достави
Министарству привреде

Београд, мај 2020. године

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	V
МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ.....	6
РЕЗИМЕ.....	1
I МАКРОЕКОНОМСКИ АМБИЈЕНТ.....	1
II РАЗВИЈЕНОСТ МСПП СЕКТОРА У СРБИЈИ У 2018.....	3
2.1 Основне карактеристике предузетничког сектора у Србији у 2018.....	3
2.2. Број, величина и облик организовања.....	5
2.3. Задруге.....	6
2.4. Запосленост.....	7
2.5 Додата вредност.....	8
2.6. Ефикасност пословања МСПП	11
2.7. Инвестиције.....	14
2.8. Спољнотрговинско пословање.....	15
2.9. Секторска структура МСПП.....	18
2.10. Регионални распоред.....	20
III КОНКУРЕНТОСТ СЕКТОРА МСПП.....	24
3.1. Трошкова конкурентност.....	24
3.2. Индустијска конкурентност.....	26
3.3. Извозна конкурентност.....	28
IV ПРЕДУЗЕТНИЧКА СТАТИСТИКА СРБИЈЕ У ПОРЕЂЕЊУ СА ЕУ.....	34
4.1. Упоредна анализа развоја сектора МСПП.....	34
4.2. Иновације.....	37
4.3. Употреба ИКТ.....	43
V ПРЕДУЗЕТНИЧКА ДЕМОГРАФИЈА – START-UP 2017.....	43
АНЕКС.....	1-11

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву за 2018. годину има за циљ, аналитичко сагледавање стања у сектору МСПП у функцији мера за динамичнији раст и развој сектора малих и средњих предузећа и предузетништва, како на националном, тако и на регионалном и локалном нивоу. Извештај анализира ефекте предузетих мера за унапређење развоја предузетничког сектора привреде, из којих проистичу и најважнији изазови, активности и резултати који се односе на сектор МСПП. И поред побољшања привредног окружења у 2018. години, и даље су присутни бројни проблеми, посебно у областима стварања новостворене вредности, повећања запослености и јачања конкурентности. Унапређење пословног окружења је примарни задатак јер је сектор малих и средњих предузећа и предузетника, по правилу, део привреде најосетљивији на промене услова привређивања.

Широк спектар подстицајних програма и мера које Министарство привреде креира за бржи развој предузетничког сектора у Србији обухваћен је акционим планом за спровођење *Стратегије развоја предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године*, у циљу даљег јачања институционалне подршке за унапређење МСПП на националном, регионалном и локалном нивоу.

Извештај указује на вишедимензионалност структурних проблема сектора малих и средњих предузећа и предузетништва у Србији. Највећи изазов је промена секторске структуре прерађивачке индустрије у правцу јачања извозно усмерених делатности, са производима више технолошке обраде и у производно разменљивим секторима. Усклађивање понуде и тражње на тржишту рада незаобилазан је предуслов за јачање националне и регионалне конкурентности. Такође, унапређење могућности финансирања и целокупног пословног окружења у складу са потребама предузетника, остаје један од кључних задатака и налази се у фокусу Министарства привреде.

Извештај се састоји од више међусобно повезаних целина. У *првом делу* је дат кратак приказ кретања најважнијих макроекономских агрегата на националном нивоу, у *другом* су анализирани најважније економске области предузетничког сектора укључујући секторску и регионалну структуру, *трећу* део садржи анализу кључних аспеката конкурентности сектора МСПП, у *четвртом* делу је фокус на кључним компаративним показатељима нивоа развијености у односу на ЕУ и државе региона, док се у *петом* делу анализира предузетничка демографија-startup у 2018.

Анекс представља статистичко-документациону основу - подлогу за детаљнија истраживања основних сегмената развијености МСПП.

МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву за 2018. годину се заснива на обједињеним базама података сектора малих и средњих предузећа и предузетника (МСПП) на основу *Eurostat методологије*, које су формиране у Републичком заводу за статистику (број предузећа, број запослених, укупан промет, бруто додата вредност, спољнотрговински биланс, инвестиције у основна средства, број основаних и угашених привредних субјеката). Базе података о броју предузећа, броју запослених, промету, бруто додатој вредности, броју основаних и угашених привредних субјеката успостављене су на основу завршних рачуна правних лица – предузећа и регистра основаних и угашених привредних субјеката (Агенција за привредне регистре), број предузетника и број запослених код предузетника на основу података Пореске управе, док су финансијски показатељи о предузетницима резултат истраживања Републичког завода за статистику. За обједињену базу података спољнотрговинског биланса коришћени су подаци Управе царина, а за анализу инвестиција подаци Републичког завода за статистику.

МСПП сектор обухвата микро, мала и средња предузећа (МСП) и предузетнике. Класификација правних лица према величини у оквиру **МСП сектора** извршена је према броју запослених на: микро предузећа – број запослених до 9, мала предузећа – број запослених 10-49 и средња предузећа – број запослених 50-249. **Предузетници (радње)**, као физичка лица која самостално обављају делатност, су укључени у микро предузећа.

Показатељи промета, бруто додате вредности и профита, који су коришћени у анализи нивоа развијености МСПП сектора, утврђени су на следећи начин:

- **Промет** обухвата фактурисану вредност реализованих роба и услуга трећим лицима (изузев пореза на додату вредност, као и пореза и такси који нису у директној вези са производним процесом) посматрано у одређеном временском периоду. Промет се може посматрати као показатељ активности и тржишног раста, с обзиром на то да показује будуће приливе новца на основу пружених услуга и продатих роба, показатељ је будућих инвестиција;
- **Бруто додата вредност (БДВ)** се дефинише као разлика између вредности коначних производа у базним ценама (вредност произведених роба и услуга које су настале као резултат процеса производње) и међуфазне потрошње у куповним ценама (вредност свих роба и услуга која је у одређеном обрачунском периоду утрошена у процесу производње).
- **Профит** је приказан као разлика БДВ и трошкова рада, а стопа профитабилности као однос профита и БДВ-а.

Запосленост се посматра на основу броја радника (просек на основу стања крајем сваког месеца у години). Код радњи, под бројем радника се подразумевају само радници у ужем смислу, односно лица која су ангажована по уговору о раду (укључујући и неформално запослене раднике), али не и самозапослена лица (нису обухваћени власници, који могу бити радно ангажовани у сопственом предузећу, лица запослена по уговору о делу, ауторски уговори и сл, индивидуални пољопривредни произвођачи и друге категорије самосталног обављања делатности).

У *Извештају* је приказан значај МСПП сектора у оквиру *нефинансијског сектора Србије* под којим се, за потребе анализе, подразумевају нефинансијска привредна друштва (предузећа и задруге) и предузетници.

Реалне стопе раста/пада индикатора пословања израчунате су на основу сталних цена 2018. (индекс потрошачких цена), а претварање динарских вредности у ЕУР на основу званичног курса НБС (вредност периода).

У делу који се односи на *инвестиције*, приказани су последњи расположиви подаци који се односе на 2017. годину.

Компаративна анализа Србије са ЕУ и државама региона приказана је на основу база података *Eurostat-a*.

РЕЗИМЕ

Сектор малих и средњих предузећа и предузетника (МСПП) представља изузетно значајан сегмент привреде Србије: њега у 2018. години чине **99,9% укупно активних предузећа, запошљава скоро 2/3 запослених у нефинансијском сектору и учествује са 57,5% у БДВ нефинансијског сектора.**

Табела 1: Основни индикатори пословања нефинансијског сектора 2018. године

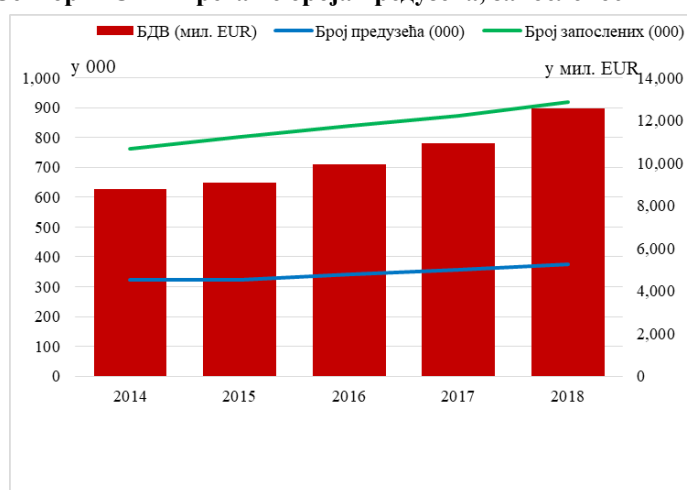
	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно	Учешће у нефинансијском сектору					
								Пред	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
2018													
Бр. предузећа	272.969	89.137	11.219	2.517	375.842	540	376.382	72,5	23,7	3,0	0,7	99,9	0,1
Бр. запослених	271.721	161.247	225.030	259.118	917.116	478.630	1.395.746	19,5	11,6	16,1	18,6	65,7	34,3
Промет*	1.395.032	1.568.335	2.312.610	2.475.694	7.751.671	4.027.617	11.779.287	11,8	13,3	19,6	21,0	65,8	34,2
БДВ*	367.317	225.080	394.477	499.324	1.486.198	1.101.798	2.587.996	14,2	8,7	15,2	19,3	57,4	42,6
Извоз*	18.842	142.966	194.158	374.671	730.637	1.168.657	1.899.294	1,0	7,5	10,2	19,7	38,5	61,5
Број извозника	3.023	7.119	3.784	1.277	15.203	362	15.565	19,4	45,7	24,3	8,2	97,7	2,3
Увоз*	17.927	284.800	497.868	569.315	1.369.909	1.168.147	2.538.056	0,7	11,2	19,6	22,4	54,0	46,0
Број увозника	3.739	12.579	5.322	1.717	23.357	428	23.785	15,7	52,9	22,4	7,2	98,2	1,8

*у мил. динара, текуће цене

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС.

Велика економска депресија је снажно погодила сектор МСПП током читавог рецесионог периода 2009-2013. године. Позитивне трендове опоравка предузетничког сектора у периоду 2014-2018. показују сви кључни показатељи економских активности. У том периоду број МСПП је повећан за 51.150 привредна субјекта, број запослених је повећан за 155.577, а БДВ је повећана за 35,9% (обрачунато у текућим ценама).

Графикон 1: Сектор МСПП-кретање броја предузећа, запослености и БДВ 2014-2018.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС.

У складу са израженим показатељима опоравка и раста предузетничког сектора у периоду 2014-2018 године, БДВ сектора МСПП, изражено у еврима, значајно је премашио вредност БДВ из 2008. године (12,6 млрд. EUR у 2018. у односу на 10,3 млрд. EUR у 2008). Ниво запослености је нижи за око 2,4%. Просечна годишња стопа раста продуктивности рада у периоду 2014-2018, износила је око 6,2%. Међутим, МСПП у континуитету имају исподпросечну бруто зараду (88% у 2008, 93% у 2017. просека привреде), док су зараде сектора великих предузећа увек биле веће од просека привреде (за 24% у 2008, за 13% у 2018. години).

Основни резултати пословања сектора МСПП у 2018. години у односу на 2017. годину:

- Сектор МСПП у 2018. обухватио је 375.842 предузећа, која су генерисала 1.486,2 млрд.дин. новостворене вредности и која су запошљавала 917.116 људи, односно, запошљавао је око 2/3 запослених, 57,4% БДВ и 38,5% извоза нефинансијског сектора. Процењује се да је сектор МСПП у 2018. стварао 33,6% укупне БДВ Србије и запошљавао 44,2% регистроване запослености (запослени у правним лицима и предузетницима).
- Повећан је број МСПП за 18.608 или 5,2%;
- Раст броја запослених за 43.654 или 5% (највећи раст код средњих привредних друштава 6,1%);
- Раст БДВ од 12,1%,
- Промет је повећан за 8,2%;
- Раст извоза 2,0%, увоза 9,0% и дефицита 18,4%;
- Стопа профитабилности је износила 35,4%, и нижа је за 0,8 процентних поена;
- Секторска концентрација МСПП је непромењена у односу на претходне године: *Трговина и Прерађивачка индустрија* су доминирали у свим показатељима пословања предузећа (155.579 предузећа, 53,6% запослености, 65,2% промета, 48,7% БДВ и 84,6% извоза сектора МСПП);
- Изражена територијална неравномерност у нивоу развијености МСПП по регионалним областима у Србији, мерена показатељем БДВ по запосленом, однос области са највећом (*Град Београд*) и најмањом вредношћу показатеља (*Јабланичка*) износила је 2,5:1;

Микро предузећа: раст броја предузећа од 2,4%, раст запослености од 2,1%, раст новостворене вредности 12,5%, раст промета 3,5%, раст извоза 1,6%, и увоза 11,4%;

Мала предузећа: раст броја малих предузећа од 6,0%, раст запослености од 5,5%, раст новостворене вредности 9,7%, раст промета 8,4%, пад извоза 0,6%, и раст увоза 3,4%;

Средња предузећа: раст броја предузећа од 6,1%, раст запослености од 6,1%, раст новостворене вредности 10,5%, раст промета 7,7%, раст извоза 3,3%, и увоза 6,6%;

Предузетници: раст броја од 6,1%, раст запослености од 5,4%, раст новостворене вредности 16,8%, раст промета 14,8%, раст извоза 5,6%, и увоза 7,2%.

- У 2018. години основано је 46.434 привредних субјеката, а угашено 26.100 (нето раст 20.334) МСПП. Укупан нето ефекат благо је повољнији у 2018. (1,77) у односу на 2017. (1,76), тај однос повољнији је код предузећа (1:2,2), у односу на предузетнике (1:1,7);
- Неповољна секторска концентрација МСПП – доминантан утицај неразмјенивог сектора (82% предузећа, 2/3 запослених, 73% промета и 72% БДВ сектора МСПП у 2018.). *Прерађивачка индустрија* доминира у оквиру размјенивог сектора – 15,4% броја предузећа, 27,1% запослених, 20,9% промета и 23,2% БДВ сектора МСПП укупно;
- У 2018. години настављен је тренд опоравка трошковне конкурентности привреде започет 2014. години. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2018. години указују позитивне стопе раста новостворене вредности (12,1%) и продуктивност рада (6,8%).
- У оквиру сектора МСПП *Прерађивачке индустрије* у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности): учешће сектора *high tech* и *medium-high tech* је свега 9% у броју, 15% у запослености и 19% у БДВ индустријског предузетничког сектора;
- Концентрација МСПП је у најразвијенијем *Београдском региону* (око 33% у броју и увозу, око 20% запослености, 29,3% у промету, 26% у БДВ и око 15% у извозу нефинансијског сектора). Сектор МСПП најразвијеније *Београдске области* је 2,2 пута продуктивнији у односу на *Јабланичку област*;
- Ниво конкурентности сектора МСПП Србије значајно заостаје у односу на просек ЕУ-28, на шта указује компаративна анализа квантитативних показатеља пословања (запосленост по предузећу, БДВ по запосленом). У сектору МСПП Србије број запослених по предузећу износи 2,4, а у земљама ЕУ-28 тај однос је око 4,0, а продуктивност МСПП сектора у Србији је такође значајно нижа у поређењу са просеком ЕУ-28.

I МАКРОЕКОНОМСКИ АМБИЈЕНТ

Стопа привредног раста је у току 2018. године убрзала је на 4,4%, након 2% у 2017. и 3,3% у 2016. години.

Производња прерађивачке индустрије је остварила међугодишњи раст од 1,9% (укупна индустријска производња 1,3%), док је бруто додата вредност прерађивачке индустрије (раст од +1,6% међугодишње) допринела расту укупне БДВ са 0,3 процентних поена.

Забележено је благо повећање дефицита на текућем рачуну платног биланса (који је достигао -2,1 млрд. EUR), али и пад учешћа у БДП, са 5,2% БДП у 2017. години на 4,8% БДП у 2018.

Нето СДИ су износиле 3,2 млрд. EUR, што представља повећање у односу на претходну годину од 800 мил. EUR. Такође, повећано је учешће СДИ у бруто домаћем производу (са 6,2% БДП у 2017. на 7,4% БДП у 2018. години).

Јавни дуг је крајем 2018. године износио 23 млрд. EUR, (53,7% БДП) и смањен је за 0,2 млрд ЕУР у односу на крај 2017. године. Спољни дуг је у 2018. години износио 26,7 млрд. ЕУР (62,2% БДП), што представља повећање у односу на претходну годину за око 1,1 млрд ЕУР, али смањење посматрано у односу на БДП, од 2,9 процентних поена

Раст цена успорава, и тако је на нивоу 2018. достигао 2,0% међугодишње, што је ниже него у 2017. када је износио 3,0%.

Привредна активност је у 2018. години забележила раст од 4,4%. Значајан допринос расту БДП су имали бруто инвестиције у основна средства (3,4 п.п) и лична потрошња домаћинстава (2,0 процентна поена), док је нето извоз негативно утицао (-2,6 п.п). Из угла формирања бруто додате вредности, највећи допринос су имали сектори пољопривреде, грађевинарства и услуга (највише сектор трговине).

Индустријска производња је у 2018. години остварила раст од 1,3%, а прерађивачка индустрија 1,9%. Учешће прерађивачке индустрије у БДП-у је у 2018. достигло 14,5%, и то је благо ниже у односу на 2017. годину (када је износило 15,1%), а значајно је ниже у односу на земље са највећим учешћем прерађивачке индустрије у БДП-у у Европи, као што је Ирска (32,4%), Чешка (23,1%) и Словенија (20,4%).

У 2018. години **тржиште рада** је бележило позитивна кретања, повећана је запосленост и смањена незапосленост, уз изражене регионалне разлике. Повећан је укупан број запослених за 3,3% и износио је 2.131.079 лица (РЗС – регистрована запосленост), а број незапослених је смањен за -10,4% и износио је 583.099 лица (НСЗ). Нето зарада у Србији у 2018. години је износила 49.650 RSD (420 EUR) уз реални раст од око 1,7% у односу на претходну годину.

Извоз роба и услуга (платни биланс НБС) у 2018. је повећан за 9,6%, а увоз за 13,0%. Бржи раст увоза од извоза резултирао је повећањем спољнотрговинског дефицита (34,9%) и износио је нешто преко 4 млрд. EUR (око 10% БДП). И поред значајног раста спољнотрговинског дефицита у 2018, дефицит текућег рачуна платног биланса са достигнутих око 2,1 млрд. EUR није значајније порастао у односу на 2017. пре свега због значајног повећања прилива средстава по основу секундарног дохотка, које је компензовало ширење спољнотрговинског дефицита.

Бруто инвестиције у основна средства су оствариле раст од чак 17,8% у 2018. години, али су још увек релативно ниске и износе 20,1% БДП. Нето прилив страних директних инвестиција у Србију у 2018. је износио 3,2 млрд евра, што представља 7,4% БДП. Укупан прилив СДИ износио је 3,5 млрд. EUR и чинио око 40% бруто инвестиција у основна средства.

У 2018. години остварен је **добар фискални резултат**. Консолидовани фискални суфицит је износио 0,6% БДП. Јавни приходи у 2018. забележили су реални раст од око +4,7%, а јавни расходи раст од око +5,9%, а фискални резултат је достигао суфицит од око 32 млрд. динара, што је за око 38% мање номинално у односу на 2017.

Јавни дуг је крајем 2018. године износио 23,0 млрд. ЕУР, односно 53,7% БДП.

Инфлација је у последњих пет година била ниска и стабилна. Међугодишња инфлација у 2018. години је износила 2,0%.

Девизне резерве НБС су крајем децембра 2018. године износиле 11,26 млрд. EUR, биле су додатна гаранција макроекономске стабилности - обезбеђују покривеност новчане масе М1 од 168% и око пет месеци увоза робе и услуга.

Кретања на девизном тржишту у 2018. години била су релативно стабилна. Сумарно, динар је у 2018. номинално ојачао према еврџа за 0,2%.

Спољни дуг је на крају 2018. године износио око 26,7 млрд. EUR, што у односу на крај претходне године представља пораст од око 1,1 млрд.ЕУР, али и смањено учешће у БДП са 65,1% на 62,2% БДП.

Табела 2. Макроекономски биланс 2008-2018.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
БДП, млрд EUR	33,7	30,7	29,8	33,4	31,7	34,3	33,3	35,7	36,7	39,2	42,9
БДП, реалан раст у %	5,4	-3,1	0,6	1,4	-1	2,6	-1,8	0,8	3,3	2,0	4,4
Инфлација, крај периода	8,6	6,6	10,3	7	12,2	2,2	1,7	1,5	1,6	3,0	2,0
Курс РСД/ЕУР просек периода	81,44	93,95	103,04	101,95	113,13	113,14	117,31	120,73	123,12	121,3	118,3
Дефицит текућег рачуна,% БДП	21,1	6,6	6,8	10,9	11,6	6,1	6	3,5	2,9	5,2	4,8
СДИ, % БДП	7,4	6,7	3,8	9,9	2,4	3,8	3,7	5,1	5,2	6,2	7,4
Резерве НБС, млрд ЕУР	8,2	10,6	10	12,1	10,9	11,2	9,9	10,4	10,2	10,0	11,3
Фискални дефицит/суфицит, % БДП	-2,6	-4,4	-4,6	-4,8	-6,8	-5,5	-6,6	-3,5	-1,2	1,1	0,6
Јавни дуг, % БДП	28,3	32,8	41,8	45,4	56,2	59,6	70,4	69,5	67,6	59,2	54,4
Спољни дуг, % БДП	62,3	72,7	79	72,2	80,9	74,8	77,1	73,5	72,1	65,3	62,2

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС, НБС и МФ;

II РАЗВИЈЕНОСТ МСПП СЕКТОРА У СРБИЈИ У 2018.

2.1 Основне карактеристике предузетничког сектора у Србији у 2018.

У сектору МСПП у 2018. години пословало је 375.842 приведна субјекта, који су генерисали 1.486,2 млрд. динара бруто додате вредности (12,6 млрд. ЕУР) и запошљавали 917.116 радника. Овај сектор је чинио 65,7% запослености, 57,4% бруто додате вредности и 38,5% извоза нефинансијског сектора. Процењује се да је у 2017. години МСПП учествовао са 35,3% у бруто додатој вредности привреде Србије¹.

Бруто додата вредност (БДВ) сектора МСПП последњих година остварује значајан раст, тако да је ниво БДВ престагао вредност из 2008. године. Раст бруто додате вредности пратио је и раст запослености, тако да је запосленост овог сектора благо премашила ниво из 2008. године.

Побољшање укупне пословне климе у 2018. години позитивно је утицало на основне перформансе пословања предузетничког сектора - раст посматраних показатеља у односу на претходну годину:

- Број МСПП је повећан за 18.608 или 5,2% (повећан је број свих субјеката посматрано по величини);
- Раст броја запослених за 43.654 или 5% (највећи раст код средњих привредних друштава 6,1%);
- Раст БДВ од 11,9%, док је промет повећан за 8% (највећи раст БДВ код предузетника и средњих привредних друштава);
- Стопа профитабилности је износила 35,4%, док су велики привредни субјекти забележили профитну стопу од 44,8% (једино су мала предузећа исказала стопу профитабилности (43,9%) изнад просека нефинансијског сектора (39,4%));
- Секторска концентрација МСПП је непромењена у односу на претходне године: Трговина и Прерађивачка индустрија су доминирале у свим показатељима пословања предузећа (155.579 предузећа – 41,4% укупног броја МСПП, 53,6% запослености, 65,2% промета, 49% БДВ (23,2% прерађивачка индустрија, а 25,5% трговина) и 89,0% извоза сектора МСПП);
- Као и претходних година изражена је територијална диспропорција - у нивоу развијености МСПП по регионалним областима у Србији, мерена показатељем БДВ по запосленом, однос области са највећом (Град Београд) и најмањом вредношћу показатеља (Јабланичка област) износила је 2,5:1.

У 2018. години у односу на претходну годину остварен је реални раст већине посматраних показатеља пословања (БДВ, промет, извоз, увоз), тако да је учешће бруто додате вредности сектора МСПП у укупној БДВ привреде Србије повећано за 1,7 структурни поен (са 33,6% на 35,3%).

У 2018. години код свих категорија сектора МСПП, посматрано по величини, забележен је пораст броја предузећа (укупно 5,2%) и броја запослених (5,0%). Раст броја запослених је забележен у свим категоријама, а највише у средњим предузећима (за 14.798). У сектору МСПП у 2018. години тренд раста БДВ (11,9%) значајно је бржи у односу на претходне године. У сектору МСПП промет у подсектору предузетника је наставио растући тренд и забележио највишу стопу раста од 2008. године (14,5%). Раст БДВ код микро привредних друштава и предузетника најзначајније доприноси расту БДВ сектора МСПП (просечан раст БДВ ових категорија око 14,4%). Бруто додата вредност код велика предузећа се вратила на тренд нешто бржих стопа раста, те у 2018. години расте брже него у 2017. години (8,4%). Слична су кретања приметна су и код промета великих привредних друштава (6,9%). Учешће бруто додате вредности сектора МСПП у БДВ нефинансијског сектора је повећани (са 56,7% на 57,4%).

Извоз МСПП је порастао за 1,9%, али је због вишег раста извоза великих предузећа (6,5%) учешће у извозу нефинансијског сектора смањено за један структурни поен (са 39,5% на 38,5%). Учешће увоза МСПП у увозу нефинансијског сектора је такође благо смањено (са 54,5% на 54,0%), услед нижих стопа раста увоза МСПП од великих предузећа (8,9% и 11,2%, респективно).

Спољнотрговински дефицит сектора МСПП је повећан и износио је -639,3 млрд. динара (-5,4 млрд. ЕУР). На то су највише утицала мала привредна друштва код којих је забележен пад извоза (1%) и раст увоза (10%). Велика предузећа су трећу годину заредом забележила суфицит у спољнотрговинској робној размени од 0,5 млрд. динара (4,2 мил. ЕУР) у 2018. години.

Табела 3. Индикатори развијености МСПП

¹ Ревидирани подаци о БДП 2015-2017 (Саопштење Републичког завода за статистику од 01.10.2018)

	МСПП		Велика		Укупно		Учешће МСПП %	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Број предузећа	357.234	375.842	521	540	357.755	376.382	99,9	99,9
Број запослених	873.462	945.783	449.963	478.630	1.323.425	1.395.746	66,0	67,8
Промет (мил. дин.)	7.164.098	8.016.252	3.763.035	4.027.617	10.927.133	11.779.287	65,6	68,1
БДВ (мил. дин.)	1.325.728	1.573.802	1.014.194	1.101.798	2.339.922	2.587.996	56,7	60,8
Извоз (мил. дин.)	716.645	803.619	1.095.675	1.168.657	1.812.321	1.899.294	39,5	42,3
Увоз (мил. дин.)	1.256.385	1.489.994	1.048.062	1.168.147	2.304.447	2.538.056	54,5	58,7
Робни биланс (мил. дин.)	-539.740	-686.375	47.613	510	-492.126	-638.762		
Инвестиције (мил. дин.)	313.820	379.284	313.016	365.744	626.836	745.028	50,1	50,9

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по величини предузећа, као и претходних година, мала и средња предузећа доминирају по свим посматраним показатељима (13.736 предузећа генерише 52,8% запослености, 61,7% промета, 60,1% БДВ, 77,9% извоза, 77,9% увоза МСПП). У односу на 2017. годину није било значајнијих промена у структури МСПП.

Табела 4. Показатељи пословања сектора МСПП у 2018. према величини предузећа

	Микро		Мала		Средња		МСПП	
	вредност	%	вредност	%	вредност	%	вредност	%
Број предузећа	362.106	96,3	11.219	3,0	2.517	0,7	375.842	100,0
Број запослених	432.968	47,2	225.030	24,5	259.118	28,3	917.116	100,0
Промет (мил. дин.)	2.963.367	38,2	2.312.610	29,8	2.475.694	31,9	7.751.671	100,0
БДВ (мил. дин.)	592.398	39,9	394.477	26,5	499.324	33,6	1.486.198	100,0
Запосленост по предузећу	1,2	-	20,1	-	102,9	-	2,4	-
Зарада по запосленом (хиљ.дин.)	861,1	-	1.034,6	-	1.190,4	-	1047,5	-
Промет по предузећу (мил. дин.)	8,2	-	206,1	-	983,6	-	20,6	-
БДВ по предузећу (мил. дин.)	1,6	-	35,2	-	198,4	-	4,0	-
Извоз (мил. дин.)	161.808	22,1	194.158	26,6	374.671	51,3	730.637	100,0
Увоз (мил. дин.)	302.727	22,1	497.868	36,3	569.315	41,6	1.369.909	100,0
Робни биланс (мил. дин.)	-140.919	22,0	-303.710	47,5	-194.643	30,4	-639.272	100,0
Коефицијент извоз/увоз		53,5		39,0		65,8		53,3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.2. Број, величина и облик организовања

У нефинансијском делу привреде Србије, у 2018. години, пословало је 376.382 привредна субјекта, што је за 18.627 (+5,2%) више у односу на 2017. годину. Готово целокупан број привредних субјеката припада сектору МСПП (375.842). У структури МСПП повећан је број предузетника за +6,1% (15.702), малих за +6,0% (636), микро за +2,4% (2.125) и средњих предузећа за +6,1% (145), док је код великих предузећа забележен раст од +3,6% (19) у односу на 2017. годину.

Табела 5. Број и структура привредних субјеката у нефинансијском сектору у 2018.

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	102.873	540	103.413	27,5
Предузетници	272.969		272.969	72,5
Укупно	375.842	540	376.382	100,0
Структура (%)	99,9	0,1	100,0	

Извор: РЗС, обрада Министарство привреде

У структури сектора МСПП доминирају микро предузећа (362.106)² са учешћем од 96,3%, а према облику организовања најбројнији су предузетници (272.969 – 72,6% сектора МСПП) и ДОО (97.473 – 25,9% сектора МСПП).

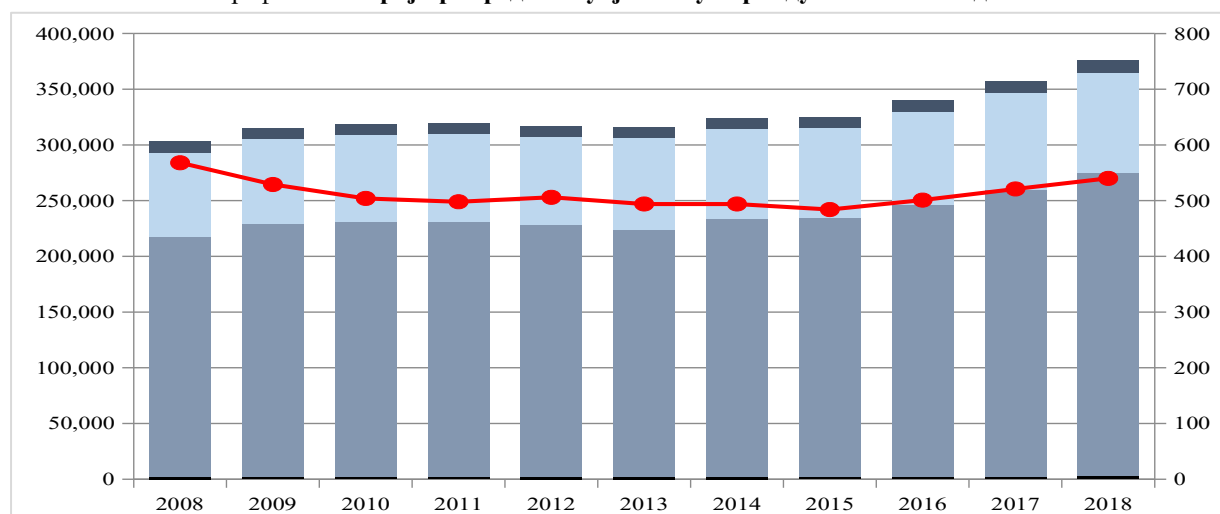
Табела 6. Број и структура привредних субјеката у сектору МСПП у 2018. години

Облик организовања	Микро	Мала	Средња	Укупно	
	Број	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	89.137	11.219	2.517	102.873	27,4
АД	809	184	171	1.164	0,3
ДОО	84.736	10.621	2.116	97.473	25,9
Остало ⁴	3.592	414	230	4.236	1,1
Предузетници	272.969	0	0	272.969	72,6
Укупно	362.106	11.219	2.517	375.842	100,0
Структура (%)	96,3	3,0	0,7	100,0	

Извор: РЗС, обрада Министарство привреде

У периоду 2008-2018. године, број МСПП повећан је за 23,9% (72.393 предузећа). Број предузетника повећан је за +27,1% (58.150 предузећа), микро за +18,0% (13.597 предузећа) и малих предузећа за 7,7% (804 предузећа) док се број средњих предузећа смањило за -5,9% (158 предузећа). Када су у питању велика предузећа, њихов број је у посматраном периоду смањен за 4,9% (28 предузећа).

Графикон 2. Број привредних субјеката у периоду 2008-2018. године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

² Предузетници су укључени у микро предузећа.

2.3. Задруге³

У 2018. години пословало је 1.878 задруга (2,2% укупног броја правних лица) са 5.297 запослених (0,5% запослених у сектору предузећа). У задругама је генерисано мање од 1,0% укупног промета и БДВ (по 0,6%). У поређењу са 2017. годином, на укупном нивоу, број задруга повећан је за 75, односно 4,2%, промет је повећан за 6,8%, БДВ за 15,5%, док број запослених бележи пад од -4,2%.

У сектору МСП у 2018. години је 1.876 задруга, које су запошљавале 4.337 радника (што чини 81,9% свих запослених у задругама), генерисале 55,2 млрд. динара промета и 5,0 млрд. динара БДВ (84,0% промета и 78,2% БДВ остварених у задругама укупно). У поређењу са 2017. годином у овом сегменту привреде број запослених је мањи (-6,0%), док раст бележе промет и БДВ, 7,5% и 12,5%, респективно.

Табела 7. Задруге 2017– 2018.

Величина	Број задруга	у % (предузећа укупно=100)	Број запослених	у % (предузећа укупно=100)	Промет, мил. дин.	у % (предузећа укупно=100)	БДВ, мил. дин.	у % (предузећа укупно=100)
2017								
Микро	1.694	1,9	1.982	1,3	26.286	1,7	1.561	0,8
Мала	99	0,9	201	0,9	19.193	0,9	199	0,6
Средња	8	0,3	620	0,3	5.869	0,3	881	0,2
МСП	1.801	1,8	4.612	0,7	51.348	0,9	4.431	0,4
Велика	2	0,4	919	0,2	1.013	0,3	1.092	0,1
Укупно	1.803	1,8	5.531	0,5	61.478	0,6	5.523	0,3
2018								
Микро	1.775	2,0	1.953	1,2	28.435	1,8	1.650	0,7
Мала	94	0,8	1.858	0,8	20.245	0,9	2.382	0,6
Средња	7	0,3	526	0,2	6.515	0,3	952	0,2
МСП	1.876	1,8	4.337	0,7	55.195	0,9	4.984	0,4
Велика	2	0,4	960	0,2	10.483	0,3	1.393	0,1
Укупно	1.878	2,2	5.297	0,5	65.678	0,6	6.377	0,6

Извор: РЗС, МП

Посматрано по регионима, у 2018. години структура се није мењала у односу на 2017. Највећи број задруга регистрован је у Војводини (794 или 42,3% укупног броја задруга). Овај регион, такође, запошљава највећи број запослених у задружном сектору Србије (55,9%) и генерише око 70% промета и 67,2% БДВ оствареног у задругама у 2018. години.

Табела 8. Задруге у Републици Србији у 2018. години, по регионима

Регион	Број задруга		Број запослених		Промет, мил. дин.		БДВ мил. дин.	
	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП
Београдски регион	228	228	404	404	2.538	2.538	401	401
<i>% задруга укупно</i>	<i>12,1</i>	<i>12,2</i>	<i>7,6</i>	<i>9,3</i>	<i>3,9</i>	<i>4,6</i>	<i>6,3</i>	<i>8,0</i>
Војводина	794	793	2.960	2.646	45.792	43.444	4.285	3.848
<i>% задруга укупно</i>	<i>42,3</i>	<i>42,5</i>	<i>55,9</i>	<i>60,7</i>	<i>69,7</i>	<i>78,7</i>	<i>67,2</i>	<i>77,2</i>
Шумадија и Западна Србија	485	484	1.209	563	13.769	5.634	1.445	489
<i>% задруга укупно</i>	<i>25,8</i>	<i>25,9</i>	<i>22,8</i>	<i>12,9</i>	<i>21,0</i>	<i>10,2</i>	<i>22,7</i>	<i>9,8</i>
Јужна и Источна Србија	371	362	724	747	3.578	3.578	246	246
<i>% задруга укупно</i>	<i>19,8</i>	<i>19,4</i>	<i>13,7</i>	<i>17,1</i>	<i>5,4</i>	<i>6,5</i>	<i>3,9</i>	<i>4,9</i>
Задруге укупно	1.878	1.867	5.297	4.360	65.678	55.195	6.377	4.984

Напомена: задруге укупно=100

Извор: РЗС, МП

Посматрано по делатности, структура је непромењена у односу на 2017. годину. Највећи број задруга (1.196; 1.195 МСП) и са највећим бројем запослених (3.436; 3.122 МСП) су пољопривредне задруге. Микро, мале и средње задруге у овом сектору генеришу 58,9% запослених, 73,1% промета и 60,8% БДВ задруга укупно у 2018. години.

³ Према Закону о задругама (Сл. гласник 112/2015) „задруга је правно лице, које представља посебан облик организованих физичких лица (задругара) која пословањем на задружним принципима остварују своје економске, социјалне, културне и друге интересе и која управљају и контролишу пословање задруге. Задругар (физичко лице, члан задруге) у целости или делимично послује преко задруге, односно преко задруге продаје своје производе, односно услуге, набавља производе или користи услуге потребне за обављање своје делатности или на други начин непосредно учествује у обављању делатности ради којих је задруга основана“.

У сектору Прерађивачке индустрије послује 96 задруга (5,1%), док се другим врстама услуга бави 586 односно 31,2% (Административне и помоћне услужне делатности 335 или 17,8%, Грађевинарство 82 или 4,4%, Трговина 70 или 3,7%). Учешће свих сектора, осим Пољопривреде и Прерађивачке индустрије, у запошљавању и стварању промета и БДВ у сегменту задруга, појединачно је занемарљиво и не прелази 10% (осим Административних и помоћних услужних делатности у запослености и БДВ, где износи 10,5% и 11,2%, респективно).

Табела 9. Задруге у Републици Србији у 2018. години, по секторима

Сектор	Број задруга		Број запослених		Промет, мил. дин.		БДВ мил. дин.	
	Укупно	МС П	Укупно	МС П	Укупно	МСП	Укупно	МС П
Пољопривреда, шумарство и рибарство	1.196	1.195	3.436	3.122	50.373	48.025	4.317	3.880
Рударство	2	2	1	0	6	6	-3	-3
Прерађивачка индустрија	96	95	799	153	9.048	914	1.097	141
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	7	7	11	11	15	15	9	9
Грађевинарство	82	82	160	160	1.514	1.514	105	105
Трговина	70	70	139	139	2.166	2.166	148	148
Саобраћај и складиштење	9	9	91	91	82	82	28	28
Информисање и комуникације	10	10	4	4	3	3	-2	-2
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	40	40	25	25	157	157	-60	-60
Административне и помоћне услужне делатности	335	335	556	556	2.274	2.274	712	712
Остало*	31	31	75	75	41	41	26	26
Укупно задруге	1.878	1.876	5.297	4.337	65.678	55.195	6.377	4.984

Напомена: Остало* - Пословање некретнинама, образовање, Здравствена и социјална заштита, Уметност, забава, рекреација и Остале услужне делатности

Извор: РЗС, МП

2.4. Запосленост

Тенденција раста запослености нефинансијског сектора настављена је и у 2018. години. Забележен је раст од 5,5% (за 72.321 радника). Нефинансијски сектор Србије у 2018. години запошљавао је 1.395.746 радника, од чега је 65,7% (917.116 радника) ангажовано у сектору МСПП. Раст запослености у сектору МСПП у 2018. у односу на 2017. годину износио је 5% (43.654 радника).

Табела 10. Број и структура запослених у нефинансијском сектору у 2018. години

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	645.395	478.630	1.124.025	81
Предузетници	271.721		271.721	19
Укупно	917.116	478.630	1.395.746	100
Структура (%)	65,7	34,3	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У структури МСПП највеће учешће у запослености имају микро предузећа 47,2% (432.968 радника), следе средња предузећа са 28,3% (259.118 радника) и мала предузећа са 24,5% (225.030 радника).

Према облику организовања, 92,7% запослених у МСПП чине запослени у ДОО (578.880 запослених – 63,1%) и предузетничким радњама (271.721 запослених – 29,6%).

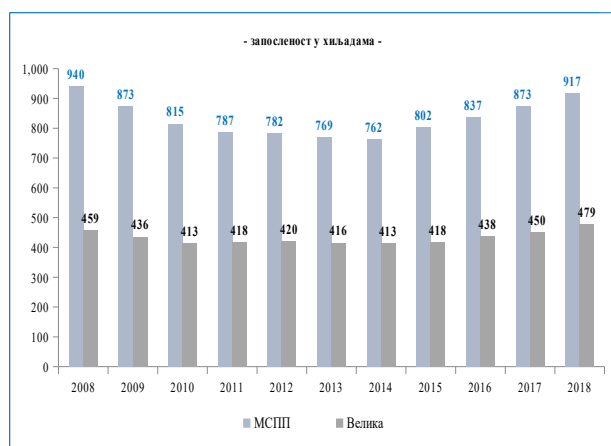
Табела 11. Број и структура запослености у МСПП сектору у 2018. години

Облик организовања	Микро	Мала	Средња	Укупно	
	Број	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	161.247	225.030	259.118	645.395	70,4
АД	948	4.370	20.905	26.223	2,9
ДОО	155.836	211.117	211.927	578.880	63,1
Остало	4.463	9.543	26.286	40.292	4,4
Предузетници	271.721			271.721	29,6
Укупно	432.968	225.030	259.118	917.116	100,0
Структура (%)	47,2	24,5	28,3	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У периоду 2009-2014. године сектор МСПП бележи континуиран пад запослености, с тим што је због економске кризе 2009. године забележен највећи пад (за 7,2%). Од 2010. године започета је тенденција успоравања даљег пада запослености у МСПП. За разлику од сектора МСПП, велика предузећа су повећала запосленост у 2011. и 2012. години, али недовољно да би апсорбовала пад запослености МСПП, што је утицало на раст незапослености нефинансијског сектора. У 2013. години дошло је до пада броја запослених у свим предузећима што је резултирало смањењем укупне запослености нефинансијског сектора. У 2014. години раст запослених забележен је само код предузетника, док остала предузећа бележе пад.

Од 2015. године бележи се тенденција раста укупне запослености нефинансијског сектора, чему је допринело повећање запослених у свим предузећима. У 2018. ниво запослених се готово изједначио са нивоом из преткризног периода. Запосленост нефинансијског сектора у 2018. години повећана је за 72.321 радника (+5,5%) и то у великим предузећима за 28.667 радника (6,4%), у микро за 17.206 радника (4,1%), малим за 11.650 радника (5,5%) и средњим за 14.798 радника (6,1%) – сектор МСПП за 43.654 радника (+5,0%).

Графикон 3. Кретање запослености у периоду 2008-2018. године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Концентрација МСПП у секторима са релативно нижим улагањима и бржим обртом капитала указује на ниске финансијске перформансе развоја. МСПП у 2018 која послују у високо технолошким областима преставају свега 4,0% укупног број МСПП и запошљавају 3,6% радника и остварују 5,0% БДВ. У 2018. години МСПП бележе раст запослености на годишњем нивоу, осим у сектору рударства, снабдевања водом и снабдевања електричном енергијом. Највећи раст запослених у МСПП у 2018.

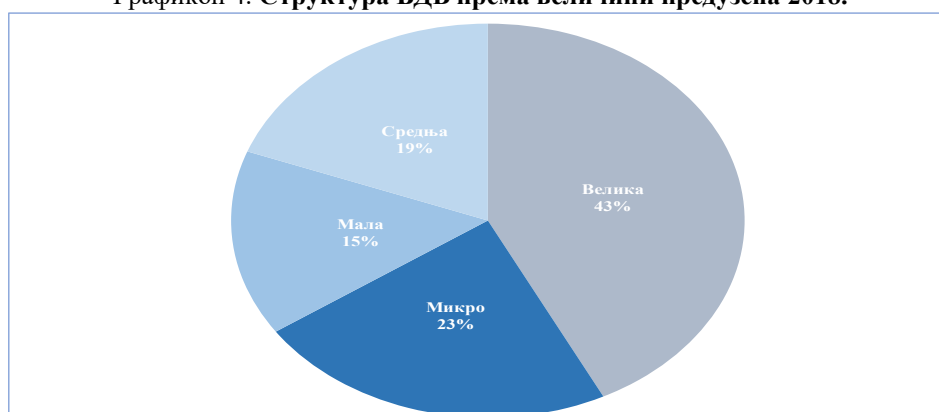
по секторима забележен је у: прерађивачкој индустрији (9.257 радника), трговини на велико и мало (7.531 радник), услугама смештаја и исхране (4.868 радника), грађевинарству (4.755 радника), стручним, научним, иновационим и техничким делатностима (4.191 радник), административним и помоћним услужним делатностима (3.460 радника), информисању и комуникацијама (3.159 радника) и саобраћају и складиштењу (2.884 радника).

2.5 Додата вредност

Структура додате вредности

У нефинансијском сектору привреде Србије у 2018. години остварено је 2.587,9 мил. динара, односно 21,9 млрд. ЕУР бруто додате вредности – 6,9 мил. динара (58,1 хиљ. EUR) по предузећу. Сектор МСПП генерише 57,4% БДВ (1.486,1 мил. динара; 12,6 млрд. ЕУР), а велика предузећа 42,6% (1.101,8 мил. динара; 9,3 млрд. ЕУР). У секторској структури, скоро 50% БДВ МСПП је лоцирано у секторима прерађивачке индустрије и трговине.

Графикон 4. Структура БДВ према величини предузећа 2018.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2018. години додата вредност у просеку учествује у промету са 22,0%. Посматрано по величини привредних субјеката, овај однос код великих предузећа износио је 27,4%, док је у сектору МСПП износио 19,2%.

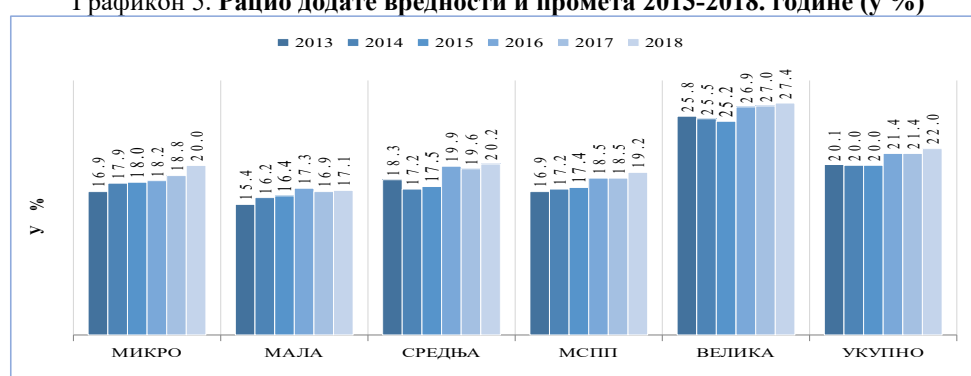
Табела 12. Додата вредност и промет по величини предузећа у 2018. години

	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
БДВ (мил. ЕУР)	5.009	3.335	4.222	12.566	9.316	21.882
Промет (мил. ЕУР)	25.056	19.553	20.932	65.541	34.054	99.595
БДВ/промет	20,0	17,1	20,2	19,2	27,4	22,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У периоду 2013-2018. године производна и тржишна активност, мерена учешћем БДВ у промету има тенденцију раста. Раст је најизраженији код микро предузећа (3,1 структурних поена у односу на 2013. годину, док у односу на 2017. годину износи 1,2 структурна поена). Код малих предузећа уочава се незнатно повећање, док се код средњих предузећа уочава раст од 0,6 структурних поена у 2018. у односу на 2017. годину, док у периоду 2013-2018. бележе раст од 1,7 и 1,9 структурних поена, респективно. У сектору МСПП остварен је укупан раст од 2,3 структурна поена током шестогодишњег периода.

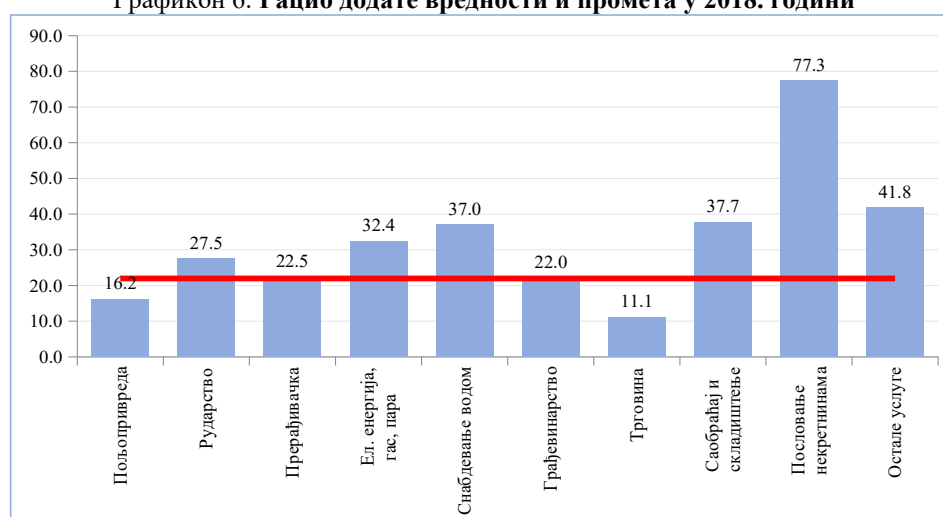
Графикон 5. Рацио додате вредности и промета 2013-2018. године (у %)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по секторима, у 2018. години највећи удео додате вредности у промету (77,3%) је у сектору Пословање некретностима, док Пољопривреда и Трговина, бележе испотпросечно учешће (16,2% и 11,1%, респективно).

Графикон 6. Рацио додате вредности и промета у 2018. години

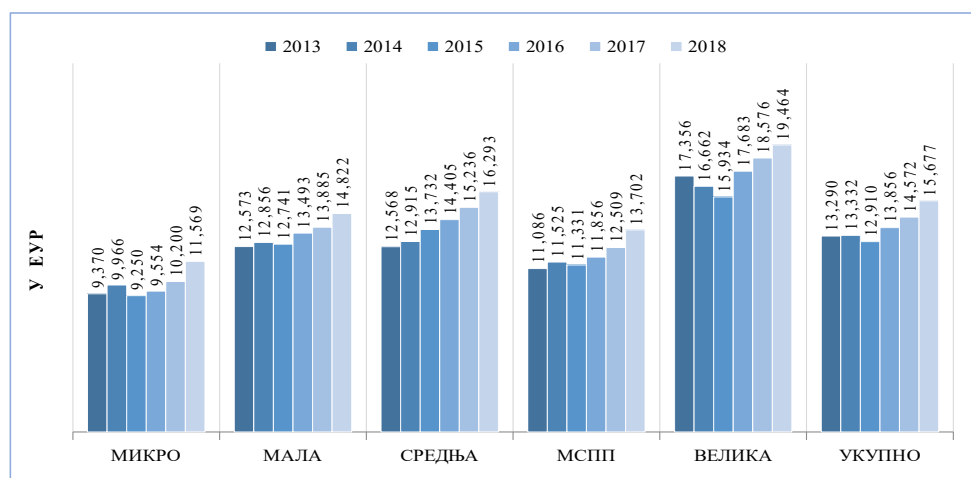
Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Додата вредност по запосленом

Додата вредност по запосленом у 2018. години у нефинансијском сектору (15.677 EUR), повећана је 16,1% у односу на 2013. годину, а у поређењу са 2017. годином 7,4%. Највећа продуктивност у 2018. години постигнута је код великих компанија 19.464 EUR (24,1% више од просека). Продуктивност

МСПП (13.702 EUR у 2018. години) у свим посматраним годинама 2013-2018 је испод просека, а у 2018. години заостаје 12,6% за просеком, што је ниже у односу на 2017. годину, односно за 29,6% за најпродуктивнијим великим предузећима.

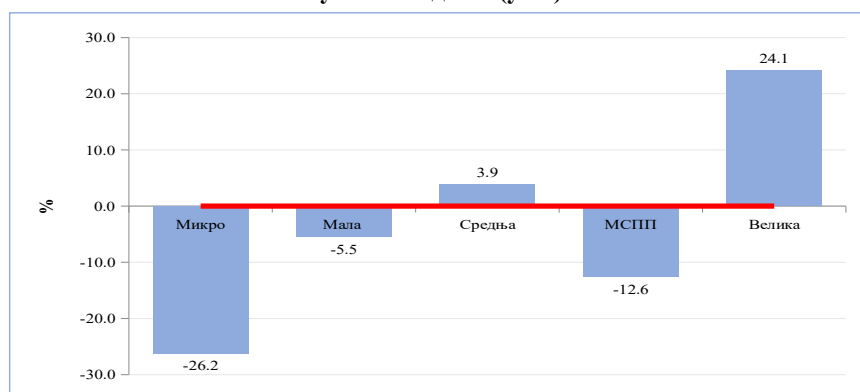
Графикон 7. Додата вредност по запосленом, по величини привредних субјеката

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Најпродуктивнија у сектору МСПП у 2018. години била су средња предузећа са 16.293 EUR додате вредности по запосленом (18,9% више од просека МСПП, односно 3,9% више од просека привреде), следе мала предузећа са 14.822 EUR (8,2% више од просека МСПП, 5,5% мање од просека привреде). Микро предузећа по овом индикатору континуирано заостају за просеком, како привреде, тако и МСПП (26,2% односно 15,6% у 2018. години, респективно).

Графикон 8. Додата вредност по запосленом по величини привредних субјеката у 2018. години (у %)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по регионима, најпродуктивнија предузећа послују у Граду Београду, Јужнобачкој и Пиротској области (која у периоду 2018-2013 бележи највећу стопу раста, преко 50%). У МСПП сегменту натпросечну продуктивност имају: Град Београд, Сремска и Јужнобачка област. Најниже вредности овог показатеља бележе Јабланичка, Пчињска, Поморавска, Топличка и Рашка област, односно у сегменту МСПП, Јабланичка, Зајечарска, Пиротска и Борска област (једина бележи негативну стопу раста у периоду 2018-2013).

Табела 13. Додата вредност по запосленом по регионалим областима у 2013, 2017. и 2018. години

	Нефинансијски сектор					МСПП				
	БДВ по запосленом у хиљ. ЕУР			Стопа раста (%)		БДВ по запосленом у хиљ. ЕУР			Стопа раста (%)	
	2013	2017	2018	2018/2013	2018/2017	2013	2017	2018	2018/2013	2018/2017
Република Србија	13,3	14,6	15,7	9,8	7,4	11,1	12,5	13,7	12,6	9,6
Београдска област	16,3	18,4	20,3	12,9	10,1	14,8	16,7	18,7	12,8	11,9
Западнобачка област	10	12,6	12,3	26,0	-2,5	9,8	10,9	10,7	11,2	-1,5
Јужнобачка област	10,7	13,5	13,5	26,2	0,2	10,8	10,9	11,1	0,9	2,0
Јужнобачка област	19,5	17,4	18,5	-10,8	6,4	11,8	12,9	13,9	9,3	7,5
Севернобачка област	9,5	12,4	13,3	30,5	6,9	10,3	11,1	11,8	7,8	6,4
Севернобачка област	10	11,1	12,0	11,0	8,2	10,1	10,3	11,1	2,0	8,0
Средњобачка област	9,3	10,8	11,1	16,1	3,1	9,7	11,3	12,0	16,5	5,9
Сремска област	11,4	12,6	13,5	10,5	7,1	11,8	13,1	14,6	11,0	11,8
Златиборска област	10,4	10,8	11,3	3,8	4,9	8,2	9,8	10,5	19,5	6,8
Колубарска област	9,7	11,1	11,9	14,4	7,4	9,6	10,4	11,5	8,3	10,8
Мачванска област	8,4	10,6	11,4	26,2	7,4	9,1	10,7	11,4	17,6	6,4
Моравичка област	10,1	12,1	12,5	19,8	3,2	10,1	11,6	12,4	14,9	6,8
Поморавска област	8,7	8,2	9,0	-5,7	9,3	7,8	8,4	9,4	7,7	12,2
Расинска област	7,1	9,7	10,3	36,6	6,3	7,7	9,2	9,9	19,5	7,1
Рашка област	10	8,3	9,1	-17,0	9,8	7,4	8,4	9,1	13,5	8,0
Шумадијска област	12,7	13,2	13,2	3,9	-0,1	9,5	11,3	11,8	18,9	4,3
Борска област	13,5	12,9	11,1	-4,4	-13,8	6,4	4,9	8,0	-23,4	63,5
Браничевска област	15,5	10,1	11,0	-34,8	9,1	7,4	8,3	9,4	12,2	12,9
Зајечарска област	6,7	7,6	10,0	13,4	31,3	7,2	7,3	7,8	1,4	7,0
Јабланичка област	7,8	8,5	8,8	9,0	3,0	6,9	7,2	7,6	4,3	5,3
Нишавска област	9,4	9,9	10,7	5,3	7,9	7,3	9	9,8	23,3	8,4
Пиротска област	11,7	18,2	15,8	55,6	-13,4	6,9	7,6	7,9	10,1	4,1
Подунавска област	5,1	9,7	10,3	90,2	5,7	9,2	10,2	10,4	10,9	1,9
Пчињска област	5,5	7,6	8,9	38,2	17,7	6,5	8,2	9,4	26,2	14,5
Топличка област	7,2	8,2	9,0	13,9	10,1	7,4	9,3	9,9	25,7	6,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.6. Ефикасност пословања МСПП

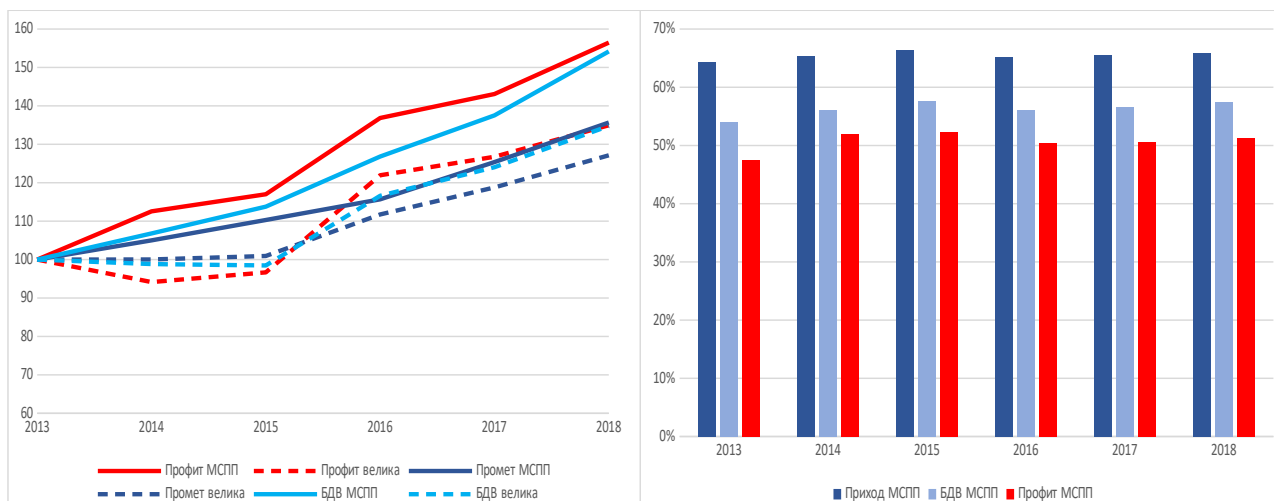
Настављена су позитивна кретања показатеља ефикасности пословања сектора МСПП и нефинансијског сектора привреде. У 2018. години сектор МСПП је повећао ефикасност пословања (промет, БДВ и профитабилност) у поређењу са 2017. годином, док је раст ефикасности бржи у односу на просек нефинансијског сектора и великих предузећа:

- Промет МСПП је повећан 8% (нефинансијског сектора 7,6%, а великих предузећа 6,9%),
- БДВ МСПП је повећан 11,9% (нефинансијског сектора 10,4%, а великих предузећа 8,5%),
- Профит МСПП је повећан 13% (нефинансијског сектора 8,3%, а великих предузећа 6,3%).

У 2017. години сектор МСПП доминира у оквиру нефинансијског сектора привреде – остварује 65,8% промета, ствара 57,6% БДВ и генерише 51,4% профита

Графикон 9. Ефикасност пословања српских предузећа
(базни индекс 2013=100)

Графикон 10. Показатељи ефикасности МСПП
(учешће у нефинансијском сектору)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Укупан промет

У 2018. години промет⁴ сектора МСПП достигао је вредност од 7.752 млрд. динара – 20,6 мил. динара по предузећу и 8,5 мил. динара по запосленом.

Сектор МСПП у 2018. години генерише 65,8% промета нефинансијског сектора - у поређењу са 2017. годином промет сектора МСПП реално је већи за 8,0% (у привреди за 7,6%, а код великих предузећа за 6,9%).

Табела 14. Укупан промет нефинансијског сектора у 2018. години према величини и облику организовања привредних субјеката

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	у млрд. динара	у млрд. динара	у млрд. динара	структура (%)
Предузећа	6.357	4.028	10.384	88,2
Предузетници	1.395	0	1.395	11,8
Укупно	7.752	4.028	11.779	100,0
Структура (%)	65,8	34,2	100,0	-

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Опредељујући утицај на висину промета у 2018. години имају средња предузећа са учешћем од 31,9% у сектору МСПП, а према облику организовања ДОО са учешћем од 75,2% у сектору МСПП.

Табела 15. Укупан промет МСПП сектора у 2018. години према величини и облику организовања привредних субјеката

Облик организовања	Микро	Мала	Средња	МСПП укупно	
	млрд. динара	млрд. динара	млрд. динара	млрд. динара	структура (%)
Предузећа	1.568,3	2.312,6	2.475,7	6.356,6	82,0
АД	5,4	99,8	159,9	265,1	3,4
ДОО	1.500,5	2.139,2	2.190,3	5.830,0	75,2
Остало	62,4	73,6	125,4	261,5	3,4
Предузетници	1.395,0	0,0	0,0	1.395,0	18,0
Укупно млрд. динара	2.963,4	2.312,6	2.475,7	7.751,7	100,0
Структура (%)	38,2	29,8	31,9	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

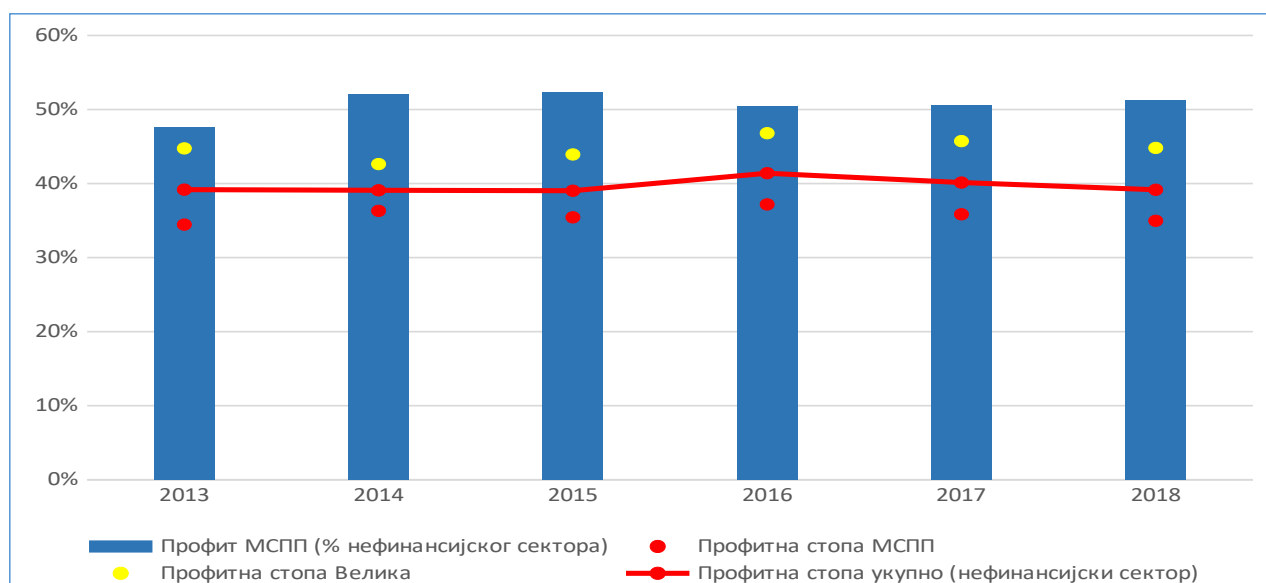
Профитабилност МСПП

У 2018. години сектор МСПП је створио профит у вредности од 525,5 млрд. динара - 51,6% нефинансијског сектора (1.019,3 млрд. динара). Највећи део профита сектора МСПП реализовала су средња предузећа (36,3% сектора МСПП, односно 18,7% нефинансијског сектора), а према облику

⁴ Промет (turnover) према стандардима Eurostat, обухвата фактурисану вредност реализованих роба и услуга трећим лицима (изузев пореза на додату вредност, као и пореза и такси који нису у директној вези са производним процесом) посматрано у одређеном временском периоду. Промет се може посматрати као показатељ активности и тржишног раста, а обзиром да показује будуће приливе новца на основу пружених услуга и продатих роба, индикатор је будућих инвестиција.

организовања највећи профит у оквиру сектора МСПП остварила су ДОО – 64,5% профита сектора МСПП.

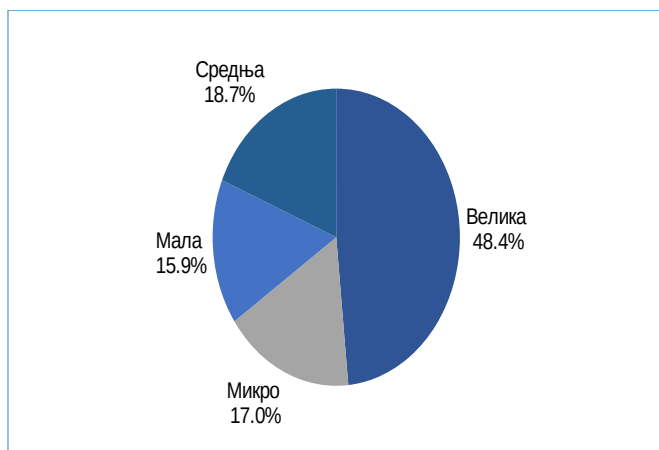
Графикон 11. Профитабилност МСПП 2013-2018.

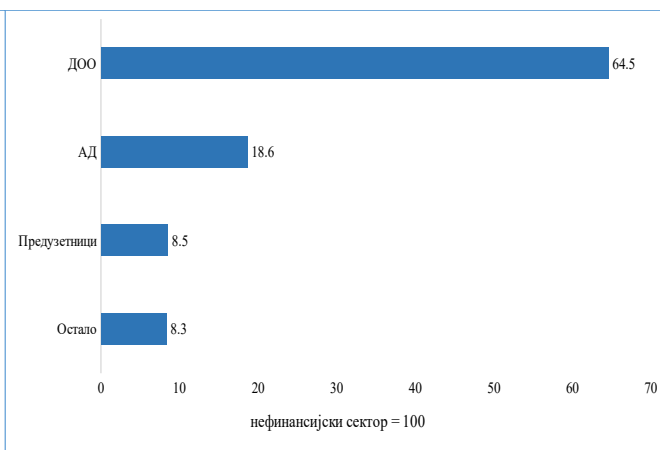
Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП је још увек непрофитабилнији део привреде - стопа профитабилности сектора МСПП у 2018. години је 35,4% и нижа је у односу на просек нефинансијског сектора (39,4%) и великих предузећа (44,8%).

Графикон 12. Структура профита према величини предузећа у 2018. години

Графикон 13. Структура профита привреде према облику организовања у 2018. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Најнижу стопу профитабилности у оквиру сектора МСПП остварили су предузетници (23,6%) и средња предузећа (32,4%), микро предузећа су остварила профитну стопу од (38,3%), а највећу профитабилност остварила су мала предузећа (43,9%).

Табела 16. Профит и ниво профитабилности у 2018. према величини предузећа

	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Нефинан. сектор
Профит (млн. динара)	86.773	86.227	161.663	190.875	525.537	493.777	1.019.314
Учешће у профиту МСПП, у %	16,5	16,4	30,8	36,3	100,0		
Учешће у профиту нефинансијског сектора, у %	8,5	8,5	15,9	18,7	51,6	48,4	100,0
Профитабилност	23,6	38,3	41,0	38,2	35,4	44,8	39,4
Ниво профитабилности (профитабилност МСПП= 100 индексних поена)	66,8	108,3	115,9	108,1	100,0		
Ниво профитабилности (профитабилност нефинансијског сектора = 100 индексних поена)	60,0	97,3	104,1	97,1	89,8	113,8	100,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

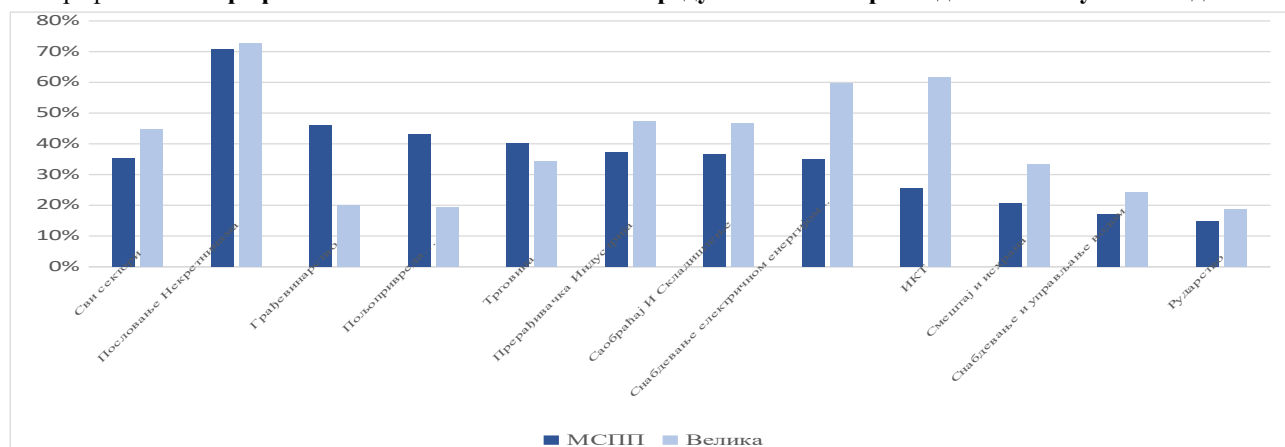
Профитабилност МСПП по секторима

У 2018. години сектор МСПП остварује већи профит од великих предузећа у 11 од 19 посматраних индустријских делатности. Велика предузећа остварују значајно виши профит у секторима: *Прерађивачка индустрија*, *Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром* и *Информисање и комуникације* где величина предузећа има одлучујући утицај на висину оствареног профита. Нерентабилно пословање МСПП је само у сектору *Државна управа и обавезно социјално осигурање*.

Предузећа из сектора МСПП највише су концентрисана у радно интензивним и услужним делатностима са бржим обртом капитала и краћим производним циклусом – око 3/4 профита сектора МСПП (73,2%) остварено у секторима *Прерађивачка индустрија* (24,4%), *Трговина на велико и мало* (29,0%), *Грађевинарство* (12,0%) и *Саобраћај* (7,6%). Профитабилност МСПП из ових сектора је изнад просечне профитабилности сектора МСПП.

МСПП имају изнадпросечне стопе профитабилности у шест сектора, а најпрофитабилнија МСПП пословала су у секторима: *Послови с некретнинама* (стопа профитабилности 70,9%), *Пољопривреда, шумарство и рибарство* (43,0%), *Грађевинарство* (46,0%), *Трговина* (40,2%), *Прерађивачка индустрија* (37,2,0%) и *Саобраћај и складиштење* (36,7%).

Графикон 14. Профитабилност МСПП и великих предузећа по секторима делатности у 2018. години.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.7. Инвестиције

У 2018. години инвестиције нефинансијског сектора (предузећа и предузетници) су достигле 745 млрд. динара (2,0 мил. динара по предузећу). У поређењу са 2017. годином инвестиције нефинансијског сектора бележе раст од 18,9%.

У развој МСПП у 2018. години усмерено је 379,3 млрд. динара или 3,2 млрд. EUR. У односу на претходну годину инвестициона улагања МСПП сектора реално су већа (+20,9%). На раст је највише утицао значајан раст инвестиција средњих предузећа (+31,3%), малих предузећа (+15,0%) и предузетника (+14,2%), док је код микро предузећа је забележен блажи раст од 8,2%.

Раст инвестиција великих предузећа износио је 16,8%. У структури инвестиција удео МСПП сектора је нешто већи од удела великих предузећа у 2018. години (50,9% и 49,1%, респективно).

Табела 17. Инвестиције у основна средства

	Вредност, у мил. дин.	Структура, у %	Годишња стопа раста, 2018/2017, %	Кумулативна стопа раста, 2018/2008, %	Просечна годишња стопа раста 2008-2018, %
	2018.				
Предузећа и предузетници*	745.028	100	18,9	20,6	4,38
Предузетници	112.135	15,1	14,2	15,0	2,52
Микро	34.431	4,6	8,2	3,4	0,35
Мала	60.960	8,2	15,0	9,0	1,17
Средња	171.758	23,1	31,3	18,3	3,54
МСПП	379.284	50,9	20,9	14,3	2,32
Велика	365.744	49,1	16,8	27,9	8,14

Напомена: * Укупне инвестиције предузећа (без буџетских корисника и ДПП) и предузетника.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2018. години су све категорије, посматрано по величини, премашиле вредност инвестиција из 2008. године, а највише средња предузећа за +18,3% и предузетници за +15,0%. Ове две категорије су оствариле и највише просечне годишње стопе раста у периоду 2008 – 2018. година (3,54% и 2,52%, респективно).

Основни изведени индикатори указују на низак ниво инвестиционе активности, посебно код МСПП. Низак ниво инвестиција праћен је ниском инвестиционом активношћу (6,3% промета; код МСПП 4,9%) и ниском ефикасношћу инвестиција (29% БДВ, код МСПП 26%).

Табела 18. Основни индикатори инвестиционе активности у 2018. години

	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
Инвестиције по предузећу (хиљ. дин.)	411	386	5.434	68.239	1.009	677.304	1.979
Инвестиције по запосленом (хиљ. дин.)	413	214	271	663	414	764	534
Рацио инвестиција и промета (%)	8,0	2,2	2,6	6,9	4,9	9,1	6,3
Рацио инвестиција и БДВ (%)	31	15	15	34	26	33	29

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по техничкој структури, инвестициона улагања сектора МСПП одражавају инвестициона улагања свих предузећа: највише се улаже у опрему са монтажом (50,4% МСПП), а затим у грађевинске радове (41,8% МСПП).

Табела 19. Инвестиције према величини предузећа и техничкој структури у 2018. години, мил. дин.

	Укупно	Грађевински радови	Опрема са монтажом	Остало
Предузећа и предузетници*	745.028	292.033	383.201	69.795
Предузетници	112.135	53.403	50.797	7.936
Микро	34.431	10.962	20.878	2.591
Мала	60.960	17.705	38.060	5.196
Средња	171.758	76.654	81.596	13.509
МСПП	379.284	158.723	191.331	29.231
Велика	365.744	133.310	191.870	40.564

Напомена: * Укупне инвестиције предузећа (без буџетских корисника и ДПП) и предузетника.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.8. Спољнотрговинско пословање

У 2018. години спољнотрговинска размена *нефинансијског сектора* Србије достигла је 4.437,4 млрд. динара (37,5 млрд. EUR), што је за 7,8% више у односу на претходну годину (141,1% више у поређењу са предкризном 2008. годином). У поређењу са 2008. годином, извоз бележи кумулативни раст од 217,4%, док је увоз забележио мањи раст од 104,4%. Дефицит спољнотрговинске размене у 2018. години је реално порастао међугодишње за 129,8%, док је у односу на 2008. годину готово удвостручен (99,2%). Учешће извоза у спољнотрговинској рамени се у посматраном периоду забележило је повећање са 32,5% у 2008. на 42,8% у 2018. Сектор МСПП учествује са 38,5% у извозу нефинансијског сектора, а 54% у увозу.

У сектору МСПП у 2018. у односу на 2017. годину дошло је до пада учешћа размене, увоза и извоза за: 0,6 сп на 47,3%, 0,5 сп на 54,0% и 1,0 сп на 38,5%, респективно. Дефицит спољнотрговинске

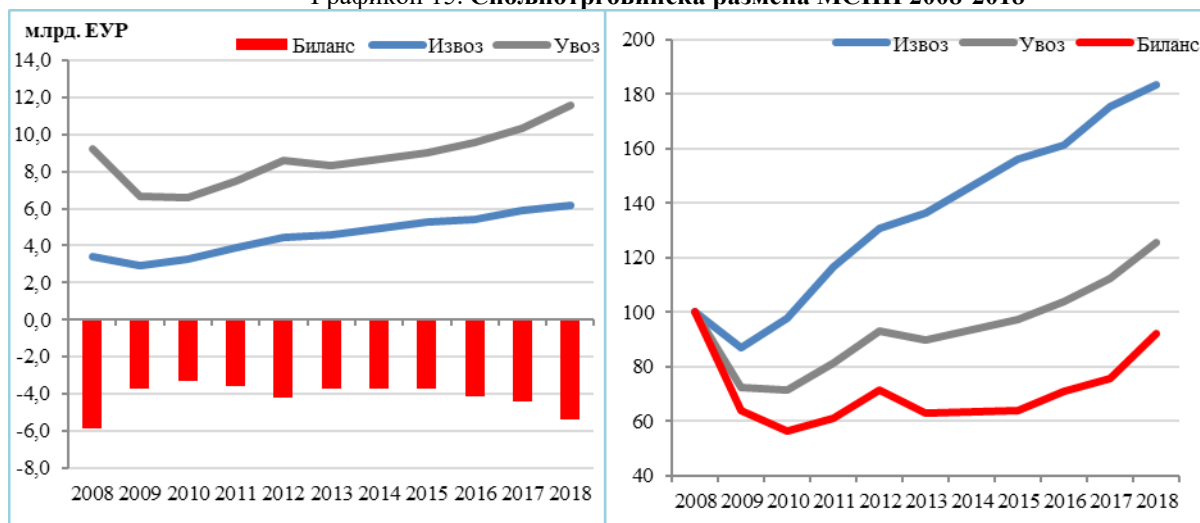
размене МСПП износио је 639,3 млрд. динара (5,4 млрд. ЕУР), док су велика предузећа забележила скроман суфицит у износу од 0,5 млрд. динара (4,3 мил. ЕУР). МСПП сектор забележио је дефицит у спољнотрговинском пословању, а једино су предузетници исказали суфицит у износу од 0,9 млрд. динара (7,7 мил. ЕУР). Највећи дефицит имала су мала предузећа 303,7 млрд. РСД (2,6 млрд. ЕУР).

Табела 20. Спољнотрговинско пословање нефинансијског сектора, у млрд. динара

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Ø годишња стопа раста 2008-2018	Базни индекси	
		2008=100		2017=100											
Извоз	МСПП	274,5	275,4	339,8	400,0	498,9	519,1	577,8	635,3	669,3	716,6	730,6	10,3	266,2	102,0
	Укупно	598,4	545,8	733,1	825,0	976,4	12.028,0	1.291,1	1.439,8	1.638,4	1.812,3	1.899,3	12,2	317,4	104,8
Увоз	МСПП	751,8	627,1	680,5	765,0	973,4	938,2	1.014,3	1.087,1	1.180,3	1.256,4	1.369,9	6,2	182,2	109,0
	Укупно	1.242,0	1.029,2	1.253,8	1.371,9	1.617,6	1.660,8	1.779,9	1.923,0	2.094,7	2.304,4	2.538,1	7,4	204,4	110,1
Обим размене	МСПП	1.026,3	902,5	1.020,3	1.165,0	1.472,3	1.457,3	1.592,1	1.722,4	1.849,6	1.973,0	2.100,5	7,4	204,7	106,5
	Укупно	1.840,4	1.575,0	1.986,9	2.196,9	2.594,0	13.688,8	3.071,0	3.362,8	3.733,1	4.116,7	4.437,4	9,2	241,1	107,8
Биланс	МСПП	-477,3	-351,7	-340,7	-365,0	-474,5	-419,1	-436,5	-451,8	-511,0	-539,8	-639,3	3,0	133,9	118,4
	Укупно	-643,6	-483,4	-520,7	-546,9	-641,2	10.367,2	-488,8	-483,2	-456,3	-492,1	-638,8	-0,1	99,2	129,8

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Графикон 15. Спољнотрговинска размена МСПП 2008-2018

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Спољнотрговинском активношћу се у 2018. години бавило укупно 39.350 предузећа (10,5% укупног броја предузећа нефинансијског сектора) – 15.565 извозника (4,1% укупног броја предузећа) и 23.785 увозника (6,3%). Број извозника из сектора МСПП (15.203) у односу на 2017. годину, повећан је за 241 предузеће (1,6%), док је број увозника (23.357) већи за 506 привредних субјеката (2,2%). Иако су по броју извозника и увозника МСПП сектора најзаступљенија микро предузећа (46,8%, односно 53,9% респективно), највећу вредност спољнотрговинске размене МСПП генеришу средња предузећа (51,3% извоза, односно 41,6% увоза МСПП).

Посматрано по секторима делатности, највећи спољнотрговински робни промет у оквиру МСПП се обављао у секторима *Трговине* и *Прерађивачке индустрије*, стим да је сектор трговине забележио дефицит од 580,8 млрд. динара (дефицит МСПП сектора 639,3 млрд. динара). Предузећа из *Прерађивачке индустрије* реализују највећи део извоза (76,5%) и увоза (48,6%) нефинансијског сектора и остварила су суфицит у размени (219,3 млрд. динара). Прерађивачка индустрија сектора МСПП учествује са 27,6% извоза и 30,3% увоза у прерађивачкој индустрији нефинансијског сектора. У оквиру сектора МСПП, издвајају се пет области Прерађивачке индустрије, које генеришу 29,9% извоза и 13,0% увоза малих и средњих предузећа укупно: *Производња прехранбених производа*, *Производња металних производа, осим машина*, *Производња производа од гуме и пластике*, *Производња електричне опреме* и *Производња непоменутих машина и опреме*.

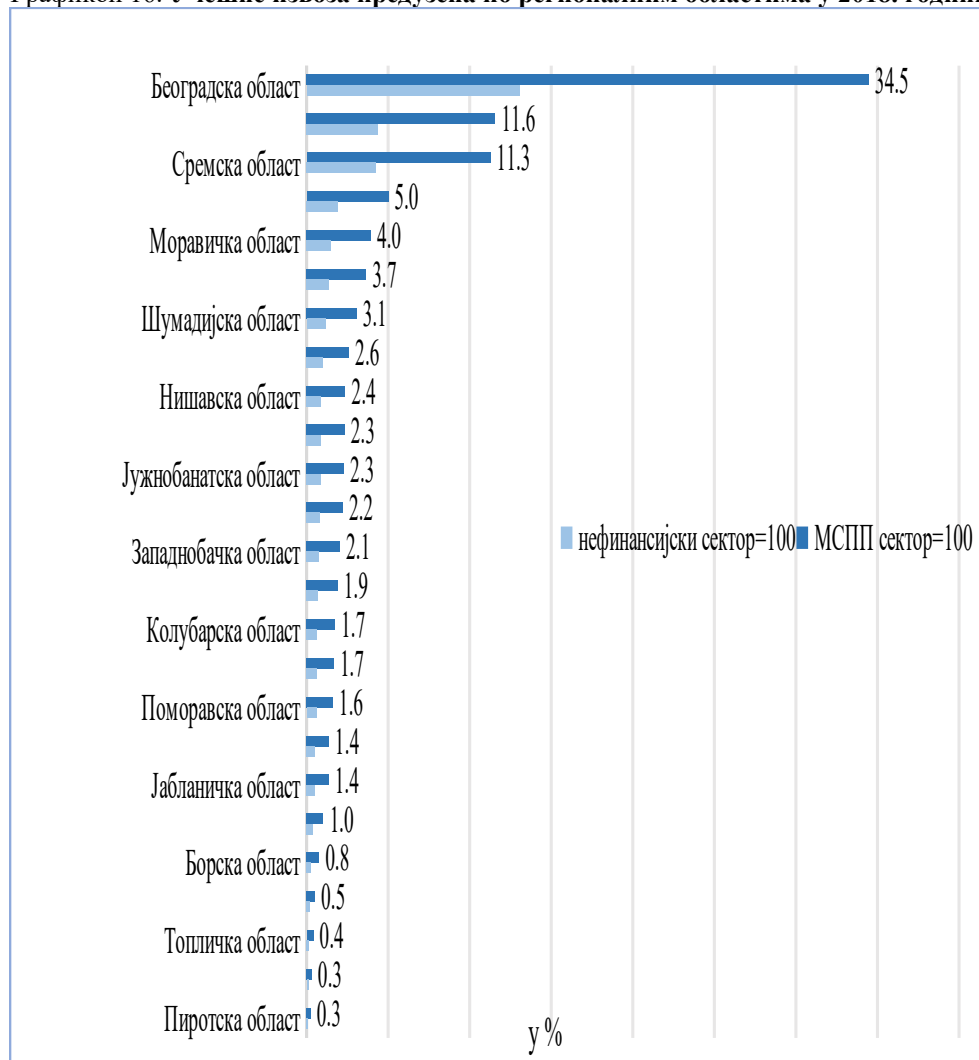
Табела 21. Области Прерађивачке индустрије МСПП са највећим учешћем у спољнотрговинској размени у 2018.

МСПП области	МСПП укупно = 100		Области нефинансијског сектора =100	
	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз
МСПП Прерађивачке индустрије укупно	53,1	27,1	27,6	30,3
Производња прехранбених производа	11,4	2,8	54,4	45,9
Производња металних производа, осим машина	7,4	4,3	68,5	80,2
Производња производа од гуме и пластике	4,4	2,7	21,4	36,5
Производња непоменутих машина и опреме*	3,0	1,3	36,9	38,8
Производња електричне опреме	3,7	1,9	27,6	32,3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС, * област (28) по класификацији делатности КД2010

Посматрано по регионима, као и ранијих година, у спољнотрговинској размени доминирају Београдски регион и Регион Војводине. Извоз нефинансијског сектора Београдског региона чини 13,1% извоза укупног нефинансијског сектора, док извоз МСПП овог региона чини 46,3% извоза региона. У Региону Војводине та учешћа извоза износе 11,4% (нефинансијски сектор) и 38,1% (МСПП).

Графикон 16. Учесће извоза предузећа по регионалним областима у 2018. години

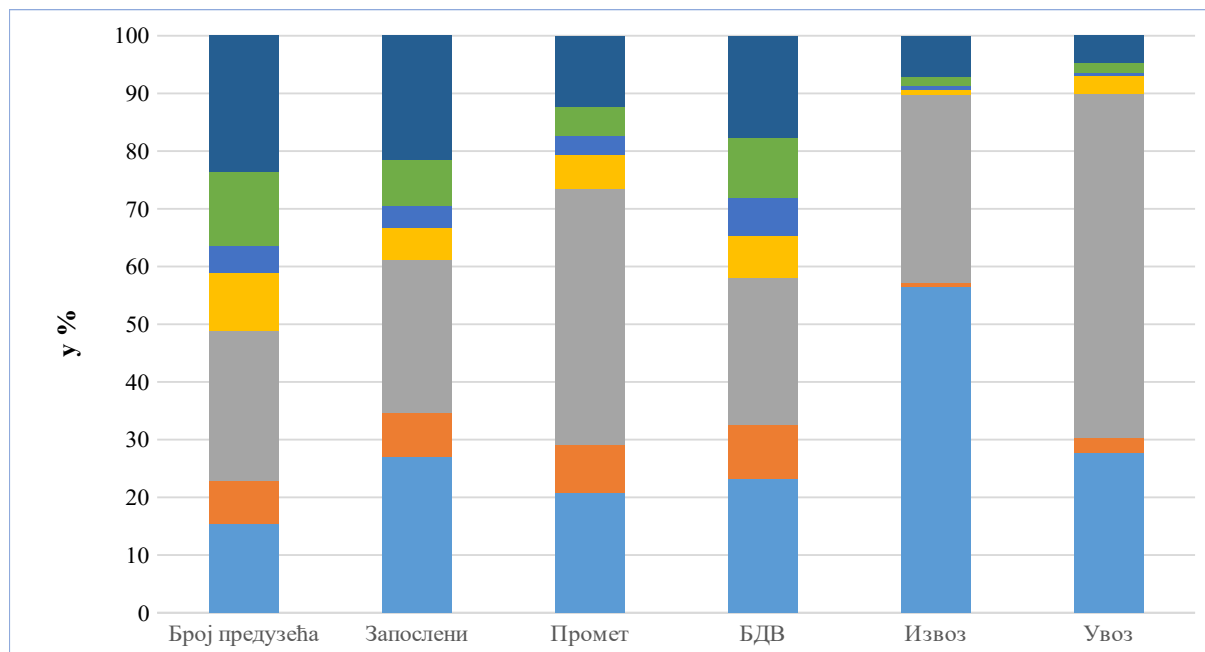

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.9. Секторска структура МСПП

У оквиру МСПП сектора, према основним показатељима пословања, у 2018. години издвајају се сектори *Трговине* и *Прерађивачке индустрије*: у ова два сектора концентрисано је преко 41% предузећа, ангажују 53,6% запослених, остварују 61,2% промета, стварају 48,7% БДВ, чине 88,9% извоза и 87,5% увоза. Поред ова два сектора, издваја се и сектор *Стручних, научних, иновационих и техничких делатности*, у ком се налази скоро 13% предузећа сектора МСПП и генерише нешто више од 10% БДВ МСПП.

Графикон 17. Структура секторског распореда МСПП у 2018. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У оквиру сектора МСПП Прерађивачке индустрије доминирају привредни субјекти **ниске и средње ниске технолошке сложености** који стварају производе ниске додате вредности, мале диференцираности, ниже ценовне и профитне маргине и слабе конкурентске позиције на тржишту, што указује на неповољну технолошку структуру МСПП Прерађивачке индустрије и ниску конкурентност домаће индустрије. Међутим, постоји блага позитивна тенденција, будући да је у односу на 2017. годину, учешће предузећа средње ниске технолошке сложености значајније је увећано (+11,5 структурних поена), док је учешће ниско технолошке области значајно смањено (-16,8 сп). Скромнији раст учешћа у броју предузећа бележе и сектори средње високо технолошке области и високо технолошке области (+3,8 сп и +1,6 сп, респективно). У оквиру ниске технолошке групе доминантно учешће имају области: *прерада дрвета и производа од дрвета, производња прехрамбених производа и штампање и умножавање аудио и видео записа*, док у оквиру средње ниске технолошке групе значајно учешће припада *производњи металних производа, осим машина и производњи производа од неметалних минерала*. У оквиру МСПП Прерађивачке индустрије МСПП привредни субјекти који послују у високо и средње високо технолошким областима чине 14,2% укупног броја МСПП, запошљавају 18,1% радника, стварају 21,5% промета, 21,8% БДВ и генеришу 24,5% извоза и 30,9% увоза сектора МСПП.

У спољнотрговинској активности сектора МСПП у 2018. години доминирају сектори Прерађивачке индустрије (56% извоза и 28% увоза сектора МСПП) и Трговине (33% извоза и 60% увоза сектора МСПП). У извозу из сектора Прерађивачка индустрије 7.211 МСПП и 5.250 МСПП из сектора Трговине са извезеним производима и услугама у вредности од 650 млрд. динара (412,4 и 237,7 млрд. динара респективно), што чини 89% извоза сектора МСПП, односно 36,8% извоза нефинансијског сектора. У увозу доминира 10.136 МСПП из сектора Трговине и 6.689 МСПП из Прерађивачке индустрије која су остварила увоз у вредности од 1.199,3 млрд. динара (818,5 и 380,8 млрд. динара, респективно), што представља 87,5% вредности увоза сектора МСПП, односно 53,7% увоза нефинансијског дела привреде. У 2018. години, у спољнотрговинској активности прерађивачке

индустрије МСПП сектора према величини предузећа доминирају средња предузећа (66,0% извоза и 59,5% увоза укупне прерађивачке индустрије сектора МСПП), док су у сектору трговине извоз и у увоз готово у потпуности равномерно распоређени између малих и средњих предузећа, док микро предузећа у овом сектору имају највеће учешће када је у питању извоз, а најнижи када је увоз у питању.

Табела 22. Технолошка структура прерађивачке индустрије МСПП сектора у 2018. години (у %)

	Број предузећа	Број запослених	Промет	БДВ	Извоз	Увоз
МСПП прерађивачке индустрије	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ниско технолошке области	45,7	51,8	46,2	43,6	45,6	34,3
Производња прехранбених производа	9,7	18,3	22,7	16,1	20,7	9,9
Производња пића	1,3	1,9	2,1	2,6	0,9	0,6
Производња дуванских производа	0,0	0,2	0,8	0,9	0,7	1,0
Производња текстила	1,3	2,1	1,4	1,6	2,5	2,7
Производња одевних предмета	2,9	6,4	2,0	2,9	3,7	3,0
Производња коже и предмета од коже	0,9	2,8	1,4	2,0	4,2	3,0
Прерада дрвета и производи од дрвета	14,5	7,2	4,9	5,0	4,3	2,6
Производња папира и производа од папира	1,9	2,4	3,6	3,3	2,3	4,4
Штампање и умнож. аудио и видео записа	9,6	4,5	3,5	4,7	1,9	3,0
Производња намештаја	2,2	4,3	2,7	3,0	3,4	2,4
Остале прерађивачке делатности	1,4	1,7	1,1	1,5	1,1	1,5
Средње ниско технолошке области	40,1	30,0	32,3	34,7	29,9	34,8
Производња кокса и деривата нафте	0,1	0,3	1,1	0,4	1,0	1,1
Производња производа од гуме и пластике	3,2	6,4	6,6	7,0	8,2	9,5
Производња произ. од неметал. минерала	8,7	4,5	6,0	7,1	2,4	4,0
Производња основних метала	0,7	1,6	2,7	2,0	4,1	3,4
Произв. металних произ., осим машина	26,5	16,0	14,7	16,5	13,8	15,8
Поправка и монтажа машина и опреме	0,9	1,2	1,2	1,6	0,4	1,0
Средње високо технолошке области	10,2	14,5	16,5	16,8	21,6	24,2
Производња хемикалија и хем. производа	3,5	3,4	4,8	4,7	4,6	6,6
Производња електричне опреме	1,4	3,3	4,2	3,2	6,8	6,6
Произв. непоменутих машина и опреме	3,6	4,9	4,4	5,9	5,5	4,8
Производња моторних возила и приколица	1,0	2,2	2,4	2,3	3,7	5,1
Произв. осталих саобраћајних средстава	0,6	0,8	0,6	0,7	1,0	1,1
Високо технолошке области	4,0	3,6	5,0	5,0	2,9	6,7
Произв. основ. фарм. произв. и препарата	0,2	0,4	0,5	0,7	0,3	0,9
Произв. рачунара, елект. и оптич. произв.	3,8	3,2	4,6	4,3	2,6	5,9

Напомена: Подела области извршена према међународној класификацији

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2018. години МСПП сектор је забележио дефицит у **спољнотрговинској размени** у вредности од 639,3 млрд. динара услед веће вредности увоза (1.369,9 млрд. динара) у односу на извоз (730,6 млрд. динара). Највећи дефицит забележен је у сектору *Трговине* (580,8 млрд. динара), затим у секторима *Саобраћаја* (33,8 млрд. динара), *Снабдевања електричном енергијом* (30 млрд. динара) и *Грађевинарства* (28,4 млрд. динара). Суфицит у спољнотрговинској размени у оквиру МСПП сектора остварили су сектори *Прерађивачке индустрије* (31,6 млрд. динара) и *Пољопривреде* (11,3 млрд. динара).

МСПП која послују у разменљивим секторима у 2018. години чине нешто мање од трећине вредности посматраних показатеља пословања укупног МСПП сектора, док предузећа која послују у неразменљивим секторима привреде учествују са око 2/3. Предузећа разменљивих сектора учествују у броју предузећа са свега 17,9%, запошљавају 21,6% радника, остварују 27,2% промета и стварају 28,2% БДВ. Концентрација МСПП у неразменљивим, претежно услужним секторима, које

карактерише релативно нижа улагања у стална средства и бржи обрт капитала, указује на ниске финансијско-економске перформансе развоја МСПП сектора у Србији и потребу промене секторске структуре МСПП у корист развоја МСПП из разменљивих (производних) сектора, чији производи учествују у међународној размени, јер су МСПП из разменљивих сектора основни носилац повећања извоза, индустријске производње и јачања извозне и укупне конкурентности привреде Србије.

Табела 23. Индикатори пословања МСПП према делатностима, у 2018. години

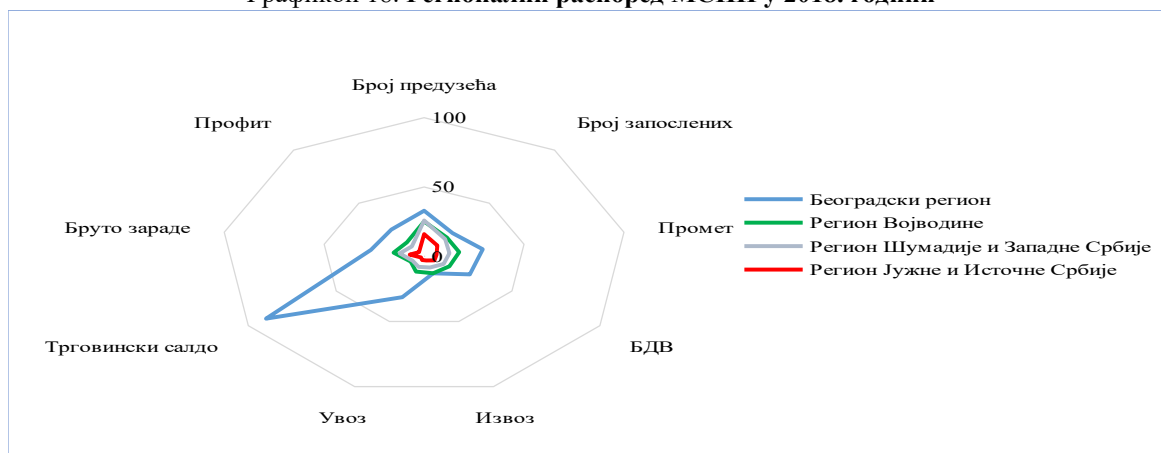
	Број предузећа		Запосленост		Промет		БДВ	
	Укупно	% МСПП	Укупно	% МСПП	Укупно	% МСПП	Укупно	% МСПП
Разменљиви сектори	67.518	17,9	301.140	21,6	2.109	27,2	419	28,2
Прерађивачка инд.	57.913	15,4	248.120	17,8	1.616,8	20,9	344,2	23,2
Остали разменљиви	9.605	2,6	53.020	3,8	492,6	6,4	75,1	5,1
Неразменљиви сектори	308.322	81,9	615.976	44,1	5.642	72,8	1.067	71,8
Грађевинарство	28.179	7,5	69.353	5,0	640,0	8,3	139,1	9,4
Трговина	97.666	25,9	243.072	17,4	3.435,5	44,3	379,1	25,5
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	48.024	12,8	71.978	5,2	402,5	5,2	155,1	10,4
Остали неразменљиви	134.453	35,7	231.573	16,6	1.164,2	15,0	393,5	26,5
Укупно МСПП	375.840	100,0	917.116	100,0	7.752	100,0	1.486	100,0
Укупно нефинансијски сектор	376.382	99,9	1.395.746	65,7	11.779,29	65,8	2.588,00	57,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.10. Регионални распоред

Настављена је тенденција доминације сектора МСПП у свим регионима и већини територијалних области Србије у 2018. години, иако постоје значајне разлике у развијености сектора МСПП између појединих региона и регионалних области. Највеће учешће сектор МСПП има у **Региону Шумадије и Западне Србије** (чини 99,9% предузећа, запошљава 76,7% радника, остварује 75,7% промета и ствара 73,1% БДВ региона), а најмање у **Београдском региону** (чини 99,8% предузећа, запошљава 55,7% радника, остварује 63,0% промета и ствара 51,4% БДВ региона). Иако имају најмање учешће у односу на регион, МСПП из **Београдског региона** (са учешћем од 32,9% у укупном броју МСПП, 33,2% у запослености, 44,6% у промету и 45,3% у БДВ сектора МСПП) доминирају у односу на МСПП из **Региона Војводине, Региона Шумадије и Западне Србије и Региона Јужне и Источне Србије**.

Графикон 18. Регионални распоред МСПП у 2018. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП са учешћем преко 99,8% доминира у свим областима у броју предузећа. Доминантно учешће у свим областима сектор МСПП има и код запошљавања - највеће учешће сектора МСПП у укупној запослености је у *Рашкој* (94,1%), *Мачванској* (85,2%), *Златиборској* (84,4%) и *Зајечарској области* (83,7%), а најмање у запослености *Топличке* (45,7%), *Београдске* (55,7%), и *Борске области* (55,8%). Сектор МСПП има највећи утицај на формирање промета и БДВ у већини регионалних области. Међутим, у појединим областима доминирају велика предузећа у стварању промета и БДВ, а то су *Пиротска* и *Борска област* (у *Пиротској области* МСПП стварају мање од 1/3 промета и БДВ). Поред ове две области, у *Јужнобачкој области* МСПП учествују са мање од 50% у стварању БДВ.

Табела 24. Регионални распоред МСПП у 2018. години према регионалним областима (МСПП=100)

			Број предузећа	Број запослених	Промет	БДВ	Извоз	Увоз
СРБИЈА – СЕВЕР	Београдски регион	Београдска област	32,9	33,5	44,6	45,3	34,3	58,0
		Западнобачка област	1,9	1,3	1,9	1,5	2,1	0,8
	Регион Војводине	Јужнобанатска област	3,6	3,2	2,7	2,6	2,3	1,4
		Јужнобачка област	10,5	10,6	11,8	10,7	11,6	7,9
		Севернобанатска област	1,2	1,7	1,2	1,4	2,3	1,0
		Севернобачка област	2,2	2,9	2,5	2,3	2,6	2,3
		Средњобанатска област	1,7	2,0	1,7	1,7	2,3	1,1
Сремска област	3,9	4,6	4,9	4,9	11,3	7,2		
СРБИЈА – ЈУГ	Регион Шумадије и Западне Србије	Златиборска област	3,7	3,9	2,5	2,9	3,7	1,6
		Колубарска област	2,5	2,0	1,8	1,6	1,8	1,0
		Мачванска област	3,5	3,4	3,1	2,8	5,0	2,3
		Моравичка област	3,3	3,3	3,1	3,0	4,0	3,6
		Поморавска област	2,5	2,5	1,9	1,7	1,6	0,9
		Расинска област	3,0	2,6	1,9	1,8	1,9	1,1
		Рашка област	3,8	3,7	2,5	2,4	1,7	1,8
	Шумадијска област	3,6	3,5	2,6	3,0	3,1	2,7	
	Регион Јужне и Источне Србије	Борска област	1,1	1,1	0,7	0,6	0,8	0,4
		Браничевска област	1,9	1,5	1,0	1,0	0,3	0,2
		Зајечарска област	1,0	1,0	0,5	0,6	0,5	0,2
		Јабланичка област	2,2	2,1	1,1	1,1	1,4	0,6
		Нишавска област	4,3	4,6	2,8	3,2	2,4	1,9
		Пиротска област	0,8	1,0	0,4	0,6	0,3	0,2
		Подунавска област	2,0	1,7	1,4	1,3	1,0	0,7
		Пчињска област	2,0	1,9	1,2	1,3	1,4	0,9
		Топличка област	0,8	0,7	0,4	0,5	0,4	0,1

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Постоји велика територијална неуједначеност нивоа развијености сектора МСПП у Србији са доминацијом МСПП из *Београдске области*, а посебно у односу на МСПП из *Топличке, Пиротске, Зајечарске* и *Борске области* које заједно чине свега 3,7% укупног броја МСПП, запошљавају 3,8% радника, остварују 2,0% промета и стварају 2,3% БДВ сектора МСПП.

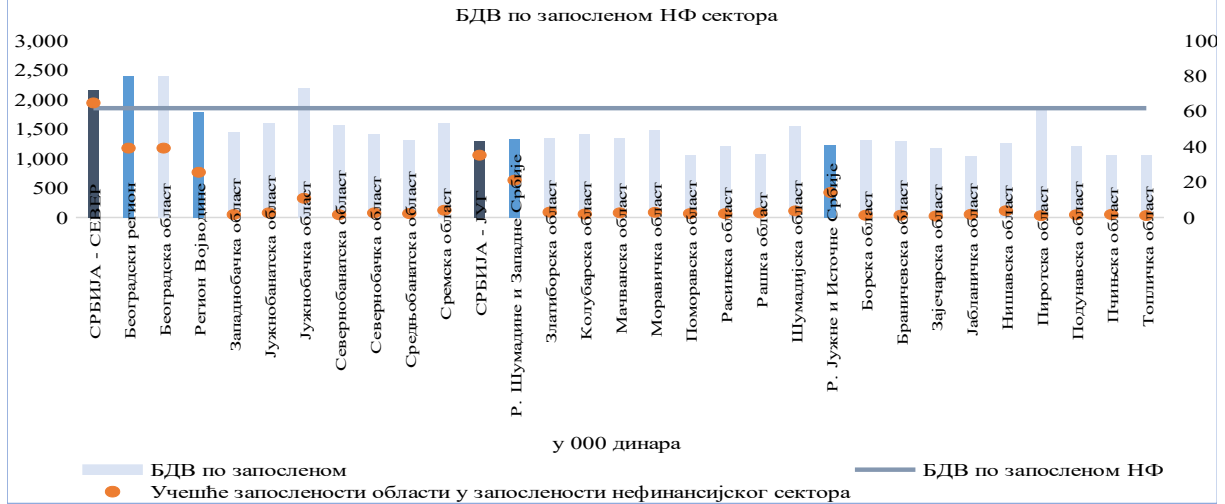
Табела 25. Индикатори пословања МСПП по регионима, у 2018. години

Регион	Број предузећа		Запосленост		Промет		БДВ		Извоз		Увоз	
	број	% прив.	број	% прив.	млрд дин.	% прив.	млрд дин.	% прив.	млрд дин.	% прив.	млрд дин.	% прив.
Београдски	123.838	32,9	304.799	21,9	3.456	29,3	674	26,0	250	13,2	796	31,3
Војводина	94.526	25,1	238.735	17,2	2.069	17,6	373	14,4	252	13,3	298	11,7
Шумадија и Западна Србија	97.215	25,8	225.729	16,2	1.493	12,7	287	11,1	166	8,8	206	8,1
Јужна и Источна Србија	60.263	16,0	141.610	10,2	734	6,2	152	5,9	62	3,3	72	2,8
Укупно МСПП	375.842	99,9	910.874	65,6	7.752	65,8	1.486	57,4	731	38,5	1.372	54,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Изражена диспропорција у нивоу економске развијености сектора МСПП између региона и области је велико развојно ограничење привреде Србије у дугом року. Према БДВ по запосленом, МСПП из *Београдског региона* су више од 2,0 пута продуктивнија у односу на МСПП из *Региона Јужне и Источне Србије*, 1,7 пута у односу на МСПП из *Региона Шумадије и Западне Србије* и 1,4 пута у односу на МСПП из *Региона Војводине*. Велика регионална неравномерност у нивоу развијености сектора МСПП постоји и на нивоу области, јер однос БДВ по запосленом МСПП најразвијеније (Београдске) области и најмање развијене (Јабланичке) области износи 2,5:1, што ствара дугорочне развојне, друштвене, социјалне и демографске проблеме и ограничења.

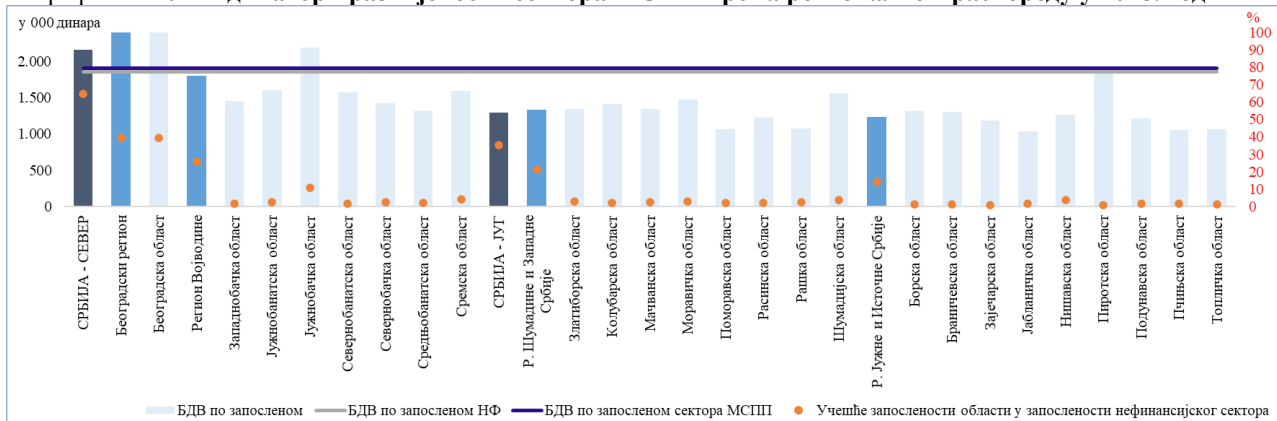
Графикон 19. Индикатори развијености нефинансијског сектора према регионалном распореду у 2018.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Највећа продуктивност (БДВ по запосленом) сектора МСПП у 2018. години забележена је у Београдској, Јужнобачкој и Сремској области, а продуктивност изнад просека сектора МСПП имају сва предузећа са територије Београдске области, као и мала предузећа из Јужнобачке, Средњобанатске и Сремске области и предузећа средње величине у Јужнобачкој, Севернобанатској, Севернобачкој, Средњобанатској, Сремској, Мачванској, Моравичкој, Шумадијској и Топличкој области, док се продуктивност средњих предузећа у Колубарској области налази око просека сектора МСПП.

Графикон 20. Индикатори развијености сектора МСПП према регионалном распореду у 2018. години

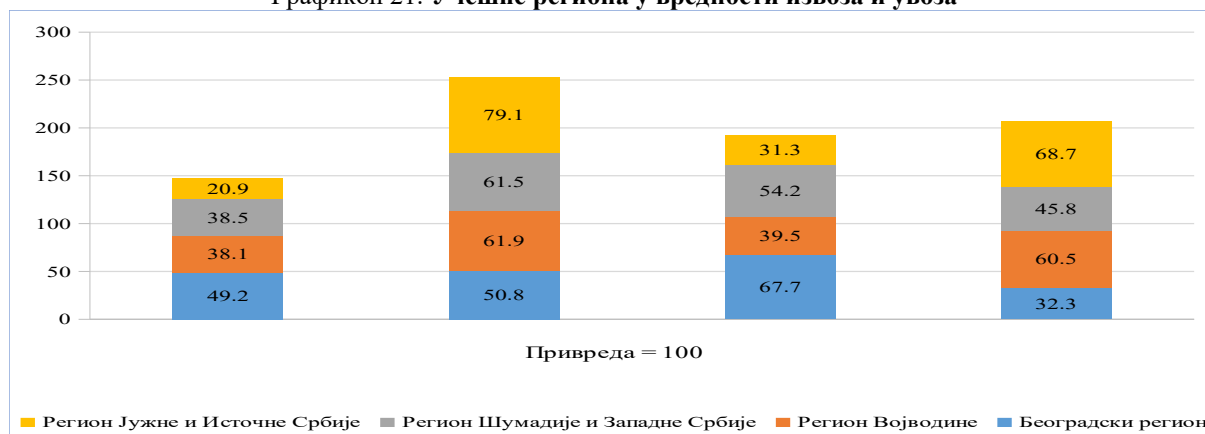

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2018. години сектор МСПП има значајну улогу у спољнотрговинској размени нефинансијског сектора - учествује са 37,9% у извозу, 54,0% у увозу и стварању негативног спољнотрговинског салда (дефицита) нефинансијског дела привреде. Према регионалном распореду, доминантну улогу у извозу и увозу сектор МСПП има Београдски (49,2% извоза и 67,7% увоза региона). Најмањи утицај на спољнотрговинске токове сектор МСПП има у Региону Јужна и Источна Србија (20,9% извоза и 31,1% увоза региона). У Региону Војводина сектор МСПП учествује са 38,1% у извозу и 39,5% у увозу нефинансијског сектора, а у Региону Шумадија и Западна Србија сектор МСПП у извозу нефинансијског сектора региона учествује са 38,5% и 54,2% у увозу.

У спољнотрговинској размени сектор МСПП забележио је дефицит у вредности 639,3 млрд. динари (укупан дефицит нефинансијског сектора, јер су велика предузећа остварила суфицит у вредности од 0,5 млрд. динара), а суфицит у вредности од 0,9 млрд. динара остварили су само предузетници. Највећи део дефицита сектора МСПП забележила су МСПП из Београдског региона (545,9 млрд. динара – 85,3% дефицита сектора МСПП), а дефицит је забележен и у регионима Војводина (45,9 млрд. динара – 7,2%), Шумадија и Западна Србија (37,1 млрд. динара – 5,8%) и Региону Јужна и Источна Србија (14,4 млрд. динара – 2,3%).

Графикон 21. Учешће региона у вредности извоза и увоза

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП у 2018. години има највећи утицај на висину оствареног извоза у 3 и увоза у 10 од 25 области. Највећи утицај на спољнотрговинску активност сектор МСПП има у *Рашкој* (85,5% извоза и 97,0% увоза), *Моравичкој* (67,9% и 84,7%) и *Мачванској области* (67,7% и 83,2%), а најмањи у *Пиротској* (2,9% извоза и 10,1% увоза), *Топличкој* (15,7% и 13,9%) и *Шумадијској области* (14,1% и 29,1%), где доминирају велика предузећа.

Највећи део спољнотрговинске активности сектора МСПП груписан је у *Београдској* (5.780 извозника остварило је 252,6 млрд. динара извоза – 34,5% извоза сектора МСПП и 13,2% нефинансијског сектора, односно 10.165 увозника остварило је 796,3 млрд. динара увоза – 58,0% увоза сектора МСПП и 31,4% нефинансијског сектора), *Јужнобачкој* (1.685 извозника остварило је 84,8 млрд. динара извоза – 11,6% извоза сектора МСПП и 4,5% нефинансијског сектора, односно 2.590 увозника остварило је 109 млрд. динара увоза – 7,9% увоза МСПП сектора и 4,3% увоза нефинансијског сектора) и *Сремској области* (828 извозника остварило је 82,6 млрд. динара извоза – 11,3% извоза сектора МСПП и 4,4% нефинансијског сектора, односно 993 увозника остварило је 99 млрд. динара увоза – 7,2% увоза сектора МСПП и 3,9% увоза нефинансијског сектора).

Дефицит у спољнотрговинској размени забележила су МСПП из *Београдске* (543,7 млрд. динара – 85,1% сектора МСПП) и *Јужнобачке, Јужнобанатске, Севернобачке, Сремске, Колубарске, Моравичке, Поморавске, Расинске, Рашке, Шумадијске, Борске, Браничевске, Нишавске, Пиротске, Подунавске и Пчињске области*. **Суфицит** су остварила МСПП из 8 области: *Западнобачка, Севернобанатска, Средњобанатска, Златиборска, Мачванска, Зајечарска, Јабланичка и Топличка област*.

Највећи извозници и увозници, у оквиру сектора МСПП, у већини области су средња предузећа, осим у **извозу** *Борске* и *Подунавске области* где доминирају мала предузећа. У **увозу** средња предузећа доминирају у 14 области (*Западнобачка, Јужнобачка, Севернобанатска, Средњобанатска, Сремска, Златиборска, Колубарска, Мачванска, Моравичка, Поморавска, Шумадијска, Зајечарска, Јабланичка и Пчињска област*), мала предузећа у 9 области (*Београдској, Јужнобанатска, Расинска, Рашка, Борска, Браничевска, Нишавска, Подунавска и Топличка област*), а микро предузећа у *Севернобачкој* и *Пиротској области*.

III КОНКУРЕНТОСТ СЕКТОРА МСПП

У 2018. години наствљен је тренд опоравка показатеља трошковне конкурентности нефинансијског сектора привреде започет 2014. години. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2018. години указују и позитивне стопе раста основних индикатора трошковне конкурентности: БДВ реално је повећана за 10,4% (сектор МСПП 11,9%), просечни трошкови рада за 6,1% (8,1%), а продуктивност рада 4,8 % (сектор МСПП раст 6,6%).

На укупну конкурентност доминантно утиче индустријска конкурентност, која представља основу извозне конкурентности. У оквиру Прерађивачке индустрије у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности) при чему је ситуација неповољнија код МСПП у односу на велика предузећа.

У оквиру Прерађивачке индустрије у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности) при чему је ситуација неповољнија код МСПП у односу на велика предузећа. У 2018. години МСПП из сектора високе и средње високе технолошке сложености чине свега око 8,7% МСПП Прерађивачке индустрије (27,2% велика), запошљавају 14,7% радника (34,6% велика) и стварају се 19,1% БДВ МСПП индустријског сектора (26,5% велика).

У 2018. години привредни субјекти остварили су укупну спољнотрговинску размену од 4.437,4 млрд. динара (37,5 млрд. ЕУР) при чему је увоз (2.538,1 млрд. динара или 21,5 млрд. ЕУР) за 638,8 млрд. динара (5,4 млрд. ЕУР) већи од извоза (1899,3 млрд. динара, 16,1 млрд. ЕУР). Највеће учешће у оствареној спољнотрговинској размени има Прерађивачка индустрија (60,5%) која остварује 76,5% укупног извоза, 48,6% увоза и суфицит од 219,3 млрд. динара (1,9 млрд. ЕУР).

У структури спољнотрговинске размене Прерађивачке индустрије доминирају велика предузећа (70,4%), а посебно у извозу где учествују са 71,6% (у увозу учествују са 69,1%). У 2018. години су велика предузећа у спољнотрговинској размени забележила суфицит од 187,7 млрд. динара – 1,6 млрд. ЕУР, а МСПП од 31,6 млрд. динара (267,4 мил. ЕУР).

3.1. Трошковна конкурентност

У 2018. години наствљен је тренд опоравка показатеља трошковне конкурентности нефинансијског сектора привреде започет 2014. години. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2018. години указују и позитивне стопе раста основних индикатора трошковне конкурентности: БДВ реално је повећана за 10,4% (сектор МСПП 11,9%), просечни трошкови рада за 6,1% (8,1%), а продуктивност рада 4,8 % (сектор МСПП раст 6,6%).

Табела 26. Трошковна конкурентност нефинансијског сектора

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Просечни трошкови рада (у хиљ. динара)											
Нефинансијски сектор	625,7	672,7	724,9	803,1	874,2	914,5	952,5	950,2	999,7	1058,4	1.123,9
Велика	776,6	820,0	890,8	972,7	1042,5	1084,9	1121,3	1.078,6	1158,2	1223,1	1.270,3
МСПП	552,1	599,1	640,8	712,9	783,8	822,1	861,0	883,2	916,9	973,6	1.047,5
Прерађивачка индустрија	579,8	606,0	647,6	712,3	768,9	802,6	826,6	904,7	905,6	956,7	1.012,9
Велика	714,4	750,9	813,1	879,0	925,0	964,9	983,2	1.134,0	1105,7	1164,0	1.207,2
МСПП	494,8	517,1	549,6	607,1	668,8	697,6	725,7	761,6	777,3	811,3	895,0
Трошкови рада по сату											
Нефинансијски сектор	298,5	322,2	347,2	386,1	418,7	438,0	456,2	455,1	478,8	506,9	
Велика	370,5	392,7	426,6	467,7	499,3	519,6	537,0	516,6	554,7	585,8	
МСПП	263,4	286,9	306,9	342,7	375,4	393,7	412,3	423,0	439,1	466,3	
Прерађивачка индустрија	276,6	290,2	310,1	342,5	368,3	384,4	395,9	433,3	433,7	458,2	
Велика	340,9	359,6	389,4	422,6	443,0	462,1	470,9	543,1	529,5	557,5	
МСПП	236,1	247,6	263,2	291,9	320,3	334,1	347,5	364,8	372,3	388,6	
Продуктивност рада (у хиљ. динара)											
Нефинансијски сектор	1.013,9	1.041,7	1.191,6	1.319,8	1.457,0	1.503,6	1.564,0	1.558,6	1706,0	1768,1	1.854,2
Велика	1.265,3	1.342,0	1.562,6	1.702,9	1.843,4	1.963,6	1.954,6	1.923,7	2177,1	2253,9	2.302,0
МСПП	891,3	891,8	1.003,5	1.116,1	1.249,4	1.254,3	1.352,0	1.368,0	1459,7	1517,8	1.620,5
Прерађивачка индустрија	879,2	895,6	1.004,0	1.075,8	1.245,5	1.238,7	1.328,1	1.563,1	1693,1	1743,1	1.772,3
Велика	1.035,8	1.085,6	1.238,6	1.267,6	1.452,2	1.453,3	1.550,4	2.102,2	2282,3	2333,4	2.298,0
МСПП	780,4	778,9	865,1	954,8	1.113,0	1.099,8	1.185,0	1.226,6	1315,2	1329,4	1.387,3

Јединични трошкови рада											
Нефинансијски сектор	0,617	0,646	0,608	0,608	0,600	0,608	0,609	0,610	0,586	0,599	0,606
Велика	0,614	0,611	0,570	0,571	0,566	0,552	0,574	0,561	0,532	0,543	0,552
МСПП	0,619	0,672	0,639	0,639	0,627	0,655	0,637	0,646	0,628	0,641	0,646
Прерађивачка индустрија	0,659	0,677	0,645	0,662	0,617	0,648	0,622	0,579	0,535	0,549	0,485
Велика	0,690	0,692	0,656	0,693	0,637	0,664	0,634	0,539	0,484	0,499	0,578
МСПП	0,634	0,664	0,635	0,636	0,601	0,634	0,612	0,621	0,591	0,610	0,417

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС - текуће цене

Конкурентност нефинансијског сектора Србије у 2018. у односу на 2017. годину мерена преко кретања продуктивности рада повећана је и у односу на претходну годину. Продуктивност рада је реално повећана за 4,8%, због већег раста БДВ (10,4%) од реалног раста запослености (5,5%). У 2018. години настављају се позитивни трендови, будући да је раст продуктивности остварен и у сектору МСПП (6,6%) и код великих предузећа (2,1%). Определујући утицај има реалан раст БДВ у МСПП (11,9%) и (8,5%) код великих предузећа, као и раст запослености (5,0% МСПП, 6,4% велика предузећа), што указује да се ствара повољнији пословни амбијент за развој како МСПП, тако и великих предузећа.

Јединични трошкови рада (ЈТР), исказани као однос трошкова зарада и бруто додате вредности, представљају значајан показатељ нивоа конкурентности. У нефинансијском сектору ЈТР 2018. године у односу на 2017. годину повећани су за 1,2%. Пад конкурентности нефинансијског сектора настао је као последица пада конкурентности великих привредних субјеката (1,6%) и МСПП (0,8%). И поред тога што учешће зарада нефинансијском сектору има тренд смањења током посматраног периода (2008-2017), још увек је високо (60,6% у 2018. години) што не оставља много простора за унапређење и модернизацију процеса рада и квалитативно унапређење конкурентности.

Да би се конкурентност привреде повећала, потребно је да реални раст продуктивности рада буде већи од реалног раста бруто зарада. На основу кретања просечне продуктивности рада (чија је просечна стопа раста у посматраном периоду износила 1,1%) и трошкова рада (0,9%) нефинансијски сектор повећао је конкурентност у односу на предкризну 2008. годину. За разлику од нефинансијског сектора, у односу на 2008. годину, конкурентност МСПП сектора је смањена, јер су се просечни трошкови рада повећани за (1,3%), продуктивности рада (0,9%), уз нижи ниво запослености (-2,4% у односу на 2008. годину).

Табела 27. Продуктивност, трошкови зарада и запосленост у периоду 2008-2017. године

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Стопа раста 2018/2017	Просечна стопа раста 2008-2018
Продуктивност	1480,3	1366,3	1443,6	1446,5	1502,1	1398,9	1465,3	1455,0	1534,2	1548,8	1620,5	4,6	0,91
Тр. рада	916,8	918,0	921,9	923,9	942,3	916,9	933,2	939,4	963,7	993,5	1047,5	5,4	1,34
Запосленост	940.159	872.540	814.585	786.873	782.026	768.550	761.539	801.719	837.532	873.462	917.116	5,0	-0,25

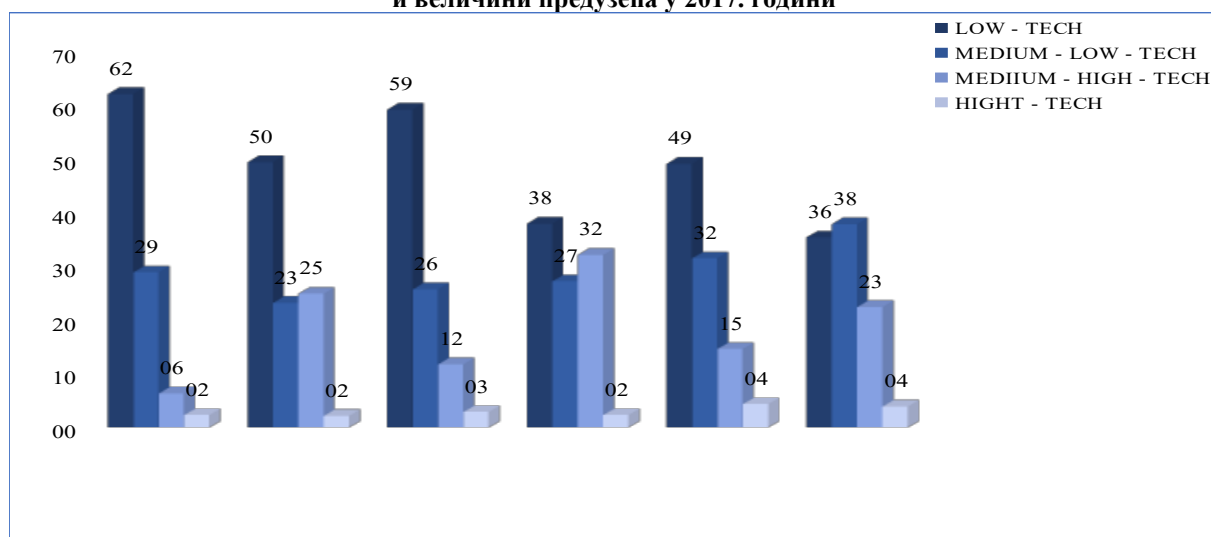
* у млрд. динара, сталне цене из 2018. године

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС

3.2. Индустијска конкурентност

На укупну конкурентност доминантно утиче индустријска конкурентност, која представља основу извозне конкурентности. Да би побољшала индустријска конкурентност неопходно је повећати просечне годишње стопе раста индустријске производње, затим раста броја новозапослених лица, уз промену структуре и у производњи и у броју запослених у корист високообразовног кадра у укупној запослености. Достигнути ниво индустријске конкурентности прати се на основу анализе структуре броја предузећа и продуктивности према технолошкој сложености производње. У оквиру Прерађивачке индустрије у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности) при чему је ситуација неповољнија код МСПП у односу на велика предузећа. У 2018. години МСПП из сектора високе и средње високе технолошке сложености чине свега око 8,7% МСПП Прерађивачке индустрије (27,2% велика), запошљавају 14,7% радника (34,6% велика) и стварају се 19,1% БДВ МСПП индустријског сектора (26,5% велика).

Графикон 22. Структура Прерађивачке индустрије према технолошкој сложености и величини предузећа у 2017. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Продуктивност МСПП Прерађивачке индустрије у 2018. години у односу на 2017. годину је порасла за 4,4%. Расту продуктивности прерађивачке МСПП индустрије допринео је раст продуктивности у сектору високе технолошке сложености (7,2%), ниске технолошке сложености (5,8%) и средње-ниске технолошке сложености (4,1%), док је у сектору средње-високе технолошке сложености продуктивност опала за 1,6%. У 2018. у односу на 2017. годину ситуација у погледу кретања продуктивности значајно је побољшана. БДВ МСПП је повећана у готово свим секторима и праћена је растом запослености, међутим раст БДВ је бржи од раста запослености што је резултирало растом продуктивности.

Табела 28. Годишње реалне стопе раста/пада продуктивности у Прерађивачкој индустрији 2018.

	Радње	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	9,3	22,2	1,6	1,7	4,4	-1,5	1,7
LOW-TECH	9,1	18,3	4,5	3,6	5,8	0,3	3,6
Производња прехранбених производа	9,2	0,8	8,2	2,7	4,5	-2,9	1,2
Производња пића	7,7	177,0	22,2	-18,4	1,4	9,9	6,9
Производња дуванских производа		-46,5	-13,7	35,4	31,1	8,5	12,2
Производња текстила	8,7	6,0	-23,5	-8,5	-7,1	4,5	-2,2
Производња одевних предмета	8,9	-15,5	3,7	7,8	6,9	0,6	4,5
Производња коже и предмета од коже	9,8	-71,9	17,1	23,5	13,9	3,3	8,8
Прерада дрвета и производи од дрвета	8,5	2,1	-0,1	-6,2	0,8	10,9	1,5
Производња папира и производа од папира	8,5	113,8	-3,4	8,1	16,5	-14,5	-0,4
Штампање и умножавање аудио и видео записа	9,2	2,6	5,6	2,7	6,3		4,7
Производња намештаја	9,0	79,0	1,0	-1,3	5,9	40,3	16,6
Остале прерађивачке делатности	10,6	17,5	9,3	4,5	9,5	-3,4	6,6
MEDIUM-LOW-TECH	9,4	35,1	1,2	-0,8	4,1	-2,3	0,4
Производња кокса и деривата нафте		-48,5	33,4	3,7	7,6	11,2	12,1
Производња производа од гуме и пластике	8,4	15,4	2,4	-3,6	1,9	-13,8	-6,9
Произ. производа од неметалних минерала	8,8	-0,1	3,0	6,2	4,4	5,5	4,8
Производња основних метала	10,8	687,8	12,7	-18,6	33,8	-10,9	-1,5
Произ. металних производа, осим машина	8,7	9,0	-3,0	2,5	2,3	-4,2	-0,1
Поправка и монтажа машина и опреме	11,0	12,1	5,5	-15,1	1,5	-7,6	-1,4
MEDIUM-HIGH-TECH	7,9	15,5	-2,5	-4,0	-1,6	-3,2	-2,8
Производња хемикалија и хемијских производа	7,6	5,1	7,6	6,7	6,4	-4,1	-1,3
Производња електричне опреме	9,6	34,1	-5,5	-20,1	-8,9	10,1	3,1
Производња непоменутих машина и опреме	7,7	1,6	-0,5	-4,7	-2,6	4,8	0,0
Производња моторних возила и приколица	12,9	93,9	-18,9	-1,4	-2,1	-3,9	-4,3
Производња осталих саобраћајних средстава	4,8	37,0	-9,1	10,4	3,9	53,2	18,7
HIGH-TECH	9,3	8,7	-1,7	16,6	7,2	27,9	15,2
Произв. основних фармацеутских производа		55,2	20,0	8,0	16,0	29,6	26,8
Произв. рачунара, електр. и оптичких произ.	9,5	7,3	-5,1	19,0	5,9	19,6	7,3

Извор: Министарство привреде, на основу податак РЗС

3.3. Извозна конкурентност

У 2018. години привредни субјекти остварили су укупну спољнотрговинску размену од 4.437,4 млрд. динара (37,5 млрд. ЕУР) при чему је увоз (2.538,1 млрд. динара или 21,5 млрд. ЕУР) за 638,8 млрд. динара (5,4 млрд. ЕУР) већи од извоза (1899,3 млрд. динара, 16,1 млрд. ЕУР). Највеће учешће у оствареној спољнотрговинској размени има Прерађивачка индустрија (60,5%) која остварује 76,5% укупног извоза, 48,6% увоза и суфицит од 219,3 млрд. динара (1,9 млрд. ЕУР). У структури спољнотрговинске размене Прерађивачке индустрије доминирају велика предузећа (70,4%), а посебно у извозу где учествују са 71,6% (у увозу учествују са 69,1%). У 2018. години су велика предузећа у спољнотрговинској размени забележила суфицит од 187,7 млрд. динара – 1,6 млрд ЕУР, а МСПП од 31,6 млрд. динара (267,4 мил. ЕУР).

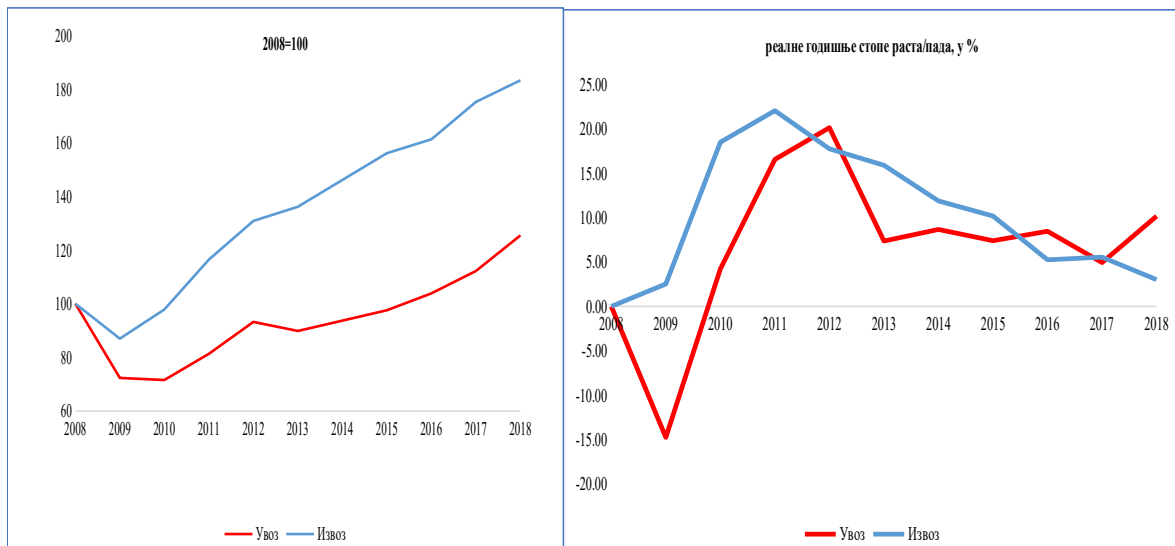
Након кризне 2009. године, у периоду 2010-2018. године спољнотрговинска активност привредних субјеката сектора МСПП константно је повећавана. Највећи раст извоза остварен је у 2012. години и 15,7% и увоза 18,0%. У 2018. години у односу на 2017. годин остварен је раст извоза од 4,7% и увоза 9,9%. Резултати извоза и увоза у периоду 2013-2018. године су задовољавајући (просечна стопа раста извоза 9,6% и увоза 8,9%). У оквиру МСПП сектора реалан раст извоза у 2018. односу на 2017. годину остварила су предузетници 5,5%, средња (3,2%) и микро предузећа (1,5%), док су мала предузећа забележила пад од 0,6%.

У 2018. години привредни субјекти МСПП забележили су раст дефицита од 18,4%, што је последица високог раста код микро (23,4%) и малих предузећа (19,2%). Трговински биланс великих предузећа у 2018. години је уравнотежен.

Покривеност увоза извозом привредних субјеката опала је у 2018. години (износи 74,8%, а износила је 78,6% у 2017. години). Док велика предузећа имају уравнотежен трговински биланс, код привредних субјеката који послују у сектору МСПП покривеност увоза извозом износи 53,3% и смањена је за 2,7 структурних поена у односу на 2017. годину.

На већу спољнотрговинску оријентисаност привреде указује већи проценат укупног промета који је остварен извозом. Константно повећање учешћа извоза у промету бележе и велика предузећа и сектор МСПП, али дупло већа вредност коефицијента код великих предузећа указује на већу извозну оријентисаност великих предузећа у односу на сектор МСПП.

Графикон 23. Спољнотрговинска размена сектора МСПП у периоду 2008-2018 године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 29. Индикатори извозне конкурентности

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Спољнотрговински биланс, у мил. динара	МСПП	-477.311	-351.769	-340.704	-365.032	-474.490	-419.111	-436.458	-451.768	-511.004	-539.739	-639.272
	Велика	-166.339	-131.593	-180.059	-181.840	-166.740	-38.904	-52.265	31.433	54.749	47.613	510
	Укупно	-643.651	-483.363	-520.764	-546.872	-641.230	-458.015	-488.724	-483.201	-456.255	-492.126	-638.762
Покривеност увоза извозом, %	МСПП	36,5	43,9	49,9	52,3	51,3	55,3	57,0	58,4	56,7	57,0	53
	Велика	66,1	67,3	68,6	70,0	74,1	94,6	93,2	96,2	106,0	104,5	100
	Укупно	48,2	53,0	58,5	60,1	60,4	72,4	72,5	74,9	78,2	78,6	74,8
Учешће извозника у укупном броју предузећа, %	МСПП	4,3	3,9	3,9	4,0	4,1	4,3	4,2	4,4	4,3	4,2	4,0
	Велика	64,8	62,9	63,7	62,0	61,1	60,9	60,7	62,6	65,1	65,5	67,0
	Укупно	4,4	4,0	4,0	4,1	4,2	4,4	4,3	4,5	4,4	4,3	4,1
Учешће увозника у укупном броју предузећа, %	МСПП	7,5	6,4	6,2	6,2	6,5	6,7	6,4	6,5	6,5	6,4	6,2
	Велика	79,0	75,2	78,6	76,7	73,5	73,5	74,9	74,7	79,6	78,5	79,3
	Укупно	7,6	6,6	6,3	6,3	6,6	6,8	6,5	6,6	6,6	6,5	6,3
Учешће извоза у промету, %	МСПП	5,9	6,3	7,3	7,7	8,8	9,1	9,6	10,1	10,1	10,0	9,4
	Велика	13,8	13,0	15,8	15,5	15,9	21,6	22,5	25,2	27,4	29,1	29,0
	Укупно	8,5	8,5	10,2	10,4	11,2	13,5	14,1	15,2	16,1	16,6	16,1
Извоз по запосленом, у хиљ. динара	МСПП	292,0	315,6	417,2	508,4	637,9	675,4	758,7	792,4	799,1	820,5	796,7
	Велика	706,3	620,6	952,2	1.015,7	1.136,9	1.642,0	1.397,7	1922,1	2213,2	2435,0	2441,7
	Укупно	427,8	417,2	597,2	684,5	812,3	1.015,1	1.098,9	1179,9	1284,6	1369,4	1360,8
Увоз по запосленом, у хиљ. динара	МСПП	799,7	718,8	835,5	972,3	1.244,7	1.220,7	1.331,9	1355,9	1409,2	1438,4	1493,7
	Велика	1.069,0	922,6	1.388,2	1.450,3	1.533,8	1.735,4	1.851,9	1997,2	2088,2	2329,2	2440,6
	Укупно	888,0	786,7	1.021,4	1.138,2	1.345,7	1.401,6	1.514,8	1575,9	1642,3	1741,3	1818,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Релативни робни биланс⁵ укупне Прерађивачке индустрије у 2018. години опао је у односу 2017. годину (8,2% према 9,5%) и указује на благо погоршање индустријске конкурентности. Значајнији утицај на индустријску конкурентност има остварена робна размена великих предузећа и МСПП Прерађивачке индустрије, будући да су обе групе у 2018. години исказале суфицит. МСПП Прерађивачке индустрије остварила су суфицит само у *low tech* гранама, посебно предузећа из области прехрамбене производње и донеке производа од дрвета (укључујући и намештај). Такође, извозно конкурентна су МСПП који послују у производњи основних метала (*medium-low tech*), као и предузећа из области производње непоменутих машина и опреме (*medium-high tech*).

Позитиван релативни робни биланс има сектор МСПП Прерађивачке индустрије у 2017. години износи 4,0 %, међутим суфицит у робној размени остварила су само МСПП из области нискотехнолошке производње (10% робне размене).

Посматрано према појединачним секторима Прерађивачке индустрије, позитивна вредност РТВ сектора МСПП забележена је само у областима: Производња прехрамбених производа (38,1%), Производња пића (21,9%), Производња текстила (1%), Производња одевних предмета (13,1%), Производња коже и предмета од коже (19,1%), Прерада дрвета и производи од дрвета (34,2%), Производња намештаја (20,2%), Производња основних метала (12,3%), Производња електричне опреме (4,6%), Производња непоменутих машина и опреме (12,3%) и Производња осталих саобраћајних средстава (2,2%). Сектор МСПП најнеконкурентнији је у областима (*high-tech*): Производња рачунара, електронских и оптичких производа (-35,6%) и Производња основних фармацеутских производа (-47,7%).

⁵ Релативни робни биланс (Relative Trade Balance) представља однос спољнотрговинског биланса и обима спољнотрговинске размене, изражен у %. Позитивна вредност РТВ указује на компаративне предности (суфицит у робној размени).

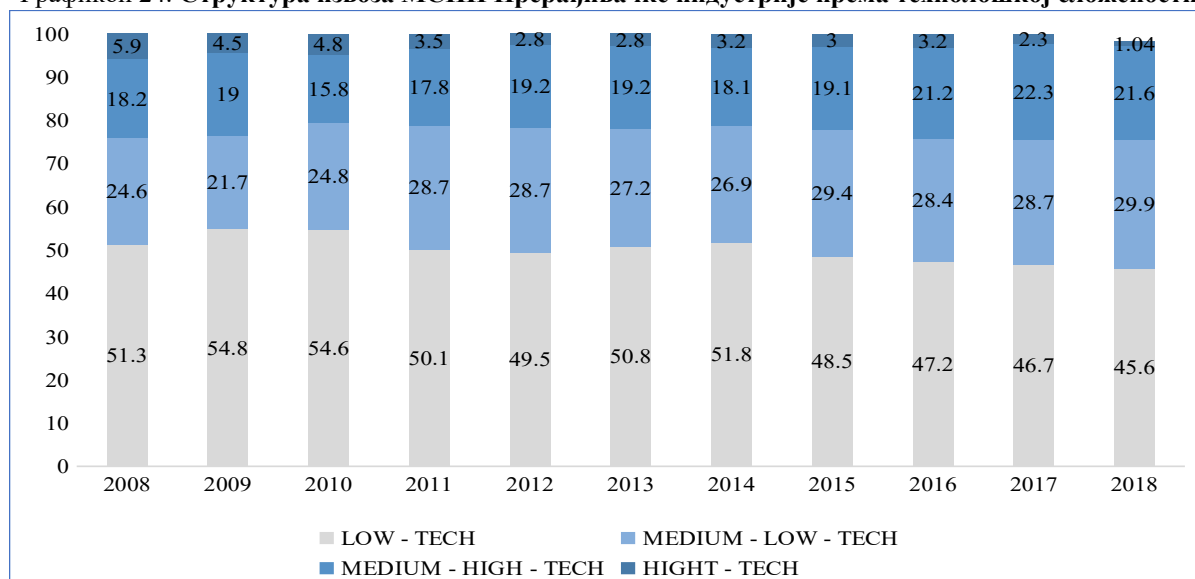
Табела 30. Релативни робни биланс (РТВ), у %

	МСПП			Велика			Укупно		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
ПРИВРЕДА УКУПНО	-27,6	-27,4	-30,43	2,9	2,2	0,02	-12,2	-12	-14,4
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	-0,8	4,1	4,0	13,2	11,7	9,92	8,6	9,5	8,2
LOW-TECH	17	18,9	18,1	18	15,8	14,92	17,6	17	16,2
Производња прехранбених производа	43,1	39,2	38,1	32,5	26,3	22,53	37,6	32,6	30,5
Производња пића	-8,5	6,5	21,9	-26,1	-27,3	-29,27	-23,2	-21,7	-22,1
Производња дуванских производа	-31	-18,7	-13,5	9,8	-5,4	-0,46	5,2	-7,2	-2,0
Производња текстила	3,2	7,7	1,0	13,4	15	16,10	9,7	12,6	11,6
Производња одевних предмета	7,4	11	13,1	27,1	30,2	28,38	21,6	25	24,5
Производња коже и предмета од коже	19,3	19,4	19,1	15,3	17,3	21,45	17	18,1	20,4
Прерада дрвета и производи од дрвета	30,1	32,4	34,2	85,9	79,9	82,36	32,1	34,7	36,6
Производња папира и производа од папира	-36,8	-35,6	-28,9	11,3	11,4	9,00	-1,8	-0,3	-1,8
Штампање и умнож. аудио и видео записа	-12,1	-13,3	-18,9	-21,9	-9,4	0,00	-13,4	-12,7	-18,9
Производња намештаја	2,8	20,5	20,2	46,3	44,3	45,99	18,3	30,8	32,6
Остале прерађивачке делатности	-4,1	-3,5	-13,5	13,7	13,7	9,35	4,9	5,6	-1,0
MEDIUM-LOW-TECH	-6,4	-4,5	-3,6	-2,9	0	-3,82	-4,1	-1,2	-3,8
Производња кокса и деривата нафте	-23,6	-16,4	0,0	0	0	-53,59	-51,5	-46,7	-51,6
Производња производа од гуме и пластике	-5,2	-4,3	-3,8	25,6	30,2	31,21	15	20,5	21,6
Произ. производа од неметалних минерала	-13,6	-19,8	-23,7	2,5	9,1	10,53	-6,6	-6,3	-7,3
Производња основних метала	3,8	12,9	12,3	9	3,8	8,48	8,4	4,5	8,9
Произ. металних производа, осим машина	-3,9	-1,3	-1,6	32,4	28,9	27,27	4,6	7,2	5,8
Поправка и монтажа машина и опреме	-28,4	-33,4	-41,4	-89,2	-79,6	-81,86	-52,6	-47	-63,0
MEDIUM-HIGH-TECH	-5,4	-1,3	-1,7	20,8	19,8	20,80	15,2	15,2	15,9
Произ. хемикалија и хемијских производа	-19	-17,8	-13,7	35	34,9	39,82	16,8	18	23,3
Производња електричне опреме	1,3	15,2	4,6	14	12,3	15,50	11	13	12,3
Произ. непоменутих машина и опреме	11,6	13,6	12,3	13	15,9	14,82	12,3	14,8	13,9
Производња моторних возила и приколица	-22,5	-20	-13,2	20,6	19,4	18,22	16,8	15,5	15,4
Произ.осталих саобраћајних средстава	13,4	5,7	2,2	25,4	15	36,51	15,7	9,6	17,6
HIGH-TECH	-58,5	-44,5	-37,0	15,3	16,3	15,87	-24,5	-6,1	-6,4
Произ. основних фармацевтских производа	-46,7	-64,3	-47,7	14,9	20,3	18,27	9,5	10,1	12,0
Произ. рачунара, електр. и оптичких произв.	-59,3	-39,8	-35,6	17	-0,5	5,08	-49,7	-28,4	-26,6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У спољнотрговинској активности Прерађивачке индустрије доминирају производи ниске (29%) и средње ниске технолошке сложености (36%), при чему је код МСПП производи из ове две технолошке групе учествују са 72% (код великих 63%).

Графикон 24. Структура извоза МСПП Прерађивачке индустрије према технолошкој сложености

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2018. години у односу на 2017. годину, у сектору МСПП укупан обим спољнотрговинске размене повећан је за 6,5% (у Прерађивачкој индустрији повећан је за 7,7%). Посматрано по технолошкој интензивности, сви посматрани сектори бележе раст. Код великих предузећа укупан обим размене повећан је за 8,9% (6,7% у Прерађивачкој индустрији).

У оквиру сектора МСПП спољнотрговинску размену повећали су: предузетници (за 6,4%), микро предузећа (за 7,9%), мала предузећа (за 7,2%) и средња предузећа (за 5,3%). Укупни резултати спољнотрговинске активности у 2018. години свих технолошкоих група значајно су повољнији у односу на 2017. годину. Међутим, МСПП која послују у оквиру сектора Прерађивачке индустрије забележила су раст укупне спољнотрговинске активности 7,7%. Раст извоза указује на то да посматрани сектор има тенденцију унапређења своје извозне позиције у поређењу са другим секторима привреде.

Табела 31. Реалне стопе раста/пада 2018/2017

	Спољнотрговинска размена			Извоз			Увоз		
	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	7,7	6,5	8,9	-4,5	-1,9	-6,1	-9,2	-8,3	-10,2
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНД.	7,0	7,7	6,7	-5,4	-7,0	-4,8	-7,9	-7,2	-8,2
Low-tech	2,7	5,7	0,7	-2,0	-4,8	0,0	-3,5	-6,2	-1,7
Medium-low-tech	14,7	11,2	15,9	-10,3	-10,9	-10,1	-15,1	-9,3	-17,2
Medium-high-tech	3,8	3,8	3,8	-4,2	-2,9	-4,4	-3,1	-4,4	-2,6
High-tech	3,0	17,6	-5,4	-2,6	-25,0	6,3	-3,3	-10,4	5,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 32. Годишње реалне стопе раста/пада укупног обима спољнотрговинске размене у 2018, у %

	Укупно	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	7,7	6,5	-10,2
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНД.	7,0	7,7	-8,2
Low-tech	2,7	5,7	-1,7
Medium-low-tech	14,7	11,2	-17,2
Medium-high-tech	3,8	3,8	-2,6
High-tech	3,0	17,6	5,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2018. години извозна конкурентност сектора МСПП је и даље незадовољавајућа. Чак, показатељи Прерађивачке индустрије нам не указују побољшање: покривеност увоза извозом према технолошкој сложености се благо смањила.

Табела 33. Покривеност извоза увозом према величини предузећа и технолошкој сложености у %

	2008			2017			2018		
	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	48,2	36,5	66,1	78,6	57	104,5	74,8	53	100,0
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНД.	100,1	73,9	125,8	120,9	108,5	126,5	117,8	108,3	122,0
Low-tech	98,8	105,3	91,4	140,9	146,5	137,4	138,7	144,3	135,1
Medium-low-tech	112,4	70,3	136,6	97,6	91,4	100	92,7	93,0	92,6
Medium-high-tech	123,6	75,4	170,6	135,9	97,4	149,2	137,9	96,7	152,5
High-tech	29,9	14,5	81,0	78,6	57	104,5	88,0	46,0	137,7

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Захваљујући извозној конкурентности великих предузећа, Прерађивачка индустрија остварује суфицит у спољнотрговинској размени. Међутим, структура укупне размене, а посебно извоза је неповољна. Раст српског извоза у транзиционом периоду углавном није праћен значајним повећањем његове квалитативне структуре, већ је остварен на основу производње која се заснива на ниској технологији, нискоквалификованој радној снази и значајним уделом примарних сировина.

Незадовољавајући ниво ниске конкурентности српског извоза настављен је и у 2018. години што одликава и даље структура извоза према факторској интензивности. У извозу сектора МСПП доминирају производи ниже фазе финализације и мање додате вредности (сировине и радно и ресурсно интензивни производи), што је карактеристично за мање развијене земље. Да би се конкурентност извоза побољшала потребна је промена структуре извоза у корист ценовно и квалитативно конкурентнијих производа вишег степена обраде (финализације), што је могуће једино улагањем у савремене технологије које доводе до раста понуде, смањивања трошкова производње, ефикасније употребе фактора производње, побољшања карактеристика производа и раста извозних прихода.

Секторска анализа према СМТК, рев. 4, показује да се највећи део извоза (%) одвија у секторима 0, 6 и 7, док се највећи део увоза (%) одвија у секторима 5, 6 и 7. Производи 5 и 6 групе имају висок извоз и увоз тако да је њихова покривеност увоза извозом неповољна, као и биланс робне размене. Покривеност увоза извозом значајно је повећана код сектора хране и живих животиња, који истовремено остварују и суфицит у робној размени, пића и дувана и животињских и биљних масти, као и разних готових производа. У оквиру сектора МСПП покривеност увоза извоза забележена је у робним групама: храна и живе животиње, сирове материје осим горива, животињска и биљна уља, масти и разних готових производа.

Табела 34. Показатељи спољнотрговинске активности према СМТК рев 4. у 2018. години

СМТК рев.4	Структура извоза		Структура увоза		Покривеност увоза извозом	
	Укупно	МСПП	Укупно	МСПП	Укупно	МСПП
УКУПНО	100	100	100	100	74,8	53,3
0 Храна и живе животиње	12,6	23,6	5,8	6,5	163,3	192,6
1 Пића и дуван	2,8	1,8	1,4	0,9	156,2	99,6
2 Сирове материје, осим горива	3,4	7,7	3,8	2,2	67,8	189,1
3 Минерална горива, мазива	3,1	1,7	11,9	4,4	19,3	21,3
4 Животињска и биљна уља, масти	0,9	0,9	0,2	0,2	276,9	196,2
5 Хемијски и слични производи	9,7	7,9	13,7	15,1	53,1	27,9
6 Израђени производи	24,7	19,7	18,8	21,7	98,2	48,5
7 Машине и транспортни уређаји	27,7	18,3	25,5	26,6	81,3	36,7
8 Разни готови производи	12,9	15,7	7,3	8,8	132,6	95,7
9 Производи непоменути у СМТК рев. 4.	2,2	2,7	11,7	13,6	13,9	10,6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Да би се унапредила извозна конкурентност српских производа потребно радити на промени структура извоза (која се сада у значајној мери заснива на извозу метала - челика, сировина, малог броја индустријских производа и хране) у корист технолошко сложенијих производа високе финализације који стварају већу додату вредност по јединици производа. Промену структуру извоза треба да прати и повећање географске диверсификација извоза уз јачање позиција на садашњим извозним тржиштима. Јачање извозне конкурентности кроз трансформацију извозне структуре могуће је само значајним растом пословне и инвестиционе активности домаћих и страних предузећа која своје пословање заснивају на високим технологијама, знању и иновацијама.

IV ПРЕДУЗЕТНИЧКА СТАТИСТИКА СРБИЈЕ У ПОРЕЂЕЊУ СА ЕУ

Ниво конкурентности сектора МСП Србије значајно заостаје у односу на просек ЕУ-28, на шта указује компаративна анализа квантитативних показатеља пословања. МСП у Србији у 2017. години у просеку запошљавају 2,4 радника по предузећу (просек ЕУ-28 4,0 радника).

На „**Doing Business**” листи Светске банке 2020, од укупно рангираних 190 земаља, Србија је боље рангирана за четири позиције и заузима 44. место. Од земаља региона, једино је Хрватска остварила значајније побољшање на ранг листи, односно побољшала је ранг за седам места, док су Словенија и Мађарска унапредиле своје место на ранг листи за 3, односно 1 место. Остале земље су у исто време оствариле погоршање на ранг листи.

Према **Индексу глобалне конкурентности – GCI (Извештај о глобалној конкурентности Светског економског форума - WEF 2019.)**, Србија је рангирана је на 72. месту и по овом индексу она је рангирана за 7 места ниже него претходне године;

Привреду Републике Србије и даље одликује низак степен иновативности. Према иновационим перформансама, Србија је рангирана на 57. месту на свету за 2019. годину, што је 2 места ниже у односу на годину пре тога, и по чему се и даље налази близу осталих држава региона – Хрватске, која је на 44. месту, Црне Горе која је на 45. месту и Северне Македоније, која је сврстана једно место испод Србије.

Предузетнички сектор Србије не заостаје у приступу широкопојасном *интернету* и употреби платформи *e-трговине* у набавци и продаји, али заостаје према обиму реализованих услуга *e-трговине* у односу на просек Европске уније и већину земаља у окружењу.

4.1. Упоредна анализа развоја сектора МСП

У 2016. години (*последњи расположиви подаци*) **Тренд основних индикатора сектора МСП у Србији, показује његову мању развијеност у односу на просек ЕУ-28 и већину земаља ЕУ из окружења.** Високо учешће сектора МСП у основним показатељима пословања привреде (број предузећа, запосленост и БДВ), резултат је успорене динамике спровођења структурних реформи и развојних проблема великих привредних система, а не високог нивоа развијености и конкурентности сектора МСП.

Компаративни показатељи пословања сектора МСП (запосленост по предузећу и продуктивност) знатно су нижи у односу на просек ЕУ и већину посматраних земаља из окружења. МСП у Србији у 2017. години у просеку запошљавају 2,4 радника по предузећу, што је мање од просека ЕУ-28 (3,9 радника) и свих земаља из окружења. Продуктивност МСП у Србији је 3,4 пута нижа у односу на просек ЕУ-28 (2,5 пута од Словеније), а од земаља у окружењу већа је једино од Бугарске и Румуније.

Табела 35. **Компаративни показатељи пословања сектора МСП са ЕУ и државама региона**

Земља	Година	Број предузећа, хиљ.	Број запослених радника, хиљ.	БДВ, млрд. EUR	Број радника по предузећу	БДВ по раднику, хиљ. EUR	УЧЕШЋЕ МСП У НЕФИНАНСИЈСКОМ СЕКТОРУ		
							Број предузећа	Запосленост	БДВ
ЕУ - 28	2017*	24.291,4	94.599,4	4.045,4	3,9	42,8	99,6	65,1	57,4
	2016*	23.172,3	91.738,8	4.045,4	4,0	44,1	99,8	66,8	57,4
Бугарска	2017	339,8	1.491,3	17,3	4,4	11,6	99,8	74,7	63,1
	2016	336,0	1.467,7	15,7	4,4	10,7	99,8	74,8	63,3
Хрватска	2017	148,9	707,6	14,1	4,8	19,9	99,7	69,1	60,6
	2016	147,5	692,3	13,5	4,7	19,5	99,7	69,4	61,4
Мађарска	2017	569,1	1.869,7	34,4	3,3	18,4	99,8	68,9	53,9
	2016	551,2	1.860,4	30,3	3,4	16,3	99,8	69,6	53,5
Румунија	2017	483,6	2.609,3	23,1	5,4	8,9	99,7	64,9	34,6
	2016	465,6	2.600,1	31,9	5,6	12,3	99,6	65,4	52,8
Словенија	2017	141,9	455,6	14,4	3,2	31,7	99,8	72,5	64,1
	2016	138,9	440,7	13,3	3,2	30,2	99,8	72,9	64,6
Србија	2018	375,8	917,1	12,6	2,4	13,7	99,9	67,8	60,8
	2017	357,2	873,5	10,9	2,4	12,5	99,9	66,0	56,7
	2016	340,1	837,5	9,9	2,5	11,8	99,9	65,7	56,2

Напомена: *Подаци за ЕУ-28 за 2017. годину су процене EUROSTAT-а

Извор: Министарство привреде, на основу података EUROSTAT-а и РЗС за Србију

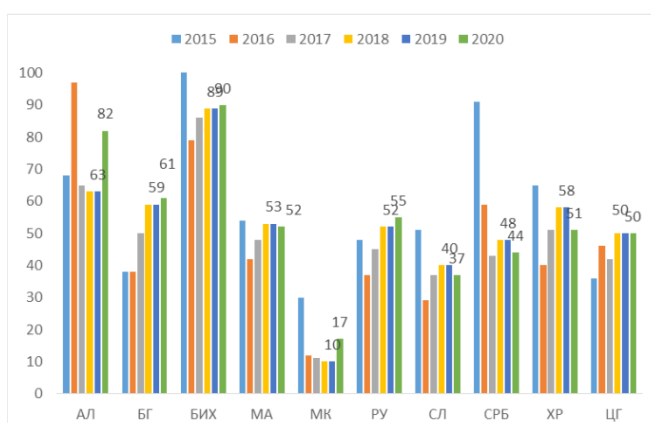
Услови пословања (Doing Business Report 2020.)

На најреномиранијој светској ранг листи држава по **условима пословања** (Doing Business Report 2020, World Bank), Србија је побољшала своју позицију у 2020. за четири места. Позиционирана је на 44. месту од посматраних готово 200 држава.

У односу на земље у окружењу, које су најдиректнији конкуренти Србије за привлачење страних инвестиција, према збирном индексу који мери услове пословања, Србија је у 2020. са 44. местом превазишла Црну Гору (50. место), Хрватску (51. место), Мађарску (52. место), Румунију (55. место), Бугарску (61. место), Албанију (82. место) и Босну и Херцеговину (90. место). Од држава региона, боље услове пословања од Србије имају: Северна Македонија (17. место) и Словенија (37. место).

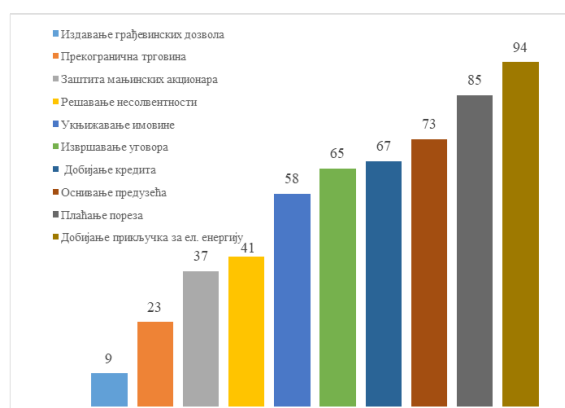
Од свих области које одређују услове пословања у привреди у Извештају DB 2020, Србија је највећи напредак направила у областима *Заштита мањинских акционара* (сада 37. место) и *Решавање несолвентности* (сада 41. место), али је у случају критеријума *Оснивање предузећа* остварила слабији резултат и сада заузима 85. место.

Графикон 25. Услови пословања Србије и земаља у окружењу

Извор: World Bank - Doing Business 2019

Графикон 26. Ранг Србије у свету према условима пословања 2018.

Извор: World Bank - Doing Business 2019

Показатељ *Издавање грађевинских дозвола* (ранг 9. место) има највећу вредност 85,3, што је резултат реформи које су спроведене и чији ефекти су се материјализовали током протеклих пет година, на шта указује и веома висок ниво овог индикатора.

Србија је у протеклој години унапредила регулативу и ефикасност администрације чиме је побољшала услове везане за пословање у апсолутном смислу. Број бодова Србије по лакоћи пословања је порастао са 73,5 у 2018. на 75,7 у 2019.

Према показатељу *Лакоћа пословања (EDBS)* области у којима Србија највише заостаје и у којима су потребна даља побољшања су: извршавање уговора (63,1), добијање кредита (65,0), решавање несолвентности (67,0).

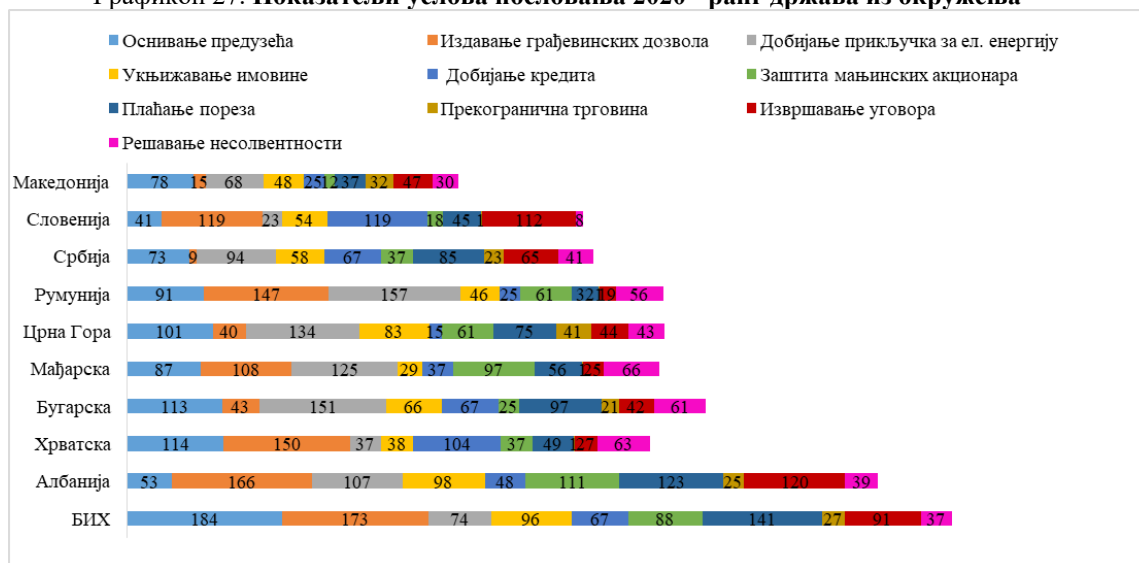
Табела 36. Услови пословања у Србији

	РАНГ (1-190)					Промена	Лакоћа пословања СКОП (Ease of doing business score-EDBS), вредност 0-100					Промена (% поени)
	2015	2016	2017	2018	2019		2015	2016	2017	2018	2019	
УСЛОВИ ПОСЛОВАЊА	59	47	43	48	44	↓ 4	68,4	72,3	73,1	73,5	75,7	↑ 2,2
1. Оснивање привредних субјеката	65	47	32	40	73	↑ 33	88,9	91,7	92,6	92,6	89,3	↓ 3,3
2. Добијање грађевинских дозвола	139	36	10	11	9	↓ 2	61,5	76,30	83,1	84,4	85,3	↑ 0,9
3. Добијање прикључка за ел. енергију	63	92	96	104	94	↓ 10	76,0	69,9	70,0	70,0	73,2	↑ 3,2
4. Узвижавање имовине	73	56	57	55	58	↑ 3	67,0	71,3	72,6	72,6	71,8	↓ 0,8
5. Добијање кредита	59	44	55	60	67	↓ 7	60,0	65,0	65,0	65,0	65,0	0,0
6. Заштита мањинских акционара	81	70	76	83	37	↓ 46	55,0	56,7	56,7	56,7	70,0	↑ 13,3
7. Плаћање пореза	143	78	82	79	85	↑ 6	61,9	74,4	74,7	74,8	75,3	↑ 0,5
8. Прекогранична трговина	23	23	23	23	23	0	95,1	96,6	96,6	96,6	96,6	0,0
9. Извршавање уговора	73	61	60	65	65	0	60,3	61,4	61,4	61,4	63,1	↑ 1,7
10. Решавање несолвентности (стецаја)	50	47	48	49	41	↓ 8	58,5	59,7	60,5	60,8	67,0	↑ 6,2

Извор: World Bank - Doing Business (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)

Графикон 27. Показатељи услова пословања 2020 - ранг држава из окружења

Извор: World Bank - Doing Business 2019

Процена Светске банке је да Србија има услова за напредовање у више области које утичу на бољу позиционираност на Doing Business ранг листи, што охрабрује стране инвеститоре и повољно делује на обим страних улагања.

WIPO подиндекс Лакоћа започињања пословања

На основу подиндекса *Лакоћа започињања пословања* (енгл. „Ease of starting a business”), Србија је још боље позиционирана. На мањем обухвату држава од укупно 129, Србија је по овом подиндексу, рангирана на 37. месту, што представља за 8 позиција слабије ранг место.

Табела 37. Композитни индикатор Лакоћа започињања бизниса

Држава	2014 (143)		2015 (141)		2016 (128)		2017 (127)		2018 (126)		2019 (129)	
	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг
Бугарска	90,7	35	91,1	42	91,1	43	86,8	67	85,4	74	85,4	76
Мађарска	92,2	25	90	48	90,6	45	87,3	62	87,6	65	87,9	66
Хрватска	88,3	51	85,4	73	86,2	64	85,6	76	86,4	70	82,6	95
Румунија	90,8	33	91,9	33	91,9	39	89,5	53	89,7	54	83,9	86
Србија	87,8	56	88,9	56	88,9	54	91,7	40	92,6	29	92,6	37

Напомена: У заградама је број рангираних држава.

Извор: The Global Innovation Index, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO) Reports: 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019.

Глобални индекс конкурентности (GCI)

На светској ранг листи конкурентности (**Извештај о глобалној конкурентности Светског економског форума - WEF 2018.**) Србија је назадовала за 7 места и достигла 72. место. Остварена вредност Индекса глобалне конкурентности (GCI) од 61 (теоријска вредност индекса се креће и интервалу од 0 која је најлошија вредност до максималне оцене - 100) је ипак, незнатно више него што је то био случај у претходном извештају. Резултат, међутим, остаје релативно скроман, јер је Србија, у односу на земље окружења, једино конкурентнија судећи према овом извештају од Албаније (76. место), Северне Македоније (84.), и Босне и Херцеговине (91.). Конкурентност привреда је најважнија детермината дугорочног привредног раста. Реформски заостатак у појединим областима утиче на конкурентску позицију Републике Србије.

Табела 38. Индикатори конкурентности земаља из окружења, ранг

Показатељи	АЛ	БиХ	БГ	МА	МК	РУ	СЛ	ХР	ЦГ	СРБИЈА		
										Ранг	Вредност	Удаљеност од лидера по вредности
GCI	76 ↑	91 ↓	51	48	84	52	35	68 ↓	71 ↑	65 ↑	60,9 ↑	25
Подиндекс: ПОДРЖАВАЈУЋЕ ОКРУЖЕЊЕ												
1. стуб: Институције (20 индикатора)	68	111	70	66	85	46	35	74	63	76 ↓	51,6 ↓	30
2. стуб: Инфраструктура (12)	100	89	58	28	80	55	35	36	86	48 ↑	73,0 ↑	23
3. стуб: Усвајање ИКТ (5)	74	86	30	51	70	36	43	53	58	60 ↓	56,9 ↑	34
4. стуб: Макроекономска стабилност (2)	97	73	52	43	70	53	1	106	102	64 ↑	75,0 ↑	25
Подиндекс : ЉУДСКИ КАПИТАЛ												
5. стуб: Здравство (1)	45	52	70	69	71	72	34	51	55	67 =	81,5 ↑	18
6. стуб: Вештине (9)	47	87	60	49	81	69	29	65	52	56 ↑	67,5 ↑	20
Подиндекс : ТРЖИШТЕ												
7. стуб: Тржиште добара (8)	58	106	62	82	107	56	27	71	45	66 ↑	56,5 ↑	24
8. стуб: Тржиште рада (12)	34	112	50	83	78	56	43	96	25	52 ↑	61,5 ↑	20
9. стуб: Финансијски систем (9)	105	83	71	66	80	101	60	62	51	79 ↑	55,9 ↑	36
10. стуб: Величина тржишта (2)	108	99	64	48	109	41	82	78	132	75 ↓	50,7 ↑	49
Подиндекс : ЕКОСИСТЕМ ИНОВАЦИЈА												
11. стуб: Динамика пословања (8)	48	106	61	75	57	64	24	81	50	59 =	60,9 ↑	25
12. стуб: Способност за иновирањем (10)	91	114	48	39	98	57	28	63	74	56 ↑	39,7 ↑	48

Напомена: Зеленом бојом осенчена поља означавају најбоље резултате (лидери), док жута поља указују на најслабије резултате. Плава стрелица указује на побољшање, а црвена на погоршање.

Извор: WEF - The Global Competitiveness Report 2018

Анализа индекса конкурентности по појединачним стубовима показује да је од 12. стубова конкурентности Србија у односу на претходну годину забележила побољшање вредности индекса GCI код стуба којим се мери динамика пословања (боља за 2,2 поена) и финансијски систем (+1,5 поена).

Са друге стране, Србија је остварила знатно слабији резултат када су у питању стубови којим се мери усвајање ИКТ (-4,3 поена), здравства (-2,5) и тржишта добара (-1,9 поена).

Последњи, **12 стуб Индекса глобалне конкурентности (The Global Competitiveness Index - GCI) је Способност за иновирањем**. Србија у погледу иновација углавном бележи унапређење, па је тако овај под-индекс порастао за 0,5 поена у 2019. години. Упркос томе, ниво иновативне способности српске привреде остаје релативно низак, као што је случај и са већином других привреда у региону. Србија је и у смислу вредности (40,2 поена) и према рангу (59. место) у оквиру индикатора Способност за иновирањем у 2019. години надмашила неколико земаља у региону, као што су Црна Гора (69. место), Хрватска (73.), те Албанија (114.) и БиХ (117.). По актуелном месту, Србија је у рангу Румуније (55. место) и Бугарске (48. место), а доста слабија од Словеније (28.) или Мађарске (41.)

Табела 39. Иновације и њене компоненте, ранг

Показатељи	АЛ	БиХ	БГ	МА	МК	РУ	СЛ	ХР	ЦГ	СРБИЈА		
										Ранг	Вредност	Удаљеност од лидера по вредности
12. стуб: Способност за иновирањем стуб: Способност за иновирањем индекса : ПОДРЖАВАЈУЋЕ ОКРУЖЕЊЕ	114	117	48	41	97	55	28	73	69	59	40,2	46,6
12.01 Разноликост радне снаге	115	117	104	141	110	18	62	134	49	48	62	18
12.02 Развијеност кластера у привреди	133	125	43	68	107	109	76	132	80	104	40	35
12.03 Број међународних ко-проналазака/мил.ст.	84	75	45	28	126	48	22	44	51	43	22,4	78
12.04 Степен сарадње запослених предузећа и универзитета	57	137	62	108	126	98	49	132	51	87	42,9	31
12.05 Научне публикације	128	114	52	34	97	51	43	46	134	61	77	23
12.06 Број пријављених патената	89	77	44	31	81	49	25	45	52	54	22,9	77
12.07 % издвајања из БДП за истраж. и развој	98	93	49	31	75	65	19	42	73	38	31	69
12.08 Квалитет истраживачких институција	117	88	55	47	89	36	54	64	102	60	4,2	96
12.09. Софистицираност купаца	107	133	53	114	116	108	74	117	64	124	28,9	45
12.10 Број пријављених заштитних марака/мил. ст.	81	89	28	34	n/a	47	n/a	44	62	61	70,5	30

Напомена: Зеленом бојом осенчена поља означавају најбоље резултате (лидери), док жута поља указују на најслабије резултате. Плава стрелица указује на побољшање.

Извор: WEF - The Global Competitiveness Report 2019

4.2. Иновације

Глобални индекс иновативности (ГИИ)

Иновације су најважнији елемент за привредни, интелектуални и друштвени напредак. Данас су постале глобални феномен који утиче на све секторе привреде и представљају мотор економског раста и основа одрживог привредног развоја. Универзитет Cornell, INSTEAD и Светска организација за интелектуалну својину (WIPO) у партнерству са другим организацијама и институцијама у годишњем извештају (*The Global Innovation Index*) од 2007. годишње прати и рангира око 130 држава према њиховим иновационим перформансама и успешности у иновацијама. Ове државе чине преко 90% укупног светског становништва и БДП-а.

Глобални индекс иновативности (ГИИ) укључује 84 индикатора. Израчунава се применом просека резултата два подиндекса, *Подиндекс иновацијске способности (Innovation Output Sub-Index)*, који указује на иновативни потенцијал привреде и *Подиндекс иновацијског резултата (Innovation Input Sub-Index)*, који мери иновативност произведеног оутпута. ГИИ може имати вредност од 0 до 100, при чему већа вредност индекса указује на већу иновативност привреде.

Подиндекс иновацијске способности састоји се од пет стубова: Институције; Људски капитал и истраживање; Инфраструктура; Софистицираност тржишта и Пословна софистицираност. *Подиндекс иновацијског резултата* састоји се од два стуба: Знање и технолошка способност и Креативна способност. Сваки од ових стубова описује атрибут иновације и састоји се од 9 до 15 индикатора, а њихова оцена се израчунава методом пондерисаних просека.

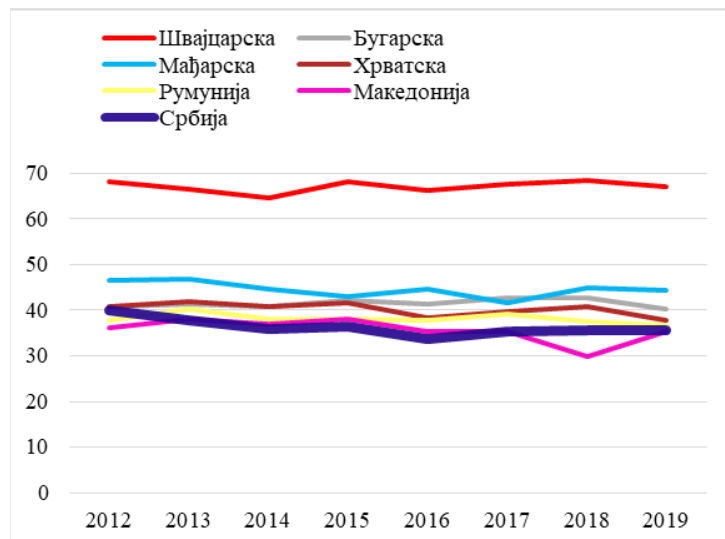
Иако иновације постају све глобалније, на основу последњег годишњег извештаја ГИИ 2019. могу се сагледати значајне разлике у иновативној способности и активности високоразвијених земаља и земаља у развоју. Од 126 држава обухваћених извештајем, развијене земље су и у 2019. години по иновативним перформансама на првих 30-40 места, док земље са средњим нивоом развоја још увек доста заостају за најразвијенијим привредама, уместо да те разлике постају све мање.

Ипак, поједине велике земље у развоју остварују знатно више позиције на овој ранг листи у односу на свој ниво економског развоја. Такав пример је Кина, која је у извештају за 2019. достигла веома високо 14. место, више од привреда попут Јапана, Француске, Канаде или Норвешке. Осим Кине, само још неколико држава са средњим приходом – попут Бугарске, Вијетнама, Тајланда или Хрватске се налазе међу првих педесет.

Швајцарска током последњих година има лидерску позицију у иновативности (ГИИ=67,24), Шведска је на другом месту (ГИИ=63,65), САД на трећем месту (ГИИ=61,73) и Холандија на четвртм месту (ГИИ=61,44). Са регионалног аспекта Азија је све важнији покретач иновација у 21. веку, допуњавајући постојеће иновације у економијама са високим приходима, углавном у Северној Америци и Европи.

Вредности ГИИ у посматраном периоду указују на стабилност у разликама у иновативности између држава различитог нивоа дохотка, при чему су високоинвентивне привреде по правилу земље са високим дохотком.

Графикон 28. Кретање ГИИ земаља из окружења

Све државе из окружења остварују релативно стабилне вредности ГИИ током посматраног периода. Земље у развоју, попут Западног Балкана, знатно су лошије рангиране у поређењу са развијеним земљама према висини ГИИ. Најбоље рангиране земља из окружења у посматраном периоду су Словенија (31 место), Мађарска (33), Словачка (42), Бугарска (40) и Хрватска (44). Слабију позицију имају Северна Македонија (59), Босна и Херцеговина (76) и Албанија (83). Србија се према Глобалном индексу иновативности у 2019. години налази на 57 месту (од 126 земаља), што је слабије за 2 места у односу на 2018. годину.

Табела 40. Глобални индекс иновативности (ГИ) земаља из окружења, 2014-2019.

Држава	2014 (143)		2015 (141)		2016 (128)		2017 (127)		2018 (126)		2019 (129)	
	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг
<i>Лидер-Швајцарска</i>	64,78	1	68,3	1	66,28	1	67,69	1	68,41	1	67,2	1
Словенија	47,23	28	48,49	28	45,97	32	45,8	32	46,97	30	45,3	31
Бугарска	40,74	44	42,16	39	41,42	38	42,84	36	42,7	37	40,4	40
Мађарска	44,61	35	43	35	44,71	33	41,74	39	44,9	33	44,5	33
Хрватска	40,75	42	41,7	40	38,29	47	39,8	41	40,7	41	37,8	44
Румунија	38,08	55	38,2	54	37,9	48	39,16	42	37,6	49	36,8	50
Црна Гора	37,01	59	41,23	41	37,36	51	38,07	48	36,5	52	37,7	45
Македонија	36,93	60	38,03	56	35,4	58	35,43	61	29,9	84	35,3	59
Србија	35,89	67	36,47	63	33,75	65	35,34	62	35,5	55	35,7	57
Б и Х	32,43	81	32,31	79	29,62	87	30,23	86	31,1	77	31,4	76
Албанија	30,47	94	30,74	87	28,38	92	28,86	93	30	83	30,3	83

Напомена: У заградама је број ранжираних држава.

Извор: The Global Innovation Index, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO) Reports: 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019

Графикон 29. ГИ и његове главне компоненте у 2019. – ранг држава у окружењу

Извор: The Global Innovation Index 2018, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO)

Највећи напредак (у погледу скорa) од седам главних стубова који дефинишу Глобални индекс иновативности у Србији у Извештају за 2019. направљен је у области *Пословна софистицираност* и *Институције*, док је у области *Креативне способности* забележено незнатно назадовање у односу на 2018.

Табела 41. Глобални индекс иновативности (ГИ) и његове главне компоненте у 2019.

- Институције	89,1	12	67,2	68,7	47↑	+1,5↑	20,4
- Људски капитал и истраживање	61,9	7	32,2	32,4	59↓	+0,2↑	29,5
- Инфраструктура	68,2	3	49,6	49,9	54↓	+0,3↑	18,3
- Софистицираност тржишта	68,4	7	39,2	39,6	101↓3	+0,4↑	28,8
- Пословна софистицираност	67,5	2	29,2	31,9	63↑	+2,7↑	35,6
II Подиндекс иновацијског резултата	63,5	1	27,4	26,9	57↑	-0,5↓	36,5
- Знање и технолошка способност	70,3	1	26,7	26,7	48↑	0,0	43,6
- Креативна способност	56,6	1	28,1	27,2	65	-0,9↓	29,4

Напомена: Стрелица ↑ указује на побољшање, а ↓ погоршање.

Извор: The Global Innovation Index 2018, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO)

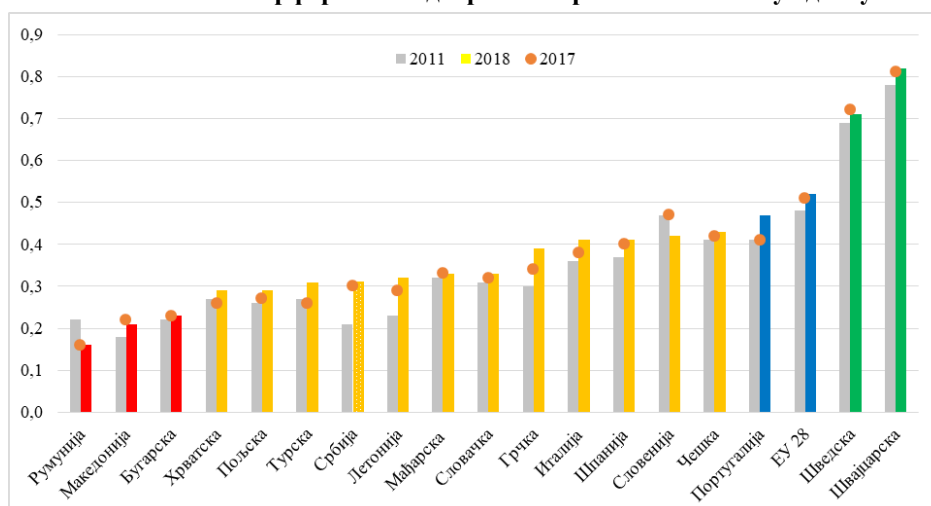
Србија је најлошије је рангирана у сегменту *Софистицираности тржишта* (101 место) и заостаје за лидером Швајцарском за готово 30 поена. Овај стуб обухвата приступ кредитима, заштиту инвеститора, царинске стопе и локану конкуренцију.

Србија је у 2019. години на овој ранг листи опала за два места, и ако жели да напредује ка групи такозваних иновативних лидера, мора да усвоји низ мера. Подстицањем технолошких иновација кроз сарадњу малих и великих предузећа лакше и боље ће се искористити синергије, агилност, финансијске полуге и тржиште. Повећањем јавних улагања у дигиталну инфраструктуру омогућио би се развој дигиталних пословних модела, који су Србији свакако потребни.

Иновативне перформансе МСП

Иновативност широм света је основни фактор технолошког прогреса, економског раста, развоја и просперитета. Самим тим, иновативност је веома важна за предузећа која желе да напредују, развијају се и расту. *Величина и квалитет* иновационих потенцијала одређују могућност стварања иновација, а *брзина и успешност* у примени иновација детерминише брзину транзиција земље у друштво засновану на знању. Иновационо лидерство омогућава најразвијеним земљама да одрже и унапреде свој водећи положај у свету, а убрзани иновациони развој недовољно и средње развијеним земљама омогућава да повећају конкурентност, динамизирају развој и смање заостајање у односу на водеће земље света. Земље у развоју не заостају за развијеним у својим напорима за повећање њихових иновативних капацитета. Напротив, у многим случајевима ове земље преузимају водећу улогу у прихватању иновација како би подстакле њихов индустријски и економски раст.

Графикон 30. Иновативне перформансе одабраних европских земаља у односу на ЕУ 2010.

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2018

Напомена: Обојени стубићи приказују резултате држава у 2017, у односу на ЕУ у 2010. Хоризонталне наранџасте пртице приказују перформансе у 2016, у односу на ниво ЕУ у 2010. Сиви стубићи приказују перформансе у 2010. у односу на ЕУ у 2010.

Унапређење иновативности у основи је развојних политика водећих земаља света и у средишту је развојне стратегије ЕУ Европа 2020. На нивоу Европске уније иновативност се мери **Иновационим индексом**⁶, који представља композитни индикатор иновативности којим се мере иновативне перформансе европских земаља са циљем да се унапреде иновационе перформансе и успешно реализовала стратегија Европа 2020. Вредности индекса иновативности објављују се у **European Innovation Scoreboard**⁷ (EIS) при чему се све земље сврставају у четири категорије⁸: (1) иновациони лидери (зелена боја на графикону), (2) снажни иноватори (плава боја на графикону), (3) умерени иноватори (жута боја на графикону) и (4) скромни иноватори (црвена боја на графикону).

Привреду Републике Србије карактерише тренд раста степена иновативности, мада и даље са значајним заостатком за просеком ЕУ. Према иновационим перформансама, Република Србија се у 2018. налази у групи земаља умерених иноватора, али значајно заостаје у односу на просек ЕУ и већину европских земаља. У односу на земље из окружења, боље иновационе перформансе од Републике Србије има само Словенија, а слабије имају Румунија, Бугарска и Хрватска.

Иновационе перформансе Републике Србије у периоду 2008 - 2018. године повећане су готово у континуитету, а побољшаване су и релативне иновационе перформансе Србије у односу на просек ЕУ.

Иновативне перформансе Републике Србије су испод просека ЕУ код већине димензија и показатеља иновативности, али са трендом раста. Најбоље резултате у односу на ЕУ у 2018. Србија је забележила за компоненте Иноватори (96,3), и Инвестиције предузећа (79,7). С друге стране, најслабије иновативне димензије су Интелектуална својина (24,5) и Привлачни истраживачки системи (31,3).

Табела 42. Показатељи иновативности Републике Србије

⁶ Иновациони индекс је сложени показатељ састављен од четири основне групе показатеља иновативности сврстаних у десет димензија са укупно 27 различитих показатеља. *Прву групу* показатеља чине фактори који омогућавају иновацију, али нису везани за предузеће и покривају три димензије иновативности: људски ресурси, истраживачки систем, као и околину која је погодна за иновације. *Друга група* показатеља обухвата јавне и приватне инвестиције у истраживање и иновације и покрива две димензије: финансирање и подршка и инвестиције предузећа. *Трећа група* показатеља обухвата ефекте иновационих активности предузећа кроз три димензије: иноватори, повезивање и интелектуална својина. *Четврта група* показатеља служи за процену ефеката иновационих активности на нивоу предузећа и укључује две димензије: утицаји на запосленост и ефекти продаје.

⁷ Европска лествица успеха у иновирању (European Innovation Scoreboard – EIS) је годишњи извештај Европске комисије за праћење и упоредну анализу спровођења стратегије Европа 2020, као и иновационих перформанси земаља чланица ЕУ, придружених земаља (Србија, Македонија, Турска, Исланд, Норвешка, Швајцарска, Украјина и Израел) и најважнијих глобалних конкурената: САД, Јапан, Аустралија, Канада, Јужна Кореја и земље БРИК-а (Бразил, Русија, Индија, Јужна Африка и Кина). EIS даје упоредну оцену иновативног развоја појединачних земаља, релативне предности и слабости њихових истраживачких и иновационих система, као и промене нивоа иновативности појединачних земаља.

⁸ Иновациони лидери (*Innovation leaders*) су земље код којих је индекс иновативности за 20% и више већи од просека ЕУ; снажни иноватори (*Strong Innovators*) – су они који су остварили између 90% и 120% просека перформанси ЕУ; умерени иноватори (*Moderate innovators*) – између 50% и 90% просека перформанси ЕУ; а скромни иноватори (*Modest innovators*) – испод 50% просека перформанси ЕУ.

Група		Перформансе у односу на ЕУ 2010. у 2018		У односу на ЕУ 2018
		2011	2018	2018
	Укупни иновациони индекс	43,7	63,7	58,5
I	Људски ресурси	29,2	66,8	54,7
	Привлачни истраживачки системи	31,7	35,2	31,3
	Околина погодна за иновације	27	63	39,9
II	Финансирање и подршка	38,5	40,1	36,7
	Инвестиције предузећа	80,4	95	79,7
III	Иноватори	50,9	87,4	96,3
	Повезивање	35,3	65,6	63,2
	Интелектуална својина	25,1	23,8	24,5
IV	Утицаји на запосленост	36,6	39,8	38,1
	Ефекти продаје	46,9	69,3	67,3

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2018

Четири индикатора мере иновативне перформансе пословања малих и средњих предузећа: (1) *Иновације МСП у производе и процесе* – број МСП која су увела нови производ или нов процес на једно од својих тржишта. Технолошке иновације мерене увођењем нових производа (робе или услуга) и процеса су кључне за иновације у производним активностима; (2) *Маркетинг и/или организационе иновације МСП* - број МСП која су увела нову маркетинг иновацију и/или организационе иновације на једно од њихових тржишта. Овај индикатор приказује степен до којег МСП иновирају кроз нетехнолошке облике иновације (3) *Иновационе активности МСП унутар предузећа* - Овај индикатор мери степен до којег су МСП која су увеле нов или значајно побољшан производ или производни процес иновирала интерно; (4) *Сарадња иновативних МСП са другима* - овај индикатор мери степен до ког су МСП укључена у сарадњу у области иновација. Он мери проток знања између јавних истраживачких институција и предузећа. као и између разних предузећа.

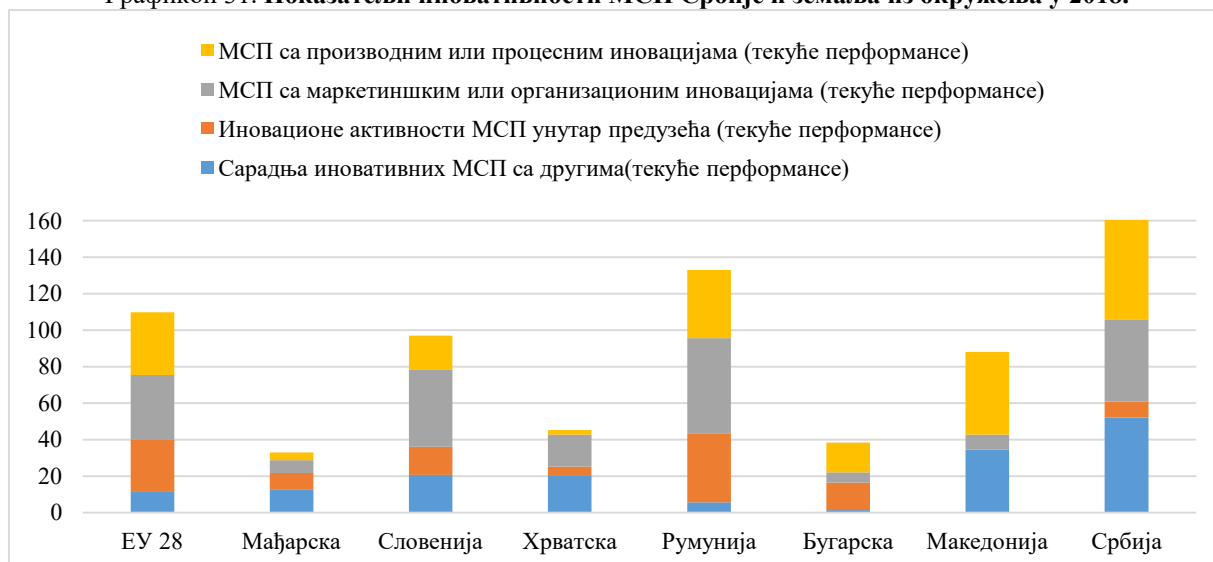
На основу четири индикатора која мере иновативне перформансе пословања МСП, Србија заостаје за просеком ЕУ 28 и Словенијом, али има боље перформансе од свих осталих земаља из окружења. Слаб ниво иновативности МСП у Републици Србији огледа се у малом обиму технолошких иновација и слабој вези и сарадњи између образовања, истраживачких института и комерцијалног сектора. Нетехнолошке иновације, које се односе на унапређење организације и маркетинга, напредно коришћење информативно-комуникационих технологија и сл, такође су у недовољној мери заступљене у овим предузећима.

Табела 43. Показатељи иновативности МСП Републике Србије и изабраних земаља из окружења у 2018.

	ЕУ 28	МА	СЛ	ХР	РУ	БГ	МК	СРБ
МСП са производним или процесним иновацијама (текуће перформансе)	34,3	4,2	-18,7	-2,4	-37,4	-16,3	-45,2	55,7
МСП са производним или процесним иновацијама (у односу на ЕУ 2018)		37,2	66,2	84,2	0	31	69,7	94,2
МСП са маркетиншким или организационим иновацијама (текуће перформансе)	35,6	-7	-42,1	17,6	-52	-5,6	-8,3	44,9
МСП са маркетиншким или организационим иновацијама (у односу на ЕУ 2018)		27,1	56	92,1	0	17,7	60,6	70,5
Иновационе активности МСП унутар предузећа (текуће перформансе)	28,1	8,9	-15,5	4,6	-38	-15,1	0	8,7
Иновационе активности МСП унутар предузећа (у односу на ЕУ 2018)		28,3	64,2	83,4	0	24,9	13,5	97,7
Сарадња иновативних МСП са другима (текуће перформансе)	11,8	-12,9	-20,7	-20,6	-5,6	1,4	-34,5	52,1
Сарадња иновативних МСП са другима (у односу на ЕУ 2018)		46,7	110,1	86,5	5,1	24,5	49,8	75,2

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2019

Графикон 31. Показатељи иновативности МСП Србије и земаља из окружења у 2018.

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2019

Анализа иновативности и отворености МСП у државама у окружењу показује значајно заостајање у односу на развијеније земље ЕУ. МСП у Србији често нису у великој мери иновативна и релативно су мало интернационализована, што значи да не рачунају ни са продајом на страном тржишту, нити очекују страну конкуренцију. Имајући у виду удео МСП у укупном броју предузећа, у укупној запослености и у укупној додатој вредности, јасно је да је **да би се подстакло развој, привредни раст и запошљавање потребан је конкурентан, иновативан и интернационализован сектор МСП, јер управо он може да мобилише знање, предузетничке способности и продуктивност људи.**

4.3. Употреба ИКТ

Предузетнички сектор Србије не заостаје у приступу широкопојасном **интернету** и употреби платформи **е-трговине** у набавци и продаји, али заостаје према обиму реализованих услуга е-трговине у односу на просек Европске уније и већине земаља у окружењу.

У погледу удела предузећа која имају приступ интернету, као и оних која користе широкопојасни приступ интернету МСП из Србије су изнад просека ЕУ-28 и, уз Словенију и Хрватску су испред осталих земаља у окружењу (Бугарска, Мађарска, Румунија и Македонија).

Број претплатника фиксног широкопојасног приступа интернету у сталном је порасту, и у земљама ЕУ и у Србији. У домену фиксног широкопојасног приступа интернету DSL технологије су и даље доминантне на нивоу ЕУ и код домаћих МСП (више су од просека ЕУ-28 и свих земаља у окружењу).

Све већи број корисника приступа интернету преко мобилних телефона због чега је мобилни широкопојасни приступ најбрже растући сегмент тржишта услуга мобилне мреже. Приступ интернету путем мобилне широкопојасне конекције (3G или 4G мобилне технологије) МСП из Србије заступљенији је у Србији него у ЕУ – 28 и земаља у окружењу осим у Словенији и Хрватској.

Табела 44. Коришћење интернета у МСП и типови веза за приступ интернету у 2017. години (последњи доступни подаци)

	% предузећа која имају приступ интернету			% предузећа која користе широкопојасни приступ интернету			% предузећа која користе DSL или другу врсту фиксне широкопојасне интернет конекције			% предузећа која користе мобилну широкопојасну интернет конекцију (3G или 4G) употребом преносивих уређаја		
	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика
ЕУ - 28	96	99	100	95	98	99	92	97	99	66	81	93
Бугарска	94	99	100	88	96	100	79	89	97	48	67	84
Хрватска	95	100	100	94	99	100	91	98	99	81	94	97
Мађарска	92	97	99	90	96	99	86	93	97	67	82	95
Румунија	83	93	97	79	91	96	78	89	95	48	61	79
Словенија	99	100	100	99	100	100	99	100	100	79	89	97
Македонија	93	99	99	93	99	99	92	98	99	68	74	84
Србија	99,7	100	100	98,8	98,9	98,8	98,8	98,9	98,8	72,7	84,2	97,9

Извор: Министарство привреде према подацима EUROSTAT-а и РЗС

Мала и средња предузећа из Србије према куповини посредством компјутерских мрежа не заостају у односу на просек ЕУ-28 и изнад су свих земаља у окружењу. Одступања од просека ЕУ и околних земаља су мала или их нема код предузећа код којих онлајн набавке учествују са више од 1% укупних набавки када се посматрају у односу на предузећа која су наручивала производе или услуге онлајн.

Домаћа МСП у великој мери користе платформе *е-трговине* код продаје производа. Према учешћу предузећа која су примала поруџбине за робу или услуге путем веб сајта или мобилне апликације домаћа МСП су на нивоу просека ЕУ и изнад нивоа свих земаља из окружења. Међутим, према учешћу предузећа код којих онлајн продаја учествују са више од 1% у укупном промету у односу на предузећа која су примала наруџбине за производе или услуге онлајн, МСП из Србије значајно заостају за просеком ЕУ и свим земљама из окружења (осим Северне Македоније).

Иако МСП у Србији у великом проценту користе платформе *е-трговине* у свом пословању (набавка и продаја путем компјутерских мрежа и веб сајта), заступљеност онлајн набавки и продаје је знатно испод просека ЕУ-28 и свих посматраних земаља из окружења и указује на недовољну искоришћеност могућности е-трговине у Србији и потребу за већим укључивањем МСП сектора у савремене моделе пословања.

V ПРЕДУЗЕТНИЧКА ДЕМОГРАФИЈА – START-UP 2017.

У области пословне демографије у 2018. години забележена су позитивна кретања и остварен је најбољи нето резултат у посткризном периоду (+18.627 привредних субјеката). Од тога, број предузетника је током 2018. нето порастао за чак 15.702 субјекта, док је укупан број микро, малих и средњих предузећа (искључујући предузетнике) порастао за 2.906.

У 2013. години, број основаних привредних субјеката је надмашио број угашених субјеката, а овај тренд се континуирано интензивира од тада. Тако је током 2018. године, број основаних субјеката надмашио број угашених за чак 20.334 (+18.778 у 2017. години).

Највећи нето број основаних привредних субјеката је био у секторима: *Информисање и комуникације* (+3.935), *Стручне, научне, иновационе и техничке делатности* (+3.285) и *Грађевинарство* (2,989).

Најповољнији однос између основаних и угашених привредних субјеката (нето ефекат) остварен је, као и претходне године, у сектору *Информисање и комуникације* (5,5), а најнеповољнији у сектору *Рударство* (1,1).

Индикатори пословне демографије по регионалним областима показује значајну неравномерност. Регионалну неравнотежу пословне демографије најилустративније приказују следећи подаци: константно, највећи број основаних привредних субјеката се налази у *Београдској и Јужнобачкој области*; поред ове две регионалне области, према нето ефекту у 2017, нешто изнад просека Републике Србије биле су *Моравичка, Подунавска и Шумадијска област*.

Позитивни трендови пословне демографије, започети 2013. године, настављени су у периоду од 2014-2018. године. У 2018. години услед повољнијег пословног амбијента и побољшања општих услова за покретање и развијање пословања, остварено је повећање броја привредних субјеката за 20.334, што представља најбољи нето резултат од предкризног периода, а за чак готово 10% више је у поређењу са претходном, 2017. годином.

Табела 45. Основни показатељи пословне демографије у Србији у периоду 2010-2018. година

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Основана	44.765	40.706	38.848	39.666	37.311	41.614	42.044	43.446	46.434
Угашена	46.553	48.869	40.208	39.077	29.669	35.116	24.728	24.668	26.100
<i>Нето</i>	-1.788	-8.163	-1.360	589	7.642	6.498	17.316	18.778	20.334
Нето ефекат	1,0	0,8	1,0	1,0	1,3	1,2	1,7	1,8	1,8
Стопа оснивања у %	13,5	12,5	12,0	12,3	11,3	12,6	12,5	11,7	10,4
Стопа гашења у %	14,0	15,0	12,4	12,1	9,0	10,6	7,3	6,6	5,5
Стопа опстанка у%	61,8	63,8	59,1	64	67,5	69,3	70,9	73,6	76,5

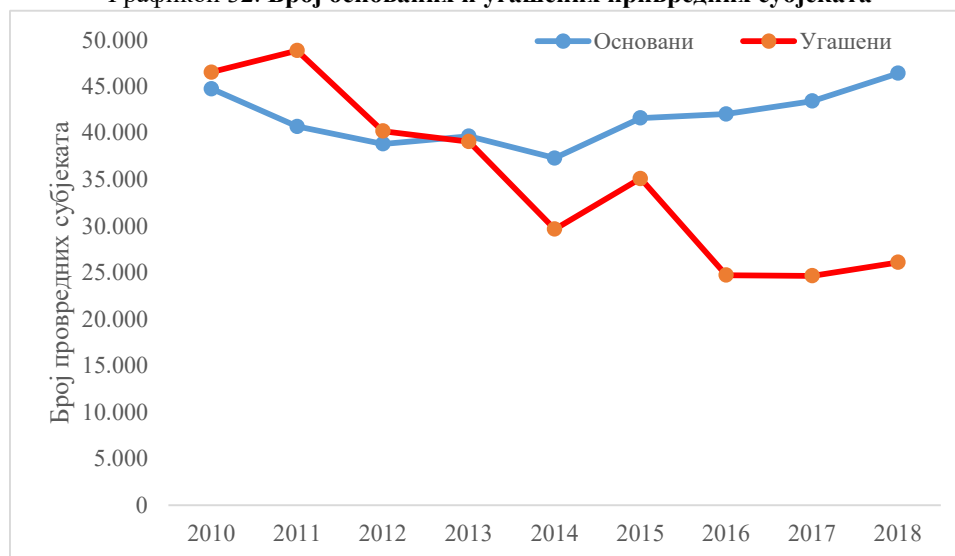
Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

У 2018. години основано је 46.434 привредних субјеката, што је за 20.334 више од угашених привредних субјеката (26.100). Укупан нето ефекат (број основаних/број угашених привредних субјеката) у 2018. години је позитиван - на сваки угашен привредни субјекат, оснује се 1,8 нових, при

чему је тај однос повољнији код предузећа (на једно угашено предузеће оснује се 2,2 нова) у односу на предузетнике (на сваког угашеног предузетника, оснује се 1,6 нових).

У 2018. години основано је 2.988 више привредних субјеката у односу на 2017. годину (наспрам повећања од 1.402 у 2017.), али нето ефекат је остао готово непромењен, односно 1,8..

Графикон 32. Број основаних и угашених привредних субјеката

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

Повољна кретања пословне демографије у 2018. години забележена су код предузећа – број основаних привредних друштва у односу на 2017. годину повећан је за 25 (0,2%), а број угашених за 1.053, па је број предузећа нето повећан за 4.831.

Нето број предузетника у 2018. години повећан је у односу на 2017. годину за 2,584. Нето ефекат је повећан у 2018. години и износи 1,7, односно за 0,1 п.п. више, највише услед врло значајног пораста броја основаних субјеката, од чак 2.963 у односу на 2017, док је пораст броја угашених субјеката био релативно скроман, и износио је свега 379.

Табела 46. Број основаних и угашених привредних субјеката у периоду 2010-2018.

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Основана	Предузетници	35.296	32.236	30.200	30.931	29.102	33.434	33.615	34.651	37.614
	Предузећа	9.469	8.470	8.648	8.735	8.209	8.180	8.429	8.795	8.820
	Укупно	44.765	40.706	38.848	39.666	37.311	41.614	42.044	43.446	46.434
Угашена	Предузетници	37.165	35.288	32.853	36.520	27.068	32.733	22.270	21.732	22.111
	Предузећа	9.388	13.581	7.355	2.557	2.601	2.383	2.458	2.936	3.989
	Укупно	46.553	48.869	40.208	39.077	29.669	35.116	24.728	24.668	26.100
Нето	Предузетници	-1.869	-3.052	-2.653	-5.589	2.034	701	11.345	12.919	15.503
	Предузећа	81	-5.111	1.293	6.178	5.608	5.797	5.971	5.859	4.831
	Укупно	-1.788	-8.163	-1.360	589	7.642	6.498	17.316	18.778	20.334
Нето ефекат	Предузетници	0,9	0,9	0,9	0,8	1,1	1,0	1,5	1,6	1,7
	Предузећа	1,0	0,6	1,2	3,4	3,2	3,4	3,4	3,0	2,2
	Укупно	1,0	0,8	1,0	1,0	1,3	1,2	1,7	1,8	1,8

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

У 2018. години стопа оснивања већа је од стопе гашења привредних субјеката што указује на побољшање пословне климе и могућности за пословање привредних субјеката. Забележен је већи динамизам код предузетника (указује на повећану заинтересованост становништва за отпочињање сопственог пословања), као и значајно смањење стопе гашења (у претходном периоду предузетници су имали знатно неповољнији однос стопе оснивања и стопе гашења). Разлика између стопе оснивања и стопе гашења је на сличном нивоу код предузећа и предузетника у 2016. години, за разлику од претходних година.

Табела 47. Стопа оснивања и гашења привредних субјеката (предузећа и предузетника)

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву 2018.

у %		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Стопа оснивања	Предузетници	15,9	14,6	13,8	14,5	13,5	15,6	15,5	14,3	11,9
	Предузећа	8,6	8,1	8,2	7,9	7,1	7	7	6,8	4,6
	Укупно	13,5	12,5	12	12,3	11,3	12,6	12,5	11,7	10,4
Стопа гашења	Предузетници	16,7	16	15,1	17,2	12,6	15,3	10,3	9	4,6
	Предузећа	8,5	13	7	2,3	2,2	2,1	2	2,3	4,6
	Укупно	14	15	12,4	12,1	9	10,6	7,3	6,6	5,5

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

У 2018. години стопа опстанка привредних субјеката (мери колико привредних субјеката који су основани у години n преживи у години n+2) показује да је 76,5% привредних субјеката која су основана 2016. године преживело прве две године пословања. Забележена је већа стопа опстанка код предузећа (89,3%) у односу на предузетнике (73,3%).

На основу података о броју новооснованих привредних субјеката у периоду 2010-2018. године може се закључити да у просеку:

- око 67% нових привредних субјеката преживи прве 2 године пословања;
- већу стопу опстанка имају предузећа око 90% у односу на предузетнике око 61%.

Табела 48. Стопе опстанка привредних субјеката

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Привредна друштва	основана (у n-2 години)	11.248	10.013	9.469	8.470	8.648	8.735	8.209	8.180	8.428
	преживела (у n години)	10.315	8.772	8.189	7.897	7.742	8.220	7.387	7.197	7.524
	стопа опстанка у %	91,7	87,6	86,5	93,2	89,5	94,1	90,0	88,0	89,3
Предузетници	основана (у n-2 години)	43.575	39.365	35.296	32.236	30.200	30.931	29.102	33.433	34.083
	преживела (у n години)	23.581	22.731	18.269	18.137	18.483	19.277	19.063	23.420	24.996
	стопа опстанка у %	54,1	57,7	51,8	56,3	61,2	62,3	65,5	70,1	73,3
Укупно	основана (у n-2 години)	54.823	49.378	44.765	40.706	38.848	39.666	37.311	41.613	42.511
	преживела (у n години)	33.896	31.503	26.458	26.034	26.225	27.497	26.450	30.617	32.520
	стопа опстанка у %	61,8	63,8	59,1	64	67,5	69,3	70,9	73,6	76,5

Извор: МП-истраживање, на основу база података АПР

Секторска анализа пословне демографије

У периоду 2014-2018. године највећу динамику оснивања и гашења привредних субјеката (предузећа и предузетника) су имали сектори: *Трговина на велико и мало* (основано: 45.185 – 21% свих основаних привредних субјеката; угашено: 38.183 – 27%), и *Прерађивачка индустрија* (основано: 31.545 – 14,9%; угашено: 22.355 – 16%).

У 2018, највећи нето број основаних привредних субјеката је био у секторима: *Информисање и комуникације* (3.935 - 19,4%), *Стручне, научне, иновационе и техничке делатности* (3.285 – 16,2%) и *Грађевинарство* (2.989– 14,7%).

Са друге стране, највећи број угашених привредних субјеката, забележен је у секторима *Трговина* (6.838, 26%) и *Прерађивачка индустрија* (4.355, 17%).

Најповољнији однос између основаних и угашених привредних субјеката (нето ефекат) остварен је у сектору *Информисање и комуникације* (5,5). Просечна стопа опстанка у 2018. години привредних субјеката који су основани у 2016. години износила је 76,5% (од 100 основаних привредних субјеката преживело је 77 субјеката). Број опсталих привредних субјеката у сектору *Прерађивачке индустрије* у 2017. години у односу на број основаних у 2015. години је мањи за 1.901. Сектор *Прерађивачке индустрије*, као најзначајнији реални сектор, забележио је у 2017. години стопу опстанка од 70,2% (у оквиру сектора највише стопе опстанка забележиле су области: *производња основних фармацеутских производа, производња електричне опреме, производња рачунара, производња електронских и оптичких производа и производња пића*).

Табела 49. Основни показатељи пословне демографије по секторима у 2018. години

	Основани	Угашени	Нето	Нето ефекат
Пољопривреда, шумарство и рибарство	670	367	303	1,8
Рударство	37	34	3	1,1
Прерађивачка индустрија	7.162	4.355	2.807	1,6
Снабдев. електр. енерг. гасом и паром	63	47	16	1,3
Снабд. водом и управљ. отпадним водама	345	177	168	1,9
Грађевинарство	5.256	2.267	2.989	2,3
Трговина на велико и мало	7.699	6.838	861	1,1
Саобраћај и складиштење	2.721	1.854	867	1,5
Услуге смештаја и исхране	4.390	3.058	1.332	1,4
Информисање и комуникације	4.812	877	3935	5,5
Финан. делатности и делат. осигурања	206	154	52	1,3
Пословање некретнинама	410	118	292	3,5
Стручне, научне, инов. и тех. делатности	5.450	2.165	3.285	2,5
Админ. и помоћне услужне делатности	2.499	1.295	1.204	1,9
Државна управа и обавезно соц.осиг.	0	2	-2	0,0
Образовање	531	191	340	2,8
Здравствена и социјална заштита	548	267	281	2,1
Уметност, забава и рекреација	793	345	448	2,3
Остале услужне делатности	2.842	1689	1153	1,7
Укупно	46.434	26.100	20.334	1,8

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

Регионална анализа

Индикатори пословне демографије по регионалним областима показују значајну неравномерност услова за оснивање нових и развој постојећих привредних субјеката (предузећа и предузетника).

Регионалну неравнотежу пословне демографије најилустративније приказују следећи подаци: константно, највећи број основаних привредних субјеката се налази у *Београдској* и *Јужнобачкој области* (просечно око 31% и 10%); поред ове две регионалне области, према нето ефекту у 2017, нешто изнад просека Републике (1,8) су биле *Моравичка*, *Подунавска* и *Шумадијска област*;

Највећа пословна динамика у 2017. години забележена је у *Београдској области* – број основаних привредних субјеката (14.439 – 32,9% свих основаних) већи је од броја угашених (6.193 – 25,1% свих угашених) за 8.246 привредних субјеката (нето ефекат 2,3) и *Јужнобачкој области* - нето број привредних субјеката повећан је за 2.070 (основано је 4.397 – 10,0% свих основаних, а угашено 2.327 привредних субјеката – 9,4% свих угашених), нето ефекат 1,9. Поред ове две области, према нето ефекту, нешто изнад просека Републике (1,8) су биле *Моравичка*, *Подунавска* и *Шумадијска област*.

Распон најповољнијих и најнеповољнијих односа оснивања и гашења привредних субјеката према регионалним областима износио је у 2017. години између *Београдске* и *Севернобанатске* области (2,3:1,2).

Најповољније окружење за покретање и развој пословања (области са највећим бројем привредних субјеката која успешно настављају своје пословање након две године од оснивања), односно вишу стопу опстанка од просечне у Републици имало је осам области, а највише стопе су забележене у *Београдској*, *Севернобачкој*, *Браничевској*, *Колубарској*, *Моравичкој* и *Јужнобачкој области*.

AHEKC

Табела 1. Основни индикатори пословања нефинансијског сектора 2013-2018. године – текуће цене

	Пред.	Микро	Мала	Средња	МСПИ	Велика	Укупно	Учешће у нефинансијском сектору					
								Пред.	Микро	Мала	Средња	МСПИ	Велика
2013													
Бр. предузећа	222.152	81.775	9.353	2.132	315.412	494	315.906	70,3	25,9	3	0,7	99,8	0,2
Бр. запослених	203.297	153.087	189.172	222.994	768.550	416.394	1.184.944	17,2	12,9	16	18,8	64,9	35,1
Промет*	904.367	1.327.994	1.745.887	1.735.609	5.713.857	3.167.978	8.881.835	10,2	15	19,7	19,5	64,3	35,7
БДВ*	219.558	158.265	269.095	317.088	964.007	817.649	1.781.655	12,3	8,9	15,1	17,8	54,1	45,9
Извоз*	10.355	118.506	143.028	247.187	519.075	683.722	1.202.797	0,9	9,9	11,9	20,6	43,2	56,8
Број извозника	2.223	6.985	3.242	1.061	13.511	301	13.812	16,1	50,6	23,5	7,7	97,8	2,2
Увоз*	10.100	213.903	338.892	375.291	938.186	722.626	1.660.812	0,6	12,9	20,4	22,6	56,5	43,5
Број увозника	2.847	12.385	4.413	1.345	20.990	363	21.353	13,3	58	20,7	6,3	98,3	1,7
2014													
Бр. предузећа	231.616	81.327	9.198	2.131	324.272	494	324.766	71,3	25	2,8	0,7	99,8	0,2
Бр. запослених	207.748	147.641	185.206	220.944	761.539	413.408	1.174.947	17,7	12,6	15,8	18,8	64,8	35,2
Промет*	958.563	1.363.463	1.727.909	1.949.462	5.999.397	3.168.851	9.168.248	10,5	14,9	18,8	21,3	65,4	34,6
БДВ*	236.081	179.422	279.323	334.737	1.029.563	808.058	1.837.620	12,8	9,8	15,2	18,2	56	44
Извоз*	11.932	126.745	159.422	279.708	577.807	713.325	1.291.133	0,9	9,8	12,3	21,7	44,8	55,2
Број извозника	2.380	6.942	3.266	1.089	13.677	300	13.977	17	49,7	23,4	7,8	97,9	2,1
Увоз*	11.228	234.901	349.987	418.150	1.014.266	765.591	1.779.856	0,6	13,2	19,7	23,5	57	43
Број увозника	2.887	12.053	4.422	1.386	20.748	370	21.118	13,7	57,1	20,9	6,6	98,2	1,8
2015													
Бр. предузећа	232.765	80.122	9.531	2.182	324.600	494	325.094	71,6	24,6	2,9	0,7	99,8	0,2
Бр. запослених	236.359	150.919	190.936	223.505	801.719	418.538	1.220.257	19,4	12,4	15,6	18,3	65,7	34,3
Промет*	1.040.226	1.358.207	1.786.105	2.118.332	6.302.870	3.197.616	9.500.486	10,9	14,3	18,8	22,3	66,3	33,7
БДВ*	261.343	171.156	293.711	370.541	1.096.750	805.147	1.901.897	13,7	9	15,4	19,5	57,7	42,3
Извоз*	13.770	132.653	156.974	331.916	635.312	804.486	1.439.798	1	9,2	10,9	23,1	44,1	55,9
Број извозника	2.604	7.073	3.447	1.145	14.269	309	14.578	17,9	48,5	23,6	7,9	97,9	2,1
Увоз*	12.306	238.712	352.739	483.323	1.087.080	835.919	1.922.999	0,6	12,4	18,3	25,1	56,5	43,5
Број увозника	3.097	12.023	4.538	1.445	21.103	369	21.472	14,4	56	21,1	6,7	98,3	1,7
2016													
Бр. предузећа	243.590	84.105	10.154	2.263	340.112	501	340.613	71,5	24,7	3	0,7	99,9	0,1
Бр. запослених	247.775	154.073	203.681	232.003	837.532	437.910	1.275.442	19,4	12,1	16	18,2	65,7	34,3
Промет*	1.116.068	1.476.356	1.952.475	2.064.981	6.609.879	3.539.947	10.149.826	11	14,5	19,2	20,3	65,1	34,9
БДВ*	284.154	188.521	338.364	411.480	1.222.519	953.383	2.175.902	13,1	8,7	15,6	18,9	56,2	43,8
Извоз*	16.400	137.432	183.997	331.430	669.259	969.179	1.638.438	1	8,4	11,2	20,2	40,8	59,2
Број извозника	2.776	7.239	3.604	1.151	14.770	326	15.096	18,4	48	23,9	7,6	97,8	2,2
Увоз*	15.109	249.021	409.609	506.525	1.180.263	914.431	2.094.694	0,7	11,9	19,6	24,2	56,3	43,7
Број увозника	3.464	12.476	4.945	1.530	22.415	399	22.814	15,2	54,7	21,7	6,7	98,3	1,7
2017													
Бр. предузећа	257.267	87.012	10.583	2.372	357.234	521	357.755	71,9	24,3	3	0,7	99,9	0,1
Бр. запослених	257.872	157.890	213.380	244.320	873.462	449.963	1.323.425	19,5	11,9	16,1	18,5	66	34
Промет*	1.215.327	1.515.631	2.133.418	2.299.722	7.164.097	3.763.035	10.927.133	11,1	13,9	19,5	21	65,6	34,4
БДВ*	314.434	200.126	359.489	451.679	1.325.728	1.014.194	2.339.922	13,4	8,6	15,4	19,3	56,7	43,3
Извоз*	17.846	140.763	195.364	362.672	716.645	1.095.675	1.812.321	1	7,8	10,8	20	39,5	60,5
Број извозника	2.882	7.167	3.703	1.210	14.962	341	15.303	18,8	46,8	24,2	7,9	97,8	2,2
Увоз*	16.720	255.551	450.030	534.084	1.256.385	1.048.062	2.304.447	0,7	11,1	19,5	23,2	54,5	45,5
Број увозника	3.579	12.512	5.148	1.612	22.851	409	23.260	15,4	53,8	22,1	6,9	98,2	1,8
2018													
Бр. предузећа	272.969	89.137	11.219	2.517	375.842	540	376.382	86,4	28,2	3,6	0,8	99,9	0,2
Бр. запослених	271.721	161.247	225.030	259.118	917.116	478.630	1.395.746	19,5	11,6	16,1	18,6	65,7	34,3
Промет*	1.395.032	1.568.335	2.312.610	2.475.694	7.751.671	4.027.617	11.779.287	11,8	13,3	19,6	21,0	65,8	34,2
БДВ*	367.317	225.080	394.477	499.324	1.486.198	1.101.798	2.587.996	14,2	8,7	15,2	19,3	57,4	42,6
Извоз*	18.842	142.966	194.158	374.671	730.637	1.168.657	1.899.294	1,0	7,5	10,2	19,7	38,5	61,5
Број извозника	3.023	7.119	3.784	1.277	15.203	362	15.565	19,4	45,7	24,3	8,2	97,7	2,3
Увоз*	17.927	284.800	497.868	569.315	1.369.909	1.168.147	2.538.056	0,7	11,2	19,6	22,4	54,0	46,0

*у мил. динара

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 2. Инвестиције у основна средства нефинансијског сектора привреде* – текуће цене

	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
2008						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	56.718	36.259	71.148	95.381	259.506	293.497
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,3	6,6	12,9	17,2	46,9	53,1
Однос улагања и промета (%)	5,9	3,6	5,1	7,3	5,6	12,5
2009						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	50.231	40.374	100.095	69.096	259.796	234.170
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,2	8,2	20,3	14	52,6	47,4
Однос улагања и промета (%)	5,4	4,3	8,1	5,4	5,9	11,3
2010						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	50.060	39.729	33.254	152.872	275.915	219.093
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,1	8	6,7	30,9	55,7	44,3
Однос улагања и промета (%)	6,2	3,7	2,4	10,9	5,9	8,8
2011						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	69.589	31.266	47.091	68.156	216.101	259.241
у % (нефинансијски сектор = 100)	14,6	6,6	9,9	14,3	45,5	54,5
Однос улагања и промета (%)	8,6	2,5	3	4,4	4,2	9,5
2012						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	66.366	31.270	76.713	102.769	277.118	351.303
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,6	5	12,2	16,4	44,1	55,9
Однос улагања и промета (%)	7,5	2,3	4,3	6,1	4,9	11,7
2013						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	70.042	28.299	64.547	107.838	270.726	278.256
у % (нефинансијски сектор = 100)	12,8	5,2	11,8	19,6	49,3	50,7
Однос улагања и промета (%)	7,7	2,1	3,7	6,2	4,7	8,8
2014						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	72.525	29.243	55.430	118.597	275.796	257.614
у % (нефинансијски сектор = 100)	13,6	5,5	10,4	22,2	51,7	48,3
Однос улагања и промета (%)	7,6	2,1	3,2	6,1	4,6	8,1
2015						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	78.215	30.578	57.385	134.444	300.622	244.082
у % (нефинансијски сектор = 100)	13,8	5,4	10,2	23,8	53,2	43,2
Однос улагања и промета (%)	7,5	2,3	3,2	6,3	4,8	7,6
2016						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	97.502	33.313	55.929	145.179	331.924	286.043
у % (нефинансијски сектор = 100)	15,8	5,4	9,1	23,5	53,7	46,3
Однос улагања и промета (%)	8	2,2	2,6	6,3	4,6	7,6
2017						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	98.217	31.824	53.010	130.770	313.820	313.016
у % (нефинансијски сектор = 100)	15,7	5,1	8,5	20,9	50,1	49,9
Однос улагања и промета (%)	8,1	2,1	2,5	5,7	4,4	8,3
2018						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	112.135	34.431	60.960	171.758	379.284	365.744
у % (нефинансијски сектор = 100)	15,1	4,6	8,2	23,1	50,9	49,1
Однос улагања и промета (%)	8,0	2,2	2,6	6,9	4,9	9,1

* Предузећа и предузетници

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 3. Секторски распоред индикатора пословања сектора МСПП у 2018. години

	Предузећа			Занослени			Промет			Бруто додата вредност		
	број	%	% у сектору	број	%	% у сектору	у мил. динара	%	% у сектору	у мил. динара	%	% у сектору
Укупно МСПП	375.840	100	99,9	917.116	100	65,7	7.751.671	100	65,81	1.486.144	100	57,4
Пољопривреда	6.628	1,8	99,9	22.600	2,5	72,7	279.502	3,6	88,75	37.409	2,5	73,3
Рударство	523	0,1	98,7	3.246	0,4	22,9	22.787	0,3	28,88	4.426	0,3	20,4
Прерађивачка индустрија	57.913	15,4	99,6	248.120	27,1	57,7	1.616.767	20,9	47,73	344.210	23,2	45,2
Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром	921	0,2	99,2	4.077	0,4	10,6	102.741	1,3	17,57	8.400	0,6	4,4
Снабдевање водом и управљање отп. водама	1.534	0,4	98,2	23.097	2,5	59,0	87.536	1,1	67,95	24.855	1,7	52,1
Грађевинарство	28.179	7,5	99,9	69.353	7,6	81,2	640.036	8,3	82,82	139.149	9,4	82,0
Трговина	97.666	26,0	99,9	243.072	26,5	76,7	3.435.506	44,3	77,58	379.141	25,5	77,3
Саобраћај и складиштење	37.595	10,0	99,9	51.521	5,6	49,5	452.927	5,8	74,18	108.828	7,3	47,3
Услуге смештаја и исхране	27.742	7,4	100,0	61.275	6,7	96,2	171.785	2,2	95,10	55.526	3,7	93,9
Информисање и комуник.	17.634	4,7	99,9	35.337	3,9	67,4	254.689	3,3	53,73	97.116	6,5	46,8
Финансијске дел. и делатност осигурања	2.421	0,6	100,0	4.869	0,5	100,0	15.552	0,2	100,00	5.242	0,4	100,0
Пословање некретнимима	2.596	0,7	100,0	5.474	0,6	95,1	28.300	0,4	92,74	22.255	1,5	94,3
Стручне, научне, иновационе и техничке дел.	48.024	12,8	100,0	71.978	7,8	90,5	402.547	5,2	95,84	155.101	10,4	95,5
Административне и помоћне услуге дел.	11.147	3,0	99,6	32.026	3,5	40,0	96.948	1,3	60,86	45.030	3,0	49,4
Државна управа и обавезно социјално осигурање	12	0,0	100,0	198	0,0	100,0	222	0,0	100,00	13	0,0	100,0
Образовање	3.207	0,9	100,0	6.115	0,7	100,0	15.421	0,2	100,00	7.510	0,5	100,0
Здравствена и соц. заштита	5.859	1,6	100,0	9.212	1,0	100,0	28.375	0,4	100,00	13.727	0,9	100,0
Уметност, забава и рекреација	3.536	0,9	99,7	6.266	0,7	43,4	25.138	0,3	35,33	8.919	0,6	35,5
Остале услуге дејатности	22.704	6,0	100,0	19.281	2,1	95,8	74.891	1,0	96,71	29.288	2,0	96,3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 4. Секторски распоред броја предузећа у 2018. години

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	357.755	257.267	87.012	10.583	2.372	357.234	521
Пољопривреда	6.350	2.656	3.233	363	88	6.340	10
Рударство	522	172	286	42	15	515	7
Прерађивачка индустрија	55.620	38.350	13.437	2.754	854	55.395	225
<i>Производња прехрамбених производа</i>	10.815	7.583	2.479	525	183	10.770	45
<i>Производња пића</i>	980	579	337	38	19	973	7
<i>Произв.дуванских производа</i>	12	0	5	2	3	10	2
<i>Производња текстила</i>	1.781	1.345	355	53	21	1.774	7
<i>Производња одевних предмета</i>	5.451	4.442	714	201	71	5.428	23
<i>Производња коже и предмета од коже</i>	882	589	192	53	37	871	11
<i>Прерада дрвета и пр. од дрвета, осим намештаја</i>	4.604	3.205	1.168	196	33	4.602	2
<i>Произв. папира и производа од папира</i>	1.456	822	517	95	17	1.451	5
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	3.108	2.201	755	125	26	3.107	1
<i>Производња кокса и деривата нафте</i>	41	0	29	6	5	40	1
<i>Произв. хемикалија и хемијских производа</i>	1.127	499	496	91	33	1.119	8
<i>Произв. осн. фармацевт. производа и препарата</i>	62	1	33	21	4	59	3
<i>Произв. производа од гуме и пластике</i>	2.877	1.784	822	209	51	2.866	11
<i>Произв. производа од неметалних минерала</i>	2.812	2.146	538	89	30	2.803	9
<i>Производња основних метала</i>	457	235	158	44	13	450	7
<i>Произв. металних производа, осим машина</i>	8.343	6.229	1.597	379	117	8.322	21
<i>Произв. рачунара, електр. и оптичких производа</i>	1.298	395	771	108	22	1.296	2
<i>Производња електричне опреме</i>	748	250	368	84	30	732	16
<i>Производња непоменутих машина и опреме</i>	1.197	338	648	164	40	1.190	7
<i>Производња моторних возила и приколица</i>	363	111	168	36	25	340	23
<i>Производња осталих саобраћајних средстава</i>	191	72	94	16	6	188	3
<i>Производња намештаја</i>	2.361	1.639	542	125	47	2.353	8
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	3.278	2.809	395	63	10	3.277	1
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	1.379	1.079	256	31	11	1.377	2
<i>Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром</i>	895	41	769	55	23	888	7
<i>Снабдевање водом и управљање отпадним водама</i>	1.411	523	571	154	136	1.384	27
Грађевинарство	25.737	17.804	6.773	910	217	25.704	33
Трговина	97.217	63.750	30.085	2.880	419	97.134	83
Саобраћај и складиштење	36.105	29.914	5.234	770	155	36.073	32
Услуге смештаја и исхране	26.448	22.802	3.080	497	65	26.444	4
Информисање и комуникације	14.523	9.492	4.388	517	107	14.504	19
Финансијске дел. и делатност осигурања	2.406	1.761	606	33	6	2.406	0
Пословање некретнинама	2.263	918	1.262	66	16	2.262	1
Стручне, научне, иновационе и техничке дел.	44.919	32.323	11.531	928	124	44.906	13
Административне и помоћне услужне дел.	10.143	6.631	2.981	385	101	10.098	45
Државна управа и обавезно социјално осигурање	12	0	9	2	1	12	0
Образовање	2.857	1.757	1.039	57	4	2.857	0
Здравствена и социјална заштита	5.496	5.394	59	34	9	5.496	0
Уметност, забава и рекреација	3.196	2.474	621	63	26	3.184	12
Остале услужне делатности	21.634	20.504	1.048	73	6	21.631	3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 5. Секторски распоред броја запослених у 2018. години

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	1.395.746	271.721	161.247	225.030	259.118	917.116	478.630
Пољопривреда	31.073	1.751	4.703	7.881	8.265	22.600	8.473
Рударство	14.199	346	413	990	1.497	3.246	10.953
Прерађивачка индустрија	429.887	67.699	25.186	61.767	93.468	248.120	181.767
<i>Производња прехрамбених производа</i>	87.718	26.280	4.014	11.860	20.645	62.799	24.919
<i>Производња пића</i>	8.179	413	521	1.012	2.354	4.300	3.879
<i>Произв. дуванских производа</i>	1.339	0	10	62	390	462	877
<i>Производња текстила</i>	13.026	1.925	597	1.259	2.328	6.109	6.917
<i>Производња одевних предмета</i>	36.815	8.270	1.289	4.507	6.874	20.940	15.875
<i>Производња коже и предмета од коже</i>	14.144	1.462	329	1.256	4.062	7.109	7.035
<i>Прерада дрвета и производа од дрвета, осим намештаја</i>	15.068	4.931	1.990	4.224	3.209	14.354	714
<i>Произв. папира и производа од папира</i>	7.509	759	953	1.947	1.941	5.600	1.909
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	8.925	1.953	1.459	2.555	2.958	8.925	
<i>Производња кокса и деривата нафте</i>	4.781	0	41	128	513	682	4.099
<i>Произв. хемикалија и хемијских производа</i>	12.335	483	884	1.962	3.430	6.759	5.576
<i>Произв. осн. фармацеутских производа и препарата</i>	4.416	0	52	501	329	882	3.534
<i>Произв. производа од гуме и пластике</i>	28.234	3.289	1.703	4.345	6.749	16.086	12.148
<i>Произв. производа од неметалних минерала</i>	12.969	2.797	971	2.241	2.926	8.935	4.034
<i>Производња основних метала</i>	12.824	402	268	1.009	1.945	3.624	9.200
<i>Произв. металних произ., осим машина</i>	50.538	7.327	3.581	8.694	12.206	31.808	18.730
<i>Произв. рачунара, елект. и оптичких произ.</i>	7.040	402	1.507	2.160	2.280	6.349	691
<i>Производња електричне опреме</i>	23.201	361	722	2.367	3.414	6.864	16.337
<i>Произв. непоменутих машина и опреме</i>	13.551	695	1.351	3.509	4.213	9.768	3.783
<i>Производња моторних возила и приколица</i>	36.566	234	304	763	3.024	4.325	32.241
<i>Произв. осталих саобраћајних средстава</i>	2.315	160	158	438	858	1.614	701
<i>Производња намештаја</i>	16.785	2.183	1.097	2.909	4.506	10.695	6.090
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	7.128	2.808	868	1.127	1.301	6.104	1.024
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	4.481	565	517	932	1.013	3.027	1.454
Снабдевање елек. енер., гасом и паром	38.474	35	548	1.248	2.246	4.077	34.397
Снабд. водом и управ. отпадним водама	39.155	2.950	965	3.772	15.410	23.097	16.058
Грађевинарство	85.448	13.579	11.454	20.828	23.492	69.353	16.095
Трговина	317.012	87.347	53.953	55.661	46.111	243.072	73.940
Саобраћај и складиштење	104.145	6.569	12.290	16.776	15.886	51.521	52.624
Услуге смештаја и исхране	63.705	36.341	6.280	10.913	7.741	61.275	2.430
Информисање и комуникације	52.454	3.778	7.962	10.594	13.003	35.337	17.117
Финансијске дел. и делатност осигурања	4.869	2.665	1.071	605	528	4.869	
Пословање некретнинама	5.758	532	1.767	1.425	1.750	5.474	284
Стручне, научне, иновац. и техничке дел.	79.490	17.609	22.459	18.774	13.136	71.978	7.512
Административне и помоћне услужне дел.	79.966	5.437	5.655	8.814	12.120	32.026	47.940
Држ. управа и обавезно соц. осигурање	198	0	24	56	118	198	
Образовање	6.115	1.188	3.359	1.009	559	6.115	
Здравствена и социјална заштита	9.212	7.662	180	895	475	9.212	
Уметност, забава и рекреација	14.451	899	944	1.552	2.871	6.266	8.185
Остале услужне делатности	20.136	15.335	2.034	1.470	442	19.281	855

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 6. Секторски распоред промета у 2018. години (у мил. динара)

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	11.779.287	1.395.032	1.568.335	2.312.610	2.475.694	7.751.671	4.027.617
Пољопривреда	314.918	10.649	78.119	112.587	78.147	279.502	35.416
Рударство	78.905	858	3.826	7.631	10.472	22.787	56.118
Прерађивачка индустрија	3.387.493	273.680	184.445	446.371	712.271	1.616.767	1.770.726
Производња прехранбених производа	744.415	105.546	30.822	87.607	206.677	430.652	313.763
Производња пића	126.695	3.069	4.813	10.515	14.498	32.894	93.801
Произв.дуванских производа	48.912	0	31	1.080	9.896	11.007	37.904
Производња текстила	49.320	5.616	2.881	4.415	12.238	25.149	24.172
Производња одевних предмета	100.100	22.758	5.234	9.892	13.499	51.382	48.718
Производња коже и предмета од коже	41.820	5.108	1.066	5.172	14.141	25.487	16.334
Прерада дрвета и производа од дрвета	71.251	19.205	10.045	21.155	19.204	69.610	1.641
Произв. папира и производа од папира	109.373	4.684	10.985	17.136	23.968	56.773	52.600
Штам. и умножавање аудио и видео записа	49.802	9.083	7.263	12.664	20.792	49.802	
Производња кокса и деривата нафте	273.162	0	1.634	9.136	4.352	15.122	258.040
Произв. хемикалија и хемијских производа	200.452	2.420	9.083	17.251	40.215	68.969	131.482
Произв. основних фарм. произв. и препарата	46.352	0	281	4.297	2.323	6.901	39.451
Произв. производа од гуме и пластике	257.397	11.572	9.125	34.772	50.047	105.516	151.881
Произв. производа од неметалних минерала	109.813	17.180	6.654	20.800	41.103	85.737	24.077
Производња основних метала	192.418	1.390	13.444	15.463	10.279	40.576	151.843
Произв. металних производа, осим машина	280.472	33.021	20.167	62.097	94.619	209.905	70.567
Произв. рачунара, елект. и оптичких произ.	71.425	1.887	14.180	30.751	18.447	65.265	6.160
Производња електричне опреме	143.008	1.464	5.847	24.524	29.014	60.849	82.160
Производња непоменутих машина и опреме	106.802	2.187	10.030	25.347	25.663	63.227	43.575
Производња моторних возила и приколица	213.607	739	4.869	5.678	23.705	34.990	178.617
Произв. осталих саобраћајних средстава	11.978	534	935	1.885	5.462	8.816	3.162
Производња намештаја	74.161	10.308	5.914	11.809	20.990	49.021	25.140
Остале прерађивачке делатности	37.429	12.926	4.082	5.499	6.279	28.786	8.643
Поправка и монтажа машина и опреме	27.327	2.984	5.063	7.425	4.859	20.331	6.996
Снабдевање електр. енерг., гасом и паром	584.662	112	64.062	23.630	14.937	102.741	481.921
Снабд. водом и управ. отпадним водама	128.832	5.902	9.976	30.809	40.849	87.536	41.296
Грађевинарство	772.828	84.165	126.428	177.822	251.622	640.036	132.791
Трговина	4.428.451	634.250	761.558	1.069.749	969.950	3.435.506	992.945
Саобраћај и складиштење	610.561	53.806	81.801	174.203	143.116	452.927	157.634
Услуге смештаја и исхране	180.629	99.108	17.778	29.839	25.060	171.785	8.843
Информисање и комуникације	474.033	30.466	67.195	64.102	92.927	254.689	219.344
Финансијске дел. и делатност осигурања	15.552	4.733	5.982	2.907	1.931	15.552	
Пословање некретнима	30.514	1.959	14.702	6.375	5.264	28.300	2.215
Стручне, научне, инов. и техн. делатности	419.998	83.659	108.960	116.323	93.605	402.547	17.451
Административне и помоћне услужне дел.	159.304	18.807	25.984	32.982	19.175	96.948	62.356
Државна управа и обавезно соц. осигурање	221.955	0	44.609	143.008	34.338	221.955	
Образовање	15.421	5.830	5.041	2.142	2.408	15.421	
Здравствена и социјална заштита	28.375	22.133	390	4.800	1.052	28.375	
Уметност, забава и рекреација	71.151	5.156	3.379	4.965	11.638	25.138	46.014
Остале услужне делатности	77.437	59.760	8.664	5.230	1.237	74.891	2.546

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 7. Секторски распоред БДВ у 2018. години (у мил. динара)

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	2.587.942	367.263	225.080	394.477	499.324	1.486.144	1.101.798
Пољопривреда	51.063	2.670	4.270	14.897	15.572	37.409	13.654
Рударство	21.725	332	832	-1.218	4.480	4.426	17.299
Прерађивачка индустрија	761.908	67.901	28.847	84.352	163.110	344.210	417.698
<i>Производња прехрамбених производа</i>	131.383	20.627	3.074	12.663	32.572	68.936	62.447
<i>Производња пића</i>	32.016	647	979	2.390	4.396	8.412	23.605
<i>Производња дуванских производа</i>	12.993	0	4	146	2.508	2.658	10.335
<i>Производња текстила</i>	14.024	2.034	518	1.155	3.174	6.881	7.143
<i>Производња одевних предмета</i>	34.208	7.636	685	2.891	5.080	16.292	17.917
<i>Производња коже и предмета од коже</i>	13.105	1.241	113	956	4.771	7.081	6.023
<i>Прерада дрвета и производа од дрвета, осим намештаја</i>	15.555	4.883	1.472	4.080	4.662	15.097	457
<i>Произв. папира и производа од папира</i>	21.635	951	1.828	2.649	5.261	10.689	10.946
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	13.948	2.991	1.507	3.543	5.908	13.948	
<i>Производња кокса и деривата нафте</i>	69.917	0	34	551	735	1.320	68.597
<i>Произв. хемикалија и хемјских производа</i>	35.170	637	1.040	3.788	8.565	14.031	21.139
<i>Произв. основних фармацеутских производа и препарата</i>	16.813	0	81	1.097	904	2.082	14.731
<i>Произв. производа од гуме и пластике</i>	60.845	3.373	1.732	6.984	12.118	24.206	36.639
<i>Произв. производа од неметалних минерала</i>	30.390	3.378	882	3.836	13.220	21.316	9.073
<i>Производња основних метала</i>	21.583	377	2.192	1.711	2.235	6.515	15.068
<i>Произв. металних производа, осим машина</i>	76.136	9.636	3.806	12.792	23.101	49.335	26.801
<i>Произв. рачунара, електрон. и оптичких производа</i>	14.713	567	2.014	5.022	5.363	12.965	1.748
<i>Производња електричне опреме</i>	31.681	440	1.184	3.737	4.617	9.979	21.702
<i>Производња непоменутих машина и опреме</i>	26.057	680	1.974	6.095	8.784	17.533	8.525
<i>Производња моторних возила и приколица</i>	48.163	227	450	1.244	5.115	7.036	41.126
<i>Производња осталих саобраћајних средстава</i>	3.564	140	146	728	1.006	2.021	1.544
<i>Производња намештаја</i>	18.498	2.499	1.113	2.602	5.355	11.569	6.929
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	10.688	3.593	849	1.641	2.040	8.124	2.564
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	8.823	1.343	1.172	2.051	1.618	6.184	2.639
Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром	189.494	0	2.030	2.380	3.990	8.400	181.094
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	47.719	1.830	1.254	5.415	16.356	24.855	22.864
Грађевинарство	169.715	24.531	23.977	36.261	54.380	139.149	30.566
Трговина	490.205	88.392	73.425	117.244	100.079	379.141	111.064
Саобраћај и складиштење	230.190	30.189	16.547	30.890	31.202	108.828	121.362
Услуге смештаја и исхране	59.132	33.317	3.268	8.399	10.541	55.526	3.605
Информисање и комуникације	207.534	14.492	12.901	27.121	42.601	97.116	110.418
Финансијске дел. и делатност осигурања	5.242	2.748	658	1.713	123	5.242	
Пословање некретнима	23.602	853	11.823	6.157	3.421	22.255	1.347
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	162.413	46.993	32.492	39.414	36.201	155.101	7.311
Административне и помоћне услужне дел.	91.172	9.371	8.007	16.528	11.124	45.030	46.142
Државна управа и обавезно социјално осигурање	13	0	-8	36	-15	13	
Образовање	7.510	2.821	2.182	970	1.538	7.510	
Здравствена и социјална заштита	13.727	12.858	84	620	166	13.727	
Уметност, забава и рекреација	25.156	2.744	567	1.589	4.019	8.919	16.237
Остале услужне делатности	30.423	25.221	1.923	1.708	435	29.288	1.136

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 8. - Секторски распоред спољнотрговинског промета МСПП у 2018. години

	Извоз, млн. динара	%	% у сектору	Увоз, млн. динара	%	% у сектору	Баланс, млн. динара
Укупно МСПП	730.637	100	38,5	1.369.909	100	54,0	-639.272
Пољопривреда	22.352	3,1	88,3	11.098	0,8	80,0	11.254
Рударство	3.732	0,5	9,8	1.995	0,1	9,3	1.737
Прерађивачка индустрија	412.374	56,4	28,4	380.822	27,8	30,9	31.552
<i>Прехрамбени производи</i>	85.178	11,7	54,4	38.186	2,8	45,9	46.992
<i>Пиће</i>	3.848	0,5	21,8	2.466	0,2	8,9	1.382
<i>Дувански производи</i>	3.068	0,4	10,5	4.030	0,3	13,2	-962
<i>Текстил</i>	10.474	1,4	26,6	10.268	0,7	33,0	206
<i>Одевни предмети</i>	15.139	2,1	23,0	11.632	0,8	29,2	3.507
<i>Кожа и предмети од коже</i>	17.126	2,3	44,7	11.626	0,8	45,9	5.501
<i>Прерада дрвета</i>	17.662	2,4	93,4	8.666	0,6	98,6	8.996
<i>Папир и произ. од папира</i>	9.324	1,3	20,7	16.899	1,2	36,1	-7.575
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	7.793	1,1	100,0	11.421	0,8	100,0	-3.628
<i>Кокс и деривати нафте</i>	4.135	0,6	7,7	4.133	0,3	2,5	2
<i>Хемикалије и хем. производ.</i>	19.041	2,6	21,6	25.102	1,8	45,8	-6.061
<i>Основни фармац. производ.</i>	1.173	0,2	4,5	3.310	0,2	16,1	-2.137
<i>Произв. од гуме и пластике</i>	33.925	4,6	21,8	36.620	2,7	36,5	-2.696
<i>Произв. од неметалних минерала</i>	10.039	1,4	42,7	16.291	1,2	59,9	-6.252
<i>Основни метали</i>	16.956	2,3	11,3	13.243	1,0	10,6	3.713
<i>Метални производи осим машина</i>	56.805	7,8	69,2	58.665	4,3	80,2	-1.860
<i>Рачунари, електрон. и оптички производи</i>	10.639	1,5	68,2	22.394	1,6	83,3	-11.754
<i>Електрична опрема</i>	27.875	3,8	27,7	25.432	1,9	32,3	2.444
<i>Непоменуте машине и опр.</i>	21.879	3,0	36,6	17.589	1,3	38,5	4.290
<i>Моторна возила и прикол.</i>	15.106	2,1	6,7	19.689	1,4	11,9	-4.584
<i>Остала саобраћ. средстава</i>	4.274	0,6	48,1	4.089	0,3	65,6	185
<i>Намештај</i>	13.957	1,9	47,1	9.261	0,7	61,5	4.696
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	4.419	0,6	39,3	5.804	0,4	50,7	-1.385
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	1.551	0,2	73,9	3.740	0,3	40,5	-2.189
<i>Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром</i>	7.096	1,0	70,9	36.847	2,7	36,8	-29.751
<i>Снабдевање водом и управљање отп. водама</i>	12.834	1,8	68,9	3.395	0,2	45,0	9.439
Грађевинарство	5.758	0,8	93,6	34.136	2,5	89,1	-28.378
Трговина	237.671	32,5	75,2	818.463	59,7	81,8	-580.792
Саобраћај и складиштење	7.028	1,0	84,7	40.827	3,0	78,8	-33.799
Услуге смештаја и исхране	131	0,0	77,0	923	0,1	79,7	-792
Информисање и комуник.	4.360	0,6	68,9	9.200	0,7	24,9	-4.840
Финансијске дел. и делатност осигурања	962	0,1	100,0	93	0,0	100,0	869
Пословање некретнинама	145	0,0	99,9	874	0,1	100,0	-729
Стручне, научне, иновационе и техничке дел.	11.608	1,6	96,3	21.574	1,6	97,9	-9.966
Административне и помоћне услужне дел.	2.564	0,4	99,7	5.973	0,4	98,4	-3.409
Државна управа и обавезно социјално осигурање	0	0,0	0,0	1	0,0	100,0	-1
Образовање	569	0,1	100,0	183	0,0	100,0	386
Здравствена и соц. заштита	663	0,1	100,0	680	0,0	100,0	-17
Уметност, забава и рекреација	61	0,0	35,7	555	0,0	50,7	-493
Остале услужне делатности	729	0,1	100,0	2.269	0,2	100,0	-1.540

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 9. Регионални распоред показатеља пословања сектора МСПИ у 2018. години - области

	Предузећа			Запослени			Промет			Бруто додата вредност		
	број	%	% у области	број	%	% у области	у мил. динара	%	% у области	у мил. динара	%	% у области
Укупно МСПИ	375.842	100	99,9	917.116	100	65,7	7.751.671	100	65,8	1.486.198	100	57,4
Београдска област	123.838	32,9	99,8	304.799	33,2	55,7	3.455.622	44,6	63,0	673.671	45,3	51,4
Западнобачка област	7.323	1,9	99,9	17.802	1,9	76,9	147.003	1,9	79,9	22.611	1,5	67,2
Јужнобанатска област	13.687	3,6	99,9	28.844	3,1	79,0	210.131	2,7	67,8	37.946	2,6	64,9
Јужнобачка област	39.476	10,5	99,8	96.738	10,5	63,9	917.478	11,8	55,1	158.685	10,7	47,8
Севернобанатска област	4.687	1,2	99,8	15.046	1,6	69,7	90.025	1,2	63,6	21.008	1,4	62,1
Севернобачка област	8.320	2,2	99,8	26.432	2,9	73,5	192.407	2,5	74,6	34.762	2,3	68,0
Средњобанатска област	6.380	1,7	99,8	17.808	1,9	57,6	134.220	1,7	71,4	25.194	1,7	61,9
Сремска област	14.654	3,9	99,8	42.307	4,6	74,2	377.604	4,9	76,2	73.253	4,9	80,5
Златиборска област	13.941	3,7	99,9	35.338	3,9	84,4	192.186	2,5	74,4	43.734	2,9	77,9
Колубарска област	9.415	2,5	99,9	17.821	1,9	66,7	141.044	1,8	70,5	24.292	1,6	64,5
Мачванска област	13.123	3,5	99,9	31.347	3,4	85,2	241.253	3,1	86,1	42.189	2,8	85,1
Моравичка област	12.528	3,3	99,9	29.963	3,3	73,9	238.129	3,1	79,8	43.919	3,0	73,3
Поморавска област	9.295	2,5	99,9	22.658	2,5	74,3	144.471	1,9	86,0	25.250	1,7	78,1
Расинска област	11.176	3,0	99,9	23.353	2,5	76,8	146.801	1,9	81,3	27.214	1,8	73,4
Рашка област	14.345	3,8	100,0	33.693	3,7	94,1	190.596	2,5	97,2	36.138	2,4	93,7
Шумадијска област	13.393	3,6	99,8	31.556	3,4	60,9	198.724	2,6	50,7	43.999	3,0	54,5
Борска област	4.009	1,1	99,9	9.658	1,1	55,8	51.344	0,7	46,2	9.149	0,6	40,2
Браничевска област	7.243	1,9	99,9	13.382	1,5	76,3	76.974	1,0	81,2	14.834	1,0	64,9
Зајечарска област	3.812	1,0	99,9	9.364	1,0	83,7	38.553	0,5	63,5	8.650	0,6	65,5
Јабланичка област	8.179	2,2	99,9	18.923	2,1	77,3	86.697	1,1	78,1	16.974	1,1	67,0
Нишавска област	16.111	4,3	99,9	41.764	4,6	78,9	216.496	2,8	78,8	48.183	3,2	72,1
Пиротска област	3.025	0,8	99,8	8.936	1,0	62,7	31.640	0,4	27,8	8.359	0,6	31,5
Подунавска област	7.477	2,0	99,9	15.392	1,7	73,3	107.764	1,4	73,6	18.917	1,3	74,3
Пчињска област	7.496	2,0	99,9	17.430	1,9	73,6	93.063	1,2	81,9	19.353	1,3	77,2
Топличка област	2.911	0,8	99,8	6.762	0,7	45,7	31.444	0,4	58,5	7.914	0,5	50,1

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 10. Регионални распоред броја предузећа у 2018. години - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПИ	Велика
Република Србија	376.382	272.969	89.137	11.219	2.517	375.842	540
Београдска област	124.059	77.084	41.451	4.372	931	123.838	221
Западнобачка област	7.329	5.579	1.510	185	49	7.323	6
Јужнобанатска област	13.698	10.704	2.616	288	79	13.687	11
Јужнобачка област	39.539	27.824	10.129	1.255	268	39.476	63
Севернобанатска област	4.698	3.522	959	160	46	4.687	11
Севернобачка област	8.339	4.975	2.879	396	70	8.320	19
Средњобанатска област	6.393	4.937	1.200	191	52	6.380	13
Сремска област	14.682	11.220	2.841	459	134	14.654	28
Златиборска област	13.952	11.477	1.989	385	90	13.941	11
Колубарска област	9.423	7.774	1.389	209	43	9.415	8
Мачванска област	13.136	10.544	2.135	363	81	13.123	13
Моравичка област	12.546	9.892	2.190	370	76	12.528	18
Поморавска област	9.305	7.332	1.655	253	55	9.295	10
Расинска област	11.189	9.257	1.627	246	46	11.176	13
Рашка област	14.351	11.376	2.510	375	84	14.345	6
Шумадијска област	13.414	10.897	2.087	323	86	13.393	21
Борска област	4.014	3.245	655	87	22	4.009	5
Браничевска област	7.250	6.011	1.072	133	27	7.243	7
Зајечарска област	3.815	3.113	587	92	20	3.812	3
Јабланичка област	8.190	7.014	968	156	41	8.179	11
Нишавска област	16.126	12.476	3.102	435	98	16.111	15
Пиротска област	3.030	2.410	504	94	17	3.025	5
Подунавска област	7.486	5.996	1.281	167	33	7.477	9
Пчињска област	7.503	5.892	1.374	177	53	7.496	7
Топличка област	2.917	2.420	427	48	16	2.911	6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 11. Регионални распоред броја запослених у 2018. години - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Република Србија	1.395.746	271.721	161.247	225.030	259.118	917.116	478.630
Београдска област	547.442	52.504	70.432	86.574	95.289	304.799	242.643
Западнобачка област	23.148	6.242	2.519	3.949	5.092	17.802	5.346
Јужнобанатска област	36.529	10.170	4.460	6.178	8.036	28.844	7.685
Јужнобачка област	151.502	27.022	18.413	24.933	26.370	96.738	54.764
Севернобанатска област	21.588	4.931	1.932	3.537	4.646	15.046	6.542
Севернобачка област	35.985	5.916	5.314	7.861	7.341	26.432	9.553
Средњобанатска област	30.896	5.759	2.296	4.001	5.752	17.808	13.088
Сремска област	57.023	13.349	5.578	9.780	13.600	42.307	14.716
Златиборска област	41.866	13.757	3.962	7.966	9.653	35.338	6.528
Колубарска област	26.722	6.582	2.586	4.318	4.335	17.821	8.901
Мачванска област	36.808	11.282	4.301	7.162	8.602	31.347	5.461
Моравичка област	40.547	10.096	4.229	7.340	8.298	29.963	10.584
Поморавска област	30.501	8.492	3.341	5.094	5.731	22.658	7.843
Расинска област	30.404	9.953	3.289	4.996	5.115	23.353	7.051
Рашка област	35.798	13.645	5.173	7.247	7.628	33.693	2.105
Шумадијска област	51.792	11.831	4.193	6.458	9.074	31.556	20.236
Борска област	17.320	3.960	1.222	1.785	2.691	9.658	7.662
Браничевска област	17.533	6.001	1.960	2.490	2.931	13.382	4.151
Зајечарска област	11.188	4.188	966	1.840	2.370	9.364	1.824
Јабланичка област	24.483	10.123	1.734	3.078	3.988	18.923	5.560
Нишавска област	52.927	16.652	6.324	8.635	10.153	41.764	11.163
Пиротска област	14.257	4.053	907	1.911	2.065	8.936	5.321
Подунавска област	21.000	6.506	2.454	3.431	3.001	15.392	5.608
Пчињска област	23.694	5.345	2.897	3.489	5.699	17.430	6.264
Топличка област	14.793	3.362	765	977	1.658	6.762	8.031

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 12. Регионални распоред промета у 2018. години, у мил. динара - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Република Србија	11.779.287	1.395.032	1.568.335	2.312.610	2.475.694	7.751.671	4.027.617
Београдска област	5.483.683	375.320	785.293	1.143.668	1.151.341	3.455.622	2.028.061
Западнобачка област	183.973	28.076	32.641	30.527	55.760	147.003	36.970
Јужнобанатска област	309.742	61.717	41.571	58.093	48.750	210.131	99.612
Јужнобачка област	1.665.020	127.922	219.885	248.081	321.590	917.478	747.542
Севернобанатска област	141.528	20.459	14.037	26.066	29.463	90.025	51.502
Севернобачка област	258.051	26.184	46.591	57.803	61.828	192.407	65.644
Средњобанатска област	188.013	27.477	24.159	38.238	44.347	134.220	53.793
Сремска област	495.256	61.161	64.664	109.252	142.527	377.604	117.652
Златиборска област	258.146	60.766	27.769	55.611	48.040	192.186	65.960
Колубарска област	200.153	39.117	17.542	39.472	44.914	141.044	59.109
Мачванска област	280.297	51.603	35.663	59.250	94.737	241.253	39.044
Моравичка област	298.524	49.069	38.065	68.870	82.125	238.129	60.395
Поморавска област	167.972	40.448	19.834	49.818	34.371	144.471	23.500
Расинска област	180.575	46.230	26.739	37.367	36.465	146.801	33.774
Рашка област	196.043	58.199	30.882	58.769	42.745	190.596	5.447
Шумадијска област	392.015	56.403	28.348	45.799	68.173	198.724	193.291
Борска област	111.151	18.386	5.267	16.917	10.775	51.344	59.807
Браничевска област	94.829	32.765	11.913	16.151	16.145	76.974	17.855
Зајечарска област	60.668	16.844	3.949	8.091	9.668	38.553	22.115
Јабланичка област	111.009	37.385	9.163	22.733	17.416	86.697	24.311
Нишавска област	274.833	69.894	35.569	55.200	55.833	216.496	58.337
Пиротска област	113.963	14.802	5.223	6.580	5.036	31.640	82.322
Подунавска област	146.481	34.660	25.084	31.057	16.963	107.764	38.717
Пчињска област	113.642	26.690	14.659	23.756	27.958	93.063	20.579
Топличка област	53.720	13.453	3.824	5.444	8.723	31.444	22.277

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 13. Регионални распоред БДВ у 2017. години, у мил. динара - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Република Србија	2.587.996	367.317	225.080	394.477	499.324	1.486.198	1.101.798
Београдска област	1.311.573	110.133	123.454	202.644	237.440	673.671	637.902
Западнобачка област	33.628	7.144	3.101	5.221	7.144	22.611	11.017
Јужнобанатска област	58.469	13.743	4.497	7.808	11.898	37.946	20.523
Јужнобачка област	331.711	37.873	25.883	42.438	52.491	158.685	173.026
Севернобанатска област	33.851	5.304	2.163	4.990	8.551	21.008	12.844
Севернобачка област	51.137	6.980	5.226	9.560	12.996	34.762	16.375
Средњобанатска област	40.673	6.870	2.809	6.526	8.989	25.194	15.479
Сремска област	91.019	15.536	9.595	18.764	29.358	73.253	17.766
Златиборска област	56.119	15.104	4.057	9.750	14.823	43.734	12.385
Колубарска област	37.672	9.241	2.438	5.590	7.024	24.292	13.380
Мачванска област	49.547	12.934	4.322	9.194	15.739	42.189	7.358
Моравичка област	59.881	12.460	5.169	11.096	15.194	43.919	15.962
Поморавска област	32.346	9.212	2.700	5.956	7.382	25.250	7.096
Расинска област	37.094	11.280	3.707	6.091	6.136	27.214	9.880
Рашка област	38.581	14.251	4.762	8.701	8.424	36.138	2.443
Шумадијска област	80.789	14.565	4.514	8.932	15.988	43.999	36.790
Борска област	22.767	4.456	1.295	1.855	1.543	9.149	13.619
Браничевска област	22.852	7.505	1.225	2.491	3.613	14.834	8.019
Зајечарска област	13.201	4.170	662	1.498	2.320	8.650	4.550
Јабланичка област	25.340	9.198	1.438	3.304	3.032	16.974	8.366
Нишавска област	66.871	18.014	6.421	11.250	12.499	48.183	18.688
Пиротска област	26.563	3.922	597	1.559	2.282	8.359	18.203
Подунавска област	25.462	7.836	2.374	4.457	4.250	18.917	6.545
Пчињска област	25.060	6.382	2.127	3.523	7.321	19.353	5.706
Топличка област	15.789	3.204	543	1.279	2.888	7.914	7.876

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 14. Регионални распоред спољнотрговинске активност МСПП у 2018. години

							Баланс, мил. динара
	Извоз, мил. динара	%	% у области	Увоз, мил. динара	%	% у области	
Укупно МСПП	732.824	100	37,9	1.372.080	100	54,0	-639.256
Београдска област	252.630	34,5	46,3	796.331	58,0	67,7	-543.701
Западнобачка област	15.042	2,1	43,6	10.570	0,8	40,9	4.473
Јужнобанатска област	16.875	2,3	22,3	18.717	1,4	39,6	-1.842
Јужнобачка област	84.766	11,6	37,3	108.983	7,9	28,7	-24.217
Севернобанатска област	17.132	2,3	33,1	13.673	1,0	41,1	3.459
Севернобачка област	19.134	2,6	31,7	31.702	2,3	52,4	-12.568
Средњобанатска област	16.453	2,2	36,0	15.505	1,1	40,8	948
Сремска област	82.638	11,3	49,6	98.800	7,2	58,1	-16.162
Златиборска област	26.806	3,7	40,5	21.687	1,6	45,0	5.118
Колубарска област	12.809	1,7	31,4	14.058	1,0	42,4	-1.249
Мачванска област	36.819	5,0	67,7	31.917	2,3	83,2	4.902
Моравичка област	29.024	4,0	67,9	48.884	3,6	84,7	-19.859
Поморавска област	11.872	1,6	48,9	12.272	0,9	53,3	-400
Расинска област	13.983	1,9	49,2	14.850	1,1	59,7	-867
Рашка област	12.376	1,7	85,5	25.088	1,8	97,0	-12.712
Шумадијска област	22.554	3,1	14,0	36.796	2,7	29,1	-14.242
Борска област	5.680	0,8	12,6	5.701	0,4	17,7	-21
Браничевска област	2.369	0,3	45,4	3.121	0,2	77,5	-752
Зајечарска област	3.848	0,5	35,1	3.023	0,2	25,1	825
Јабланичка област	9.921	1,4	34,8	7.827	0,6	33,9	2.094
Нишавска област	17.477	2,4	24,0	26.074	1,9	34,9	-8.597
Пиротска област	1.867	0,3	2,9	2.781	0,2	10,1	-914
Подунавска област	7.588	1,0	31,7	9.563	0,7	42,7	-1.975
Пчињска област	10.043	1,4	40,6	12.267	0,9	58,3	-2.224
Топличка област	3.118	0,4	15,7	1.893	0,1	13,9	1.225

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС